

Vanhemman osallisuuden mahdollisuudet lapsen huostaanotto-prosessissa

Sosiaalityön
pro gradu -tutkielma
Sosiaalitieteiden laitos
Turun yliopisto

Laatija:
Silja Suokas

15.4.2026
Turku

Pro gradu -tutkielma

Oppiaine: Sosiaalityö

Tekijä: Silja Suokas

Otsikko: Vanhemman osallisuuden mahdollisuudet lapsen huostaanottoprosessissa

Ohjaaja: Professori Johanna Kallio

Sivumäärä: 95 sivua

Päivämäärä: 15.4.2026

Pro gradu -tutkielmani tavoitteena oli integroivan kirjallisuuskatsauksen keinoin selvittää vanhemman osallisuuden mahdollisuuksia lapsen huostaanottoprosessissa sekä tunnistaa mahdollisesti vanhemman osallisuuden tukemista edistäviä tai estäviä tekijöitä. Aineisto koostui 14 englanninkielisestä vertaisarvioidusta aikavälille 2017–2025 sijoittuvasta tutkimusartikkelista, joista kuusi (6) tutkimusartikkelia sijoittuu Englantiin (näistä kaksi Skotlantiin), kolme (3) tutkimusartikkelia Norjaan, yksi (1) Ruotsiin, yksi (1) Liettuaan, yksi (1) Yhdysvaltoihin ja yksi (1) Belgiaan ja yksi (1) Australiaan. Aineiston analyysivaiheessa hyödynsin teorialähtöisen sisällönanalyysin menetelmää, jossa arvioin vanhempien osallisuuden mahdollisuuksien toteutumista Osallisuuden kehät -mallin arviointikehystä hyödyntäen sosiaalisissa suhteissa, kohtaamisen instituutioissa sekä yhteiskunnan jäsenyyden tasolla. Osallisuutta edistävien ja mahdollisesti estävien tekijöiden tunnistamisessa hyödynsin osaltaan lastensuojelujärjestelmän orientaation -käsitettä.

Analyysin mukaan huostaanoton vaikutukset heijastuivat laajasti vanhempien sosiaalisiin suhteisiin vanhempien jäädessä pois vanhemmuuden mukanaan tuomista sosiaalisista suhteista, kuten päiväkodin, koulun ja harrastusten piiristä. Vanhemmat alettiin nähdä lapsensa menettäneinä, epäonnistuneina, jopa vaarallisina ja he tulivat torjutuiksi läheisten ihmisten taholta. Torjutuksi tulemisen kokemukset saivat vanhemmat vetäytymään sosiaalisista suhteistaan ja jättämään kertomatta lapsensa huostaanotosta työyhteisössä, ystäville tai jopa perheelle.

Kohtaamisen instituutioissa vanhemman osallisuuden mahdollistuminen oli varsin vähäistä ja osattomuus ilmeni kohtaamattomuutena, tuen puutteena vaihtoehdottomuuden kokemuksena. Toisaalta aineistossa oli myös kuvauksia onnistuneesta yhteistyöstä lastensuojelun sosiaalityöntekijän kanssa, joihin viitattiin mm. sanoilla ystävällisyys ja puhumisen helppous. Aineistossa löytyi myös kuvauksia saavutetuista osallisuuden kokemuksista muissa palveluissa, kuten tuki-, neuvonta- ja vertaistuellisissa palveluissa. Vertaistuellinen apu tarjosi vanhemmille väylän puhua lapsen huostaanottoon liittyvistä vaikeista tunteista, ilman että kukaan tuomitsi heitä.

Yhteiskunnan jäsenyyden tasolla vanhemman osallisuuden toteutumisen mahdollistuminen jäi pääosin vanhemman ulottumattomiin. Lapsensa menetettyään vanhemmat eivät täyttäneet enää yhteiskunnan heille asettamia vanhemmuuteen liitettjä normeja, mikä langetti heidän päälleen stigman. Yhteiskunnalta edellytetyt palvelut, kuten mielenterveyden palvelut tai oikeudellinen neuvonta jäi vanhempien saavuttamattomiin tai he eivät olleet oikeutettuja palveluihin.

Aineistossa oli tunnistettavissa osallisuutta estäviä ja edistäviä tekijöitä. Osallisuutta estävinä tekijöinä tunnistettiin palveluiden heikko saatavuus tai niiden puute. Lähdeaineiston mukaan palveluiden estyminen ei ollut sidoksissa eri maiden lastensuojelujärjestelmien orientaatioon, sillä palveluiden saannin haasteet oli lähdeaineistossa läpileikkaava ilmiö riippumatta maan lastensuojelujärjestelmän orientaatiosta. Saannin esteeksi muodostui yhteiskunnan valtarakenteissa havaitut eriarvoistavat käytännöt. Vanhempien vallitsevia olosuhteita ei myöskään tunnistettu tai tunnustettu. Lisäksi huomionarvoiseksi nousi yhteisen ymmärryksen puuttuminen tilanteesta, joka osaltaan saattoi vanhemmalta estää tarpeenmukaisen palveluiden saannin. Osallisuutta edistäväksi tekijäksi tunnistettiin kohtaamisen tärkeys, vanhemman olosuhteiden tunnistaminen ja tunnustaminen, jotta jaetun ymmärrys tilanteesta mahdollistuu.

Avainsanat: huostaanotto, vanhemmuus, osallisuus, osattomuus, lastensuojelu, lastensuojelujärjestelmä

Sisällysluettelo

1	Johdanto	5
2	Lastensuojelujärjestelmä	9
2.1	Lastensuojelujärjestelmien orientaatiot	9
2.2	Lastensuojelujärjestelmän kuva Suomessa	11
2.3	Lastensuojelujärjestelmien kuvaa Pohjoismaissa, Euroopassa ja Yhdysvalloissa	12
2.4	Huostaanottoprosessi osana lastensuojelujärjestelmää Suomessa	15
2.5	Huostaanottoprosessi osana lastensuojelujärjestelmää Pohjoismaissa, muualla Euroopassa ja Yhdysvalloissa	16
3	Osallisuus	20
3.1	Osallisuuden kuvantamista	20
3.2	Osallisuuden kolme osa-aluetta	21
3.3	Osallisuuden kehät -malli	22
3.4	Osallisuuden kehät -malli vanhemman osallisuutta mittaavana työkaluna	23
3.5	Vanhemman osallisuus lastensuojelun prosessissa	25
3.6	Vanhempien kokemuksia osattomuudesta aikaisemman tutkimuksen valossa	26
4	Tutkimusasetelma	29
4.1	Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset	29
4.2	Tutkimusmenetelmä	30
4.2.1	Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen vaiheet	31
4.3	Tutkimusaineisto	33
4.3.1	Aineistohaun kuvaus	35
4.4	Sisällön analyysi, analyysin kuvaus ja eteneminen	43
4.5	Kriittinen arviointi	45
4.6	Eettinen arviointi	46
5	Tutkimustulokset	47
5.1	Vanhemman osallisuus <i>sosiaalisissa suhteissa</i>	50

5.1.1	Osallisuuden mahdollisuuksien ilmenemisen kuvantamista sosiaalisissa suhteissa	50
5.2	Vanhemman osallisuus <i>kohtaamisen instituutioissa</i>	52
5.2.1	Osallisuuden mahdollisuuksien ilmenemisen kuvantamista kohtaamisen instituutioissa	52
5.2.2	Osallisuuden toteutumisen arviointia kohtaamisen instituutioiden kehällä	57
5.3	Vanhemman osallisuus <i>yhteiskunnan jäsenyydessä</i>	58
5.3.1	Osallisuuden mahdollisuuksien ilmenemisen kuvantamista yhteiskunnan jäsenyydessä	58
5.4	Osallisuutta edistävät ja estävät tekijät	61
5.4.1	Osallisuutta estävät tekijät	61
5.4.2	Osallisuutta edistävät tekijät	64
6	Yhteenveto ja johtopäätökset	66
6.1	Toimenpidesuosituks ^{et} lastensuojelun sosiaalityöhön	70
7	Rajoitukset	73
8	Pohdinta	75
	Lähteet	77
	Liitteet	86
	Liite 1. Aineistohaussa otsikon ja tiivistelmän perusteella jatkoon valitut, dublikaattien poistot ja tutkimusaineistoon mukaan valitut.	86

1 Johdanto

Lapsen huostaanotto ja sijoittaminen kodin ulkopuolelle on voimakkain valtion viranomaisen keino puuttua perheen yksityisyyteen (Burns, Pösö & Skivenes 2017a, 3). Liian usein vanhemman tarpeet jäävät kuitenkin huomiotta lapsen huostaanotossa tai avun saannin mahdollisuudet jäävät vanhempien oman aktiivisuuden varaan (Pitkänen 2011, 5, 52). Aihe on myös yhteiskunnallisesti merkittävä, sillä huostaanottojen määrän voidaan ajatella heijastavan yhteiskuntamme tilaa, sen palvelujärjestelmän toimivuutta, julkisen vallan vastuunottoa sen jäsenistä, lapsen oikeuksien toteutumista tai vanhemman oikeuksien toteutumista suhteessa lapseensa. Erilaiset hyvinvointimallit, yhteiskunnallinen taloudellinen tilanne sekä lapsiperheitä koskettavat poliittiset ratkaisut vaikuttavat kaikki yhdessä perheen hyvinvointiin joko perheen hyvinvointia kannattelevasti tai heikentävästi (Burns ym. 2017a, 5). Huostaanotettujen lasten määrän kasvu kertoo huono-osaisuuden määrän lisääntymisestä (Saarikallio-Torp, Heino, Hiilamo, Hytti & Rajavaara 2010, 237).

Suomessa lapsiperheiden hyvinvointi on kahtiajakautunutta. Iso osa lapsista ja perheistä voi hyvin, mutta samaan aikaan meillä on joukko huonosti voivia lapsia, nuoria ja perheitä. Lastensuojelu on ollut viime vuosien ajan vaikeuksissa. (Holmi & Kekkonen 2023, 10.) Lastensuojelun asiakasmäärät ovat kasvaneet viimeisten vuosikymmenten aikana, joita osaltaan selittävät poliittiset ja hallinnolliset päätökset. Merkittävää kasvua lastensuojelun asiakasmäärissä tapahtui erityisesti 1990-luvulla. Lastensuojelun työntekijöiden vaihtuvuus on ollut suurta, työkuorma on koettu kohtuuttomaksi ja asiakasmäärät työntekijää kohden ovat ylittäneet sallitun. (Holmi ym. 2023, 9, 10.) Lastensuojelulakiin tehtiinkin asiakasmitoituksiin muutos (L407/2007, 13b §). Isoimpana muutoksena on ollut kuitenkin sosiaali-, terveys- ja pelastuspalveluiden järjestämistä vastuun siirtyminen kunnilta hyvinvointialueille vuoden 2023 alusta. Sote-uudistuksen ensisijaisena tavoitteena korjaavien palveluiden sijaan siirtää toiminnan painostusta ennaltaehkäiseviin palveluihin sekä tasata alueellisia eroja palveluiden saatavuudessa. (Tynkkynen, Paatela, Aalto, Keskimäki, Nykänen, Peltola, Sinervo, Tammi & Viita-Aho 2025, 4–5.) Hyvinvointialueiden toimintaedellytyksiä on haastanut kuitenkin valtion talouden tiukat säästötavoitteet (Paatela, Paananen & Tynkkynen 2025, 25).

Lapsen huostaanotolla ja lapsen sijaishuoltoon sijoittamisella on myös kansantaloudellisia vaikutuksia. Vuodesta 2012 lähtien suuntauksena on ollut jatkuvasti kasvaneet lastensuojelun kokonaiskustannukset (Paju, Westman & Kuokkanen 2025, 11). Kun tarkastellaan sekä lapsiperheiden sosiaalipalveluiden että lastensuojelun yhteiskustannuksia, vuonna 2023

kustannukset ovat yhteensä 2,1 miljardia. Nousua edellisvuoteen tapahtui peräti 17 prosenttia. Tarkasteltaessa lapsiperheiden sosiaalipalveluiden ja lastensuojelun kustannusten jakautumista vuonna 2023, lastensuojelun sijaishuollon osuus kokonaiskustannuksista on 52 prosenttia. Euroina sijaishuollon kustannukset ovat yli miljardin luokkaa. (THL 2025, 32, 33.) THL:n (2025, 3) julkaiseman lastensuojelun vuotta 2024 käsittelevän tilastoraportin mukaan vuonna 2024 huostassa vuoden aikana olleiden lasten määrä oli 11 300. Uusia huostaanottoja tehtiin 1800 (THL 2025, 5). Vuoden 2024 tilaston mukaan huostaanotot olivat yleisimpiä 13–17-vuotiaiden ikäryhmässä, mutta 3–6-vuotiaiden ikäryhmässä huostaanottojen määrä nousi peräti 16 prosentilla edellisvuoteen. (THL 2025, 5.) Tarkasteltaessa lasten huostaanottojen lopettamista koskevia tilastolukuja Suomessa, tilaston mukaan päätöksiä huostaanottojen lopettamisesta tehtiin harvoin. Vuonna 2024 alle kouluikäisten huostaanotoista lopetettiin kolme prosenttia, alakouluikäisten huostaanotoista päätettiin neljä prosenttia. 13–17-vuotiaiden nuorten kohdalla huostaanotoista kahdeksan prosenttia lopetettiin. (THL 2025, 14.)

Aikaisemman tutkimuksen mukaan suurimmalle osalle vanhemmista oli muodostunut hyvin negatiivinen kuva lastensuojelusta ja sijaishuollosta (Hoikkala & Heinonen 2013, 44). Ongelmalliseksi muodostui mm. puutteet lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän työskentelyssä vanhempien kanssa (Hoikkala ym. 2013, 44). Aikaisempi tutkimus on nostanut voimakkaasti esiin myös vanhempien kuntoutustarpeet sekä lastensuojelun kontekstissa että sosiaalihuollon muissa palveluissa (Pitkänen 2011, 5, 52). Vanhempien elämäntilanne ennen lapsen huostaanottoa ja huostaanoton jälkeen näyttäytyi vaikeana. Heidän kiinnittymisensä työelämään oli heikkoa ja suuri osa heistä oli toimeentulotuen asiakas (Saarikallio-Torp ym. 2010, 59). Lapsen huostaanottoon johtaneita syitä olivat mm. erilaiset vanhempien elämään liittyneet elämänhallintaan haasteet, ihmissuhdehaasteet, väkivalta, erilaiset riippuvuudet tai vanhemman oma tai lapsen sairaus (Pitkänen 2011, 99). Tutkimuksen mukaan vanhempien kuntoutumista edisti erilaisissa palveluissa tapahtunut työskentely vanhemman kanssa, missä vanhempi koki oman roolinsa tärkeänä (Pitkänen 2011, 7). Saarikallio-Torp ym. (2010, 60) pohtivat, missä määrin lasten huostaanottoja olisi estettävissä riittäväällä toimeentuloturvilla, kattavilla lasten- ja aikuispsykiatrian palveluilla ja päihde- ja mielenterveyspalveluilla, sillä pohjimmiltaan lastensuojelutoimenpiteiden määrä heijastaa ihmisten hyvinvointia yhteiskunnassa.

Euroopan ihmisoikeussopimuksen (ECHR 2010) kahdeksannessa artiklassa määrätään jokaisen ihmisen oikeudesta perhe-elämän suojaan, johon viranomaisella ei ole oikeutta puuttua kuin lain sen salliessa. Myös Suomen perustuslain (731/1999) kymmenennessä

pykälässä jokaiselle turvataan oikeus yksityiselämän suojaan. Valtion puuttumisesta perheen yksityisyyteen määrittää kunkin maan poliittinen lainsäädäntö, jota maan hyvinvointimalli, lastensuojelujärjestelmä, sen poliittinen ilmapiiri, perinteet ja lasten asema maan yhteiskunnallisessa keskustelussa muovaavat. Kuitenkin tutkittua tietoa eri maiden lastensuojelujärjestelmien päätöksentekokäytännöistä on vähän, mikä vaikeuttaa eri lastensuojelujärjestelmien toimintatapojen kuvaamista. Monissa maissa tiedetään hyvin vähän siitä, mitä lapsen huostaanottokäsittelyissä tapahtuu ja millä perusteilla, päätettäessä lapsen huostaanotosta ja sijoittamisesta kodin ulkopuolelle. (Burns ym. 2017a, 2–3.) Oma kiinnostukseni vanhemman osallisuuden mahdollisuuksiin huostaanotto-prosessissa nousee käytännön kokemuksestani lastensuojelun sosiaalityössä. Huostaanotettujen lasten vanhempien kanssa käydyissä keskusteluissa nousi usein esille vanhempien kokemus siitä, etteivät he olleet tulleet kuulluiksi lapsensa huostaanotto-prosessissa. Käytyjen keskustelujen pohjalta minulle virisi ajatus lähteä pro gradu -tutkielmassani selvittämään vanhempien osallisuuden mahdollisuuksia huostaanotto-prosessissa saadakseni heidän ääntään kuuluviin.

Pro gradu -tutkielmassani tarkastelen kirjallisuuskatsauksen keinoin vanhempien osallisuuden mahdollisuuksia huostaanotto-prosessin aikana Suomessa, Pohjoismaissa, muualla Euroopassa, Yhdysvalloissa ja Australiassa. Tarkastelen aihetta tutkimalla Suomessa, Euroopassa Yhdysvalloissa ja Australiassa julkaistua tutkimusta, jotka käsittelevät vanhemman osallisuutta huostaanotto-prosessin aikana. Tutkielmaa tehdessäni tiedostan huostaanotto-prosessin olevan hyvin kuormittava lapsen vanhemmille. Monille vanhemmille lapsen huostaanotto käynnistää kriisin ja apua ja tukea voi olla vaikea ottaa vastaan. Tutkimukset osoittavat, että vanhemmat kokevat jääneensä lapsen huostaanotto-prosessissa yksin, ilman riittävää tukea (mm. Hoikkala ym. 2013; Pitkänen 2011), vaikka tukea vanhemmalle tulisi lain mukaan tarjota. Lasten huostaanottojen syiden taustalla on usein vanhempien moninaiset haasteet omassa elämässään (mm. Saarikallio-Torp ym. 2010; Pitkänen 2011), mikä herättää kysymyksiä lapsiperheille tarjottavien palveluiden, lasten- ja nuorten mielenterveyspalveluiden saatavuuden riittävydestä sekä aikuisten päihde- ja mielenterveyspalveluiden tarpeeseen vastaamisesta. Sijaishuoltoon käytettävät vuosittaiset resurssit ovat isoja, mutta huostaanottojen lopetusmäärät ovat erittäin vähäisiä (THL 2025). Uskallan väittää, että ottamalla vanhempi työskentelyyn mukaan heti huostaanotto-prosessin aloitusvaiheessa, on sillä suotuisia vaikutuksia vanhemman motivaatioon kuntoutua jopa niin, että perheen jälleenyhdistäminen mahdollistuu. Mielestäni onkin aiheellista pohtia, minkälaisia osallisuuden mahdollisuuksia viimeisimmän tutkimuksen valossa vanhemmalla

on lapsen huostaanotto prosessin aikana. Lähdän pro gradu -tutkielmassani ensin avaamaan lastensuojelujärjestelmän orientaation käsitettä ja käsitteen jakolinjoja. Tämän jälkeen avaan eri maiden lastensuojelujärjestelmiä yleisellä tasolla Suomessa, muissa Pohjoismaissa, Euroopassa ja Yhdysvalloissa. Seuraavaksi siirryn tarkastelemaan huostaanoton prosessia lähemmin, erityisesti Suomessa. Määrittelen sekä osallisuuden että osattomuuden käsitettä ja keskityn tarkastelemaan osallisuuden toteutumista hyvinvoinnin määrittäjänä Osallisuuden kehät -mallin kautta. Tarkastelen vanhemman osallisuutta lastensuojelun kontekstissa sekä avaan, mitä tiedämme aikaisemman tutkimuksen valossa vanhempien kokemuksista lapsensa huostaanotto prosessista.

2 Lastensuojelujärjestelmä

Burns ym. (2017a, 1) ovat tutkineet lastensuojelujärjestelmien toimintatapoja demokraattisissa maissa liittyen lapsen huostaanottoon. Tutkimuksessa tarkasteltiin yhteensä kahdeksan maan, Irlannin, Norjan, Suomen, Sveitsin, Ruotsin, Englannin, Saksan ja Yhdysvaltojen sekä yhden Yhdysvaltain osavaltion toimintatapoja huostaanottoon liittyen. Tutkimuksessa esitetyt luvut kertovat suurimman osan huostaanotoista perustuvan vapaaehtoisuuteen, mutta ei kerro vanhempien kokemuksista huostaanotosta, onko huostaanotto perustunut vapaaehtoisuuteen vai onko vanhemmat pakotettu ”vapaaehtoiseen” huostaanottoon, onko vanhemmille annettu riittävästi tietoa heidän oikeuksistaan ja prosessin etenemisestä tai huostaanoton kestosta. (Burns ym. 2017b, 225.)

Modernien demokraattisten hyvinvointivaltioiden perustavanlaatuisena periaatteena on oikeus perhe-elämään (Burns ym. 2017a, 7). Erilaiset hyvinvointivaltioiden mallit, valtion taloudellinen tilanne ja lapsi- ja perhepolitiikka vaikuttavat siihen, missä määrin perheet altistuvat sosiaalisille ongelmille sekä perheiden mahdollisuuksiin saada tukea vaikeassa perhetilanteessa. Hyvinvointivaltioiden lastensuojelujärjestelmät auttavat perheitä ratkaisemaan ja osaltaan vähentämään perheiden haasteita. Eri maiden perheillä oli hyvin erilaisia kokemuksia saamastaan tuesta huostaanoton välttämiseksi. (Burns ym. 2017a, 7.) Burns ym. (2017a, 7) mukaan vanhempien suhtautuminen osaltaan vaikuttaa siihen, kuinka paljon eri tukimuotoja huostaanoton sijaan resursoidaan ja kuinka paljon resursoidaan huostaanoton jälkeen perheen jälleenyhdistämiseen. Näiden lisäksi maan lastensuojelujärjestelmän toimintatapoihin vaikuttavat yhteiskunnallinen ja poliittinen asenne lapsia ja perheitä kohtaan (Burns ym. 2017a, 7).

2.1 Lastensuojelujärjestelmien orientaatiot

Vaikka lastensuojelun käsitteet voivat olla samankaltaisia keskenään, käsitteet ja järjestelmät eri maiden välillä voivat erota toimintatavoiltaan ja sisällöiltään suurestikin, minkä vuoksi eri maiden toimintatapojen vertailu ei ole suoraviivaista. Huostaanotto käsitteenä on monitulkintainen käsite, eikä monessakaan maassa riitä yksistään selittämään julkisen vallan puuttumisen tapaa huostaanottoprosessissa. (Pösö 2016, 23–24.) Onkin tärkeää ymmärtää maan lastensuojelujärjestelmän lähtökohtia, miten ne vaikuttavat maan viranomaisen huostaanotokäytänteisiin, millä perusteella lapsi sijoitetaan kodin ulkopuolelle. (Burns ym. 2017a, 4–5, 13.)

Kun verrataan eri maiden lastensuojelujärjestelmiä keskenään, puhutaan usein orientaation käsitteestä. Orientaatiot ilmentävät viranomaisten ja lastensuojelujärjestelmän toimintatapoja lasten ja perheiden ongelmatilanteissa. (Pösö 2016, 24.) Lastensuojelujärjestelmien eroavaisuuksia tarkasteltaessa jaotellaan lastensuojelujärjestelmät usein palvelu- ja suojeleuorientoituneisiin järjestelmiin (Gilbert, Parton & Skivens 2011a, 3). Burns ym. (2017a, 5) puhuvat suojeleuorientoituneen lastensuojelujärjestelmän sijaan riskiorientoituneesta lastensuojelujärjestelmästä. Käytän tutkielmassani suojeleuoriantaation käsitettä.

Palvelukeskeisellä lastensuojelujärjestelmällä tarkoitetaan järjestelmää, jossa lapsiperheitä pyritään auttamaan ja tukemaan erilaisin matalan kynnyksen lapsi- ja perhekohtaisin palveluin. Suojeleuorientoituneessa lastensuojelujärjestelmässä kynnyks puuttua lasten ja perheiden tilanteisiin on puolestaan korkea. Suojeleuorientoituneelle lastensuojelujärjestelmälle on tyypillistä lapsiperhepalveluiden vähäinen saatavuus ja korkea kynnyks palveluiden vastaanottamiselle. (Pösö 2016, 24.) Suojeleuorientoituneessa lastensuojelujärjestelmässä ei ole tarkoituksena tarjota perheille ennaltaehkäiseviä palveluita, vaan puuttua vain kaikkein vakavimpiin lapsen terveyttä ja turvallisuutta uhkaaviin laiminlyönteihin. Yhdysvallat on tyypillinen esimerkkimaa suojeleuorientoituneesta järjestelmästä. (Burns ym. 2017a, 5.) Englannin lastensuojelujärjestelmä luokitellaan myös suojeleuorientoituneeksi lastensuojelujärjestelmäksi (Parton & Berridge 2011, 61), kuten Australiakin, mutta Australiassa on siirrytty yhä enemmän palveluorientoituneeseen suuntaan (Connolly, Katz, Shlonsky & Bromfield, 2014, 3). Palvelukeskeisellä järjestelmällä, kuten Suomessa, muissa Pohjoismaissa ja useissa Euroopan maissa, kuten Belgiassa, pyritään varhaisella puuttumisella ehkäisemään perheen tilanteiden eskaloitumista tarjoamalla perheille riittävää apua ja palveluita (Burns ym. 2017a, 5; Connolly ym. 2014, 1).

Palvelukeskeinen palvelujärjestelmä eroaa suojeleuorientoituneesta lastensuojelujärjestelmästä myös siten, että lastensuojelun viranomaiset toimivat perheiden kanssa enemmän yhteistyössä kuin suojeleuorientoitunutta lastensuojelujärjestelmää toteuttavassa maassa (Cocozza & Hort 2011, 92). Nämä kaksi yleisesti omaksuttua orientaatiota, palvelukeskeinen lastensuojelujärjestelmä sekä suojeleuorientoitunut lastensuojelujärjestelmä erilaisilla toimintatavoillaan tarjoavat lähtöpisteen tutkimukselle tai aiheen ympärillä käytävälle keskustelulle (Gilbert ym. 2011a, 3).

2.2 Lastensuojelujärjestelmän kuva Suomessa

Lastensuojelu toimii yhteiskunnassamme osana lasten, nuorten ja perheiden palvelujärjestelmää (Malja, Puustinen-Korhonen, Petrelius & Eriksson 2019, 23). Vuonna 2015 voimaan tulleen sosiaalihuoltolain voimaantumisella lapsiperheiden tukemisen painospistettä muutettiin lastensuojelusta ennaltaehkäiseviin lapsiperheille suunnattuihin palveluihin ja varhaiseen tukeen (Holmi ym. 2023, 9). Tämänhetkinen palvelujärjestelmämme pohjautuu siihen, että mahdollisimman moni lapsi, nuori ja perhe tulee autetuiksi perustason palveluissa. Erityistason tuki, kuten lastensuojelu on, tukee lapsia, nuoria ja perheitä tarpeen mukaan. Olennaista lapsille, nuorille ja perheille suunnattujen palveluiden yhteensovittamisessa on, että lapsiperhepalvelut ovat kaikkien saatavilla, erityistason palvelut mukaan lukien. (Malja ym. 2019, 23.)

Suomessa lastensuojelun keskeiset periaatteet on määritelty lastensuojelulain (L407/2007) 4 §:ssä. Lastensuojelun tulee edistää lapsen myönteistä kasvua ja kehitystä. Lastensuojelutyössä tulee tukea vanhempia tai lapsen huollosta vastaavia henkilöitä heidän kasvatusta ja huolenpitotehtävässään sekä pyrkiä ennaltaehkäisemään perheen ongelmia puuttumalla perheissä havaittuihin ongelmiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa (L407/2007, 4 §). Suomen ensimmäinen lastensuojelun laatusuositus julkaistiin lastensuojelutyön ohjenuoraksi vuonna 2014 Sosiaali- ja terveysministeriön ja Kuntaliiton toimesta. Laatusuosituksen tarkoituksena on ohjata lastensuojelutyön tekemistä ja järjestämistä lapsi- ja perhekohtaisella tasolla. Laatusuosituksista julkaistiin uusi päivitys vuonna 2019. (Malja ym. 2019, 9.) Laatusuosituksessa painotetaan eritoten lapsen ja perheiden ja heidän läheistensä kanssa tehtävää lapsilähtöistä, luottamukseen perustuvaa yhteistyötä. Lastensuojelutyön laatusuositukset nojaavat laajasti valtakunnallisen sosiaali- ja terveysalan eettisen neuvottelukunnan, ETENE:n sosiaali- ja terveysalalle laadittuihin eettisiin periaatteisiin, YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen, YK:n vammaisyleissopimukseen, sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentian ry:n julkaisemiin sosiaalialan ammattieettisiin ohjeisiin sekä lastensuojelulakiin (Malja ym. 2019, 5, 11–13).

Mänttari van-der Kuip (2022, 1) on tutkimuksessaan tarkastellut lastensuojelun palvelujärjestelmäämme liittyviä rakenteellisia haasteita ja toimintamahdollisuuksia haastatteleamalla ryhmähaastatteluun työyhteisöjä lastensuojelussa. Tutkimuksessa tunnistettiin kolme lastensuojelun osa-aluetta, palvelujärjestelmän monimutkaisuus, sen pirstaleisuus sekä resurssien niukkuus, jotka haastavat lastensuojelussa työskentelevien työtä.

Palvelujärjestelmän monimutkaisuuteen liittyvät haasteet näkyivät mm. asiakkaiden oikea-aikaisten palveluiden saannin ja palveluiden löydettävyyden vaikeutena. Palvelujärjestelmän pirstaleisuuteen liittyvillä haasteilla viitattiin puolestaan tiedon pirstaleisuuteen eri toimijoiden kesken, mikä vaikeuttaa kokonaiskuvan muodostusta perheen tilanteesta. Resursseihin liittyvät haasteet liittyvät rajallisiin aikaresursseihin asiakastyössä, mikä näkyi mm. siten, ettei työntekijöillä ollut aikaa perehtyä asiakasperheen tilanteeseen tai kohdata asiakasta kiireettömästi. Aikaresurssin puute näkyi myös lastensuojelun työntekijöiden vaikeutena ylläpitää asiakassuhdetta ja rakentaa luottamuksellista suhdetta asiakkaakseen. (Mänttari van-der Kuip 2022, 38–39.)

2.3 Lastensuojelujärjestelmien kuvaa Pohjoismaissa, Euroopassa ja Yhdysvalloissa

Ruotsissa lastensuojelua ja perhepalveluita koskeva lainsäädäntö sisältyy osaksi sosiaalipalvelulakia, jossa säädetään sosiaaliviranomaisten velvoitteesta tehdä yhteistyötä lasten ja perheiden kanssa ja velvoitteesta tukea lasten henkilökohtaista, psykososiaalista että sosiaalista kehitystä. Lisäksi viranomaisen tulee yhteistyössä perheiden kanssa seurata ja suojella perheitä, joissa havaitaan lapsen edun kannalta epäsuotuisaa kehitystä. Ruotsin palvelujärjestelmässä, kuten myös Suomen, lapsiperhesosiaalityö jakautuu vapaaehtoisein sosiaalipalveluihin ja pakotettuihin lastensuojelun palveluihin. Ruotsissa lastensuojelujärjestelmän hallinnointi tapahtuu kuntien sosiaalipalveluissa. (Cocozza ym. 2011, 93, 95–96.) Ruotsin lastensuojelujärjestelmä on ollut kritiikin kohteena julkisessa keskustelussa. Myös akateemisessa tutkimuksessa on noussut kritiikkiä Ruotsin lastensuojelujärjestelmää kohtaan. Kritiikin kohteina ovat olleet mm. lastensuojelutyöntekijöiden puutteelliset kyvyt tunnistaa riskiryhmään kuuluvat lapset ja perheet sekä teini-ikäisten nuorten käytöshäiriöt ja hanakampi puuttuminen nuorten tilanteeseen ja käyttöhäiriöiden ennaltaehkäisyyn. (Lundsrtöm, Sallnäs, Pålsson & Wiklund 2025, 3.)

Norjan lastensuojelujärjestelmää kuvataan palvelukeskeiseksi järjestelmäksi (Burns ym. 2017a, 5). Norjassa lastensuojelupalveluiden järjestämisvastuu on kunnilla. Tutkimustulosten mukaan vanhemmat ovat melko tyytyväisiä Norjan lastensuojelupalveluihin. Yli puolet vastaajista ilmoitti saaneensa lastensuojelupalveluista apua. Vanhempien tyytyväisyyttä ennustivat lastensuojelusta saadun tiedon laadukkuus, työntekijöiden taitotaso sekä työntekijöiden vuorovaikutustaidot. Tutkimuksessa kuitenkin korostui, että vanhemmille tulee

tarjota mahdollisuutta osallistua päätöksentekoon sekä antaa tietoa eri palveluista. (Degail, Kaiser, Jakobsen & Martinussen 2025, 329, 331, 334, 339.) Thranan ja Fausken (2013, 221) tutkimuksen mukaan vanhempien ja lastensuojelutyöntekijöiden kohtaamisissa tunteiden merkitys nousi isoon rooliin. Lastensuojelun työntekijöiltä odotettiin kykyä tunnistaa vanhemmissa tilanteen herättämät tunteet ja pyrkiä lieventämään vanhempien kokemaa pelkoa ja ahdistusta. Tutkimustulosten mukaan vanhempien oli helpompi ottaa apua vastaan, jos he kokivat tulleet kuulluiksi. (Thrana ym. 2013, 233.)

Tanskan sosiaalipalveluiden järjestämismääräys on hajautettu 98 kunnalle. Paikalliset viranomaiset voivat päättää sosiaaliturvan toteutuksesta paikallisesti, mikä tarkoittaa sitä, että eri kuntien välillä voi olla suuriakin eroja sosiaalipalveluissa. Näin ollen Tanskassa lasten hyvinvoinnista, lastensuojelusta ja palvelutarjonnasta vastaa täysin paikallisviranomaisen. Myös sosiaalipalveluiden rahoituksesta vastaa paikallinen viranomaisen. Tanskassa ei ole erikseen lastensuojelulakia, vaan lastensuojelua koskeva lainsäädäntö on sisällytettyinä sosiaalipalveluiden konsolidointilakiin. (Hestbæk 2011, 131, 150.)

Saksan lastensuojelujärjestelmä on käytännöllään palvelukeskeinen järjestelmä, jossa perheiden tueksi on tarjolla erilaisia palveluita. Keskeistä palvelujärjestelmässä on edistää varhaista puuttumista perheiden tilanteeseen erilaisin tukimuodoin sekä korkeaa kynnystä lapsen huostaanottoon. (Haug & Höynck 2017, 89.) Saksa eroaa Suomen lastensuojelujärjestelmästä siten, että Saksassa ei tehdä huostaanottopäätöstä, vaikkakin lapsen sijoittaminen kodin ulkopuolelle tapahtuu viranomaisen toimesta. Saksan lainsäädännössä keskeisenä oletuksena on, että yleensä parhaiten lapsesta huolehtii hänen vanhempansa. Saksassa vanhempien ja perheen oikeuksia on vahvasti lailla suojattu ikää kuin ”vapaana alueena” valtion epäasialliselle puuttumiselle vanhempien oikeuksiin. Tämä juontaa juurensa toisen maailmansodan natsi-Saksan aikakauteen, jolloin puututtiin perheiden elämään valtiovallan toimesta systemaattisesti. Saksassa 2010-luvulla julkisessa keskustelussa perättiin viranomaisen vastuuta useiden lasten kuolemaan johtaneiden tapausten seurauksena. (Haug ym. 2017, 90, 109–110.)

Englannin nykyinen lastensuojelujärjestelmä perustuu vuoden 1989 Children Act-lakiin (Ivan 2021, 100), joka ensimmäistä kertaa korosti lailla lapsen oikeutta suojeluun (Gorcowska 2022, 102). Englannin lastensuojelujärjestelmä luokitellaan suojeluorientoituneeksi lastensuojelujärjestelmäksi. Lapsen ja perheen tilanteeseen puututaan lastensuojelun keinoin vasta kun lapselle koituu ”merkittävää haittaa”. (Parton ym. 2011, 61, 67.) Englannin

lastensuojelussa on vuosituhaten vaihteen jälkeen tehty toisin merkittäviä uudistuksia lastensuojelussa sisällyttämällä lastensuojelun palvelut osaksi muita sosiaalipalveluita, siirtämällä työskentelyn painotusta ennaltaehkäiseviin palveluihin, lisäämällä lapsiperheille suunnattuja palveluita sekä vahvistamalla asiakasosallisuutta. (Petrelius 2016, 132, 140; Parton ym. 2011, 78–79.) Paikallisilla sosiaaliviranomaisilla on velvollisuus tukea lapsen hyvinvointia yhteistyössä lapsen vanhempien kanssa (Gorcowska 2022, 103). Perheyhteys pyritään säilyttämään kaikin keinoin (Ivan 2021, 104). Englannin lastensuojelujärjestelmä toimii yhteistyössä lapsen ja lapsen vanhempien kanssa. Työskentelyä lapsen ja perheen kanssa pidetään ratkaisevan tärkeänä. Jos lapsen ja perheen tilanteessa tulee ilmi mahdollinen lapsensuojelullinen tarve, kutsutaan lapsi ja perhe sekä muut asianosaiset neuvotteluun 15 päivän kuluessa lastensuojelutarpeen esille tulosta. Kokouksessa laaditaan lapselle ja perheelle suunnitelma lapsen ja perheen tukemiseksi. Lapsen ja perheen tilannetta tarkastellaan uudelleen kolmen kuukauden kuluttua aloitusneuvottelusta. (Ivan 2021, 103, 106.)

Englannissa on tutkittu (Hall & Slembrouck 2011, 143) vanhempien osallisuutta lastensuojelujärjestelmässä analysoimalla sosiaalityöntekijöiden ja vanhempien välisiä keskustelutallenteita. Tutkimuksen (Hall ym. 2011, 157) mukaan vanhemman osallisuus näyttäytyi ennalta rajoitetulta ja jäi epäselväksi, olivatko vanhemmat keskustelussa esittämässä omaa asiaansa vai olivatko he paikalla vain sietääkseen lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden ennalta määritellyä lopputulosta. Tutkimustulosten mukaan jäi epäselväksi, oliko vanhemmilla tosiasiallisesti mahdollisuus esittää oma näkemyksensä, siten että vanhemman osallisuus mahdollistuu. Vanhemmille esitetyt asiat esitettiin lisäksi negatiiviseen sävyyn ja vanhemmuuteen liittyvät positiiviset asiat jäivät taka-alalle. (Hall ym. 2011, 157.) Spratt ja Callan (2004, 199) ovat tutkineet lastensuojelun asiakkuudessa olleiden vanhempien kokemuksia lastensuojelutoimenpiteistä. Tutkimuksen mukaan suurin osa olivat tyytyväisiä saamaansa kohteluun lastensuojelussa, vaikka kokivatkin pelkoa yhteydenpidossa lastensuojelun sosiaalityöntekijään. He kokivat tulleen kuulluksi, sosiaalityöntekijä oli aidosti kiinnostunut vanhemman asioista ja osoitti empatiaa vanhempaa kohtaan. Toisaalta tutkimuksessa tuli myös esille, että osa vanhemmista koki, ettei ollut tullut kuulluksi. (Spratt ym. 2004, 199, 211–212, 217–219.)

Yhdysvalloissa lastensuojelujärjestelmää ohjaa kunkin liittovaltion oma lainsäädäntö. Yhdysvallat näyttäytyy lasten hyvinvointilukujen valossa heikolta verrattuna muihin kehittyneisiin maihin. Tilastojen mukaan vuosien 2006 ja 2011 välisenä aikana

lapsiperheköyhyys lisääntyi 34:ssä Yhdysvaltain osavaltiossa. Yhdysvaltojen yli 16 miljoonasta lapsesta noin 22 prosenttia elää köyhyydessä. (Križ, Free & Kuel 2017, 197–198.) Yhdysvallat lukeutuu suojeleuorientoituneisiin maihin, mutta suuntausta palveluorientoituneempaan suuntaan oli nähtävissä vuosituhannen vaihteessa ja 2000-luvun alussa, sillä ennaltaehkäisevien lapsiperhepalveluiden saajien määrä viisinkertaistui vuosien 1997–2007 välisenä aikana. (Gilbert, Parton & Skivenes 2011b, 246.)

Yhdysvalloissa on vain vähäisesti tutkittu vanhempien kokemuksia lastensuojelun eri osa-alueilta. Yhdysvalloissa toteutetussa tutkimuksessa tutkittiin lastensuojelun asiakkuuteen siirtyneiden perheiden vanhempien kokemuksia lastensuojelupalveluista Yhdysvalloissa. Tutkimuksen mukaan vanhempien pelko lastensa menettämisestä vaikeutti heidän vuorovaikutussuhteeseensa työntekijän kanssa. Vanhemmilla oli myös virheellisiä uskomuksia lastensuojelusta. Vanhempien kertomuksissa sosiaalityöntekijät kuvautuivat mm. etäisinä ja kasvottomina. Haasteeksi lastensuojelun työskentelyssä nousi resurssihaasteet. Jotta työntekijän on mahdollista vahvistaa vanhempien osallisuutta, työntekijäkohtaisia asiakasmääriä tulee laskea. Näin työntekijälle jää riittävästi aikaa perehtyä asiakkaan tilanteeseen ennen asiakastapaamista olla vuorovaikutuksessa vanhemman kanssa ja ylläpitää asiakassuhdetta. (Schreiber, Fuller & Pacey 2015, 707, 713–714.) Johnson ja Sullivan ovat tutkineet (2008, 242) perheväkivaltaa kokeneiden äitien kokemuksia lastensuojelupalveluista haastatteleamalla tutkimusta varten kahtakymmentä Yhdysvaltain keskilännessä asuvaa äitiä. Tutkimustulosten mukaan suurin osa äideistä koki tuleensa väärinymmärretyiksi ja kokivat jääneensä ilman tukea. Heitä pidettiin lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden taholta syyllisinä tilanteeseen, koska eivät olleet kyenneet suojelemaan lapsiaan perheväkivallalta. Tutkimustulosten mukaan äidit olivat turhautuneita siihen, etteivät saaneet lastensuojelusta tarvitsemaansa apua suojelemaan lapsiaan. Tutkimuksessa peräänkuulutetaankin lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden oikeutta saada asianmukaista tietoa perheväkivaltadynamiikasta osatakseen toimia lapsen ja perheen edun mukaisella tavalla tilanteissa ja että väkivallantekijät saadaan vastuuseen teoistaan. (Johnson ym. 2008, 244, 254–256.)

2.4 Huostaanotto prosessi osana lastensuojelujärjestelmää Suomessa

Lapsen huostaanotto Suomessa perustuu lainsäädäntöön ja edellyttää viranomaisen tekemää päätöstä. Lastensuojelulain (L417/2007) 40 §:ssa on määritelty, että hyvinvointialueen tulee huostaanottaa lapsi, mikäli lapsen huolenpidossa tai lapsen kasvuolosuhteissa on sellaisia

tekijöitä, jotka vakavasti vaarantavat lapsen terveyttä tai kehitystä. Lain (L417/2007) 40 §:n mukaan hyvinvointialueen tulee ottaa lapsi huostaan myös silloin, jos lapsi vaarantaa vakavasti omaa terveyttään tai kehitystään omalla toiminnallaan, kuten käyttämällä päihteitä tai tekemällä rikoksen, jota ei voida pitää vähäpätöisenä. Lastensuojelulain (L407/2007) 40 §:n mukaan huostaanottoon ja sijaishuollon järjestämiseen voidaan ryhtyä vain, mikäli lastensuojelulain (L417/2007) 34 §:n mukaiset avohuollon tukitoimet eivät ole sopivia tai mahdollisia tai avohuollon tukitoimet ovat osoittautuneet riittämättömiksi.

Lastensuojelulain (L407/2008, 47 §) mukaan lapsen huostaanotto on toistaiseksi voimassa oleva ja lapsen asioista vastaan sosiaalityöntekijä tulee asiakassuunnitelman yhteydessä arvioida lapsen huostassa pidon edellytyksiä. Jo ennen huostaanoton valmisteluun ryhtymistä vanhempien ja perheen tulee olla tietoisia mahdollisista vaihtoehtoista ja eri vaihtoehtojen seurauksista. Huostaanottoprosessissa tulee lapsen vanhemmat pitää ajan tasalla, miten prosessi etenee. Vanhemmille tulee tarkoin selvittää ja perustella huostaanottoprosessiin johtaneet syyt. Koko prosessin ajan vanhemmille tulee antaa mahdollisuus tuoda omia näkökantojaan esille. (THL 2024a.)

Mikäli asiakassuunnitelman laatimista ei katsota ilmeisen tarpeettomaksi, lain (L407/2008, 30 §) mukaan huostaanotetun lapsen vanhemmalle tulee lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän laatia oma asiakassuunnitelma vanhemman kuntoutumisen tukemiseksi, joka tulee laatia tarvittaessa yhteistyössä muiden sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten kanssa, jossa tulee ilmetä muiden palveluiden lisäksi vanhemmalle järjestettävät tukimuodot, millä keinon pyritään tukemaan perheen jälleen yhdistämisen mahdollisuuksia.

2.5 Huostaanottoprosessi osana lastensuojelujärjestelmää Pohjoismaissa, muualla Euroopassa ja Yhdysvalloissa

Pösö (2016, 8) nimeää huostaanoton olevan yksi pysyvimmistä käytänteistä järjestää lapsen huolenpito, kun vanhemmat eivät itse pysty huolehtimaan lapsensa hoivasta ja huolenpidosta. Huostaanoton rinnalla adoptio on joissakin maissa vaihtoehto huostaanotolle (Pösö 2016, 8). Yhdysvalloissa on mm. vallitsevana toimintamallina lapsen adoptio, mikäli arvioidaan, ettei lapsella ole mahdollisuutta palata asumaan kotiin biologisten vanhempiensa luokse. Englannissa adoptio on mahdollinen myös vaihtoehto sijaishuollon rinnalla huostaanottotilanteessa (Skivenes & Thoburn 2016; 2017). Adoptio on Englannissa myös ensisijainen vaihtoehto pienten lasten kohdalla silloin, kun lapsi ei voi asua biologisten vanhempiensa kanssa tai kun sukulaissijoitus ei ole mahdollinen (Ball 2005). Norjassa lapsen

adoptio huostaanoton rinnalla on myös mahdollinen, mutta Norjassa tämä edellyttää sitä, että lapsi on asunut sijaisperheessä pidemmän aikaa. (Skivenes & Thoburn 2016; 2017.) Huostaanoton ja adoptioin lisäksi on muitakin vaihtoehtoja järjestää lapsen hoiva ja huolenpito, kuten esimerkiksi lapsen sijoittaminen epävirallisesti perheen läheisverkostoon. (Pösö 2016, 8.) Se mikä määrittellään kodin ulkopuoliseksi sijoitukseksi, vaihtelevat maittain maiden sisäisten toimintatapojen ja lainsäädännön mukaan (Gilbert 2012, 534). Kynnys huostaanottoon vaihtelee maittain, myös ehdot ja viranomaisten reaktiot vaihtelevat huostaanottotilanteissa. Nämä jäävät usein huomiotta tarkasteltaessa eri maiden lasten huostaanottomääriä. (Pösö 2016, 8.)

Pösön (2016, 8) mukaan voidaan yleisesti todeta, että maissa, joissa sosiaaliturva on kehittymätön, huostaanottoluvut ovat matalampia kuin maissa, joissa sosiaaliturva on korkealla tasolla. Tutkimuksen mukaan (Shiffman, Kamyra, Koon, Meraj, Min, Nakanjako, Walakira, Zulu & Shawar 2025, 1) maissa, joissa sosiaaliturva on kehittymätöntä, harva hallitus pitää tärkeänä ohjata julkista rahoitusta haavoittuvassa asemassa olvien lasten suojelemiseksi. Lisäksi perheen sisällä tapahtuvaa kaltoinkohtelua pidetään yleisesti näissä maissa yksityisasiana, eikä valtion puuttumista perheen yksityisasioihin nähdä tarpeellisena. Maan poliittinen järjestelmä ja toiminnan koordinointi on heikkotasoisia, kansalliset tietojärjestelmät ovat puutteellisia, eikä tarkkaa tietoa lapsiperheiden määrästä ole saatavilla. Näissä maissa valtion rahoitusta ohjataan talouteen, armeijaan ja infrastruktuuriin. Lastensuojeluun julkisen rahan ohjaamista pidetään usein merkityksettömänä ja näiden maiden sosiaalityöntekijät ammattiryhmänä eivät ole organisoituneita, eikä poliittisesti verkostoituneita. (Shiffman ym. 2025, 1, 7–8.)

Useimpien maiden lastensuojelujärjestelmissä päätöksenteon peruslähtökohtana huostaanotossa on, että päätöksen tulee nojata kattavan tietoon tapauksesta ja siihen vaikuttavista tekijöistä sekä arviota toimintavaihtoehtoja ja niiden mahdollisista seurauksista. Eri lastensuojelujärjestelmien huostaanottopäätösmenettelyissä on erilaisia painotuksia lapsen ja vanhempien osallistumisesta yhteistyöhön viranomaisten kanssa. Maissa on erilaisia käytänteitä lasten ja heidän vanhempiensa osallistamisesta, joka suoraan tai heidän edustajansa kautta. Joissakin maissa on käytänteenä, että huostaanottopäätös perustuu yhden ihmisen päätökseen. Joissakin maissa päätöksen lapsen huostaanottamisesta ja sijaishuoltoon sijoittamisesta tekee tuomari. Toisissa maissa päätös perustuu 3–4 henkilön muodostaman asiantutijaryhmän päätökseen. (Burns ym. 2017a, 9–10.) Perheissä, joissa lapsi on

viranomaisten toimesta otettu huostaan ja sijoitettu sijaishuoltoon on hyvin erilaisia kokemuksia tuen saannista ja varhaisesta puuttumisesta perheen ongelmiin. Perheillä on hyvin erilaisia kokemuksia siitä, miten perheitä on lähestytty tilanteissa ja missä määrin perheen jälleenyhdistämiseen on käytetty resursseja. (Burns ym. 2017a, 5.)

Suomen ja Pohjoismaiden huostaanottoprosessit muistuttavat paljon toisiaan, kun taas Yhdysvaltojen käytännöt eroavat pohjoismaisista käytännöistä selvästi. Yhdysvalloissa huostaanotot kohdentuvat etupäässä pieniin lapsiin, kun taas Pohjoismaissa huostaanotot ulottuvat myös nuoriin. (Pösö 2016, 25.) Kun tarkastellaan Euroopan maiden lastensuojelulainsäädäntöä, suurimmassa osassa Euroopan maita lapsen sijoitus kodin ulkopuolelle voi perustua vapaaehtoisuuteen tai sijoitus voidaan tehdä tahdonvastaisesti. Vapaaehtoisuuteen perustuvassa huostaanotossa päätöksen tekee tavallisesti sosiaaliviranomainen, kun taas tahdonvastaisessa huostaanotossa päätöksenteko siirtyy, kuten Suomessa, tuomioistuimen päätettäväksi tai kuten esim. Norjassa toimielimelle, joka on nimeltään *fylkesnemnda*. Vaikka huostaanoton edellytyksissä on Euroopan maiden kesken eroavaisuuksia, yhteistä tahdonvastaisissa huostaanotoissa on se, että tahdonvastaisessa huostaanotossa kynnys huostaanottoon on korkeampi kuin vapaaehtoisuuteen perustuvassa huostaanotossa. (Huhtanen 2016, 41–42.) Yhdysvalloissa ja Englannissa lapsen huostaanotto johtaa suurella todennäköisyydellä lopulliseen eroon lapsesta, kun puolestaan osassa maista pyritään aktiivisesti perheen jälleenyhdistämiseen. Pysyvä adoptiokäytäntö on yleisin Englannissa ja Yhdysvalloissa, mutta myös Norjassa käydään keskustelua adoption lisäämisestä käytänteenä. Huostaanotetun lapsen adoption salliminen voidaan nähdä lapsikeskeisenä kehityksenä, jossa lapsen etu nähdään ensisijaisena, mutta vanhempia kohtaan rankaisevana. (Burns ym. 2017b, 226.)

Ruotsin lainsäädännössä huostaanoton edellytykset ja huostaanotonprosessi on hyvin samankaltainen kuin Suomen. Ruotsin lainsäädäntö poikkeaa siinä määrin Suomen lainsäädännöstä, että Ruotsissa on erikseen laki (SoL 2001) huostaanotolle, joka perustuu vapaaehtoisuuteen ja toinen laki tahdon vastaisille huostaanotoille (LVU 1990). Ruotsissa kunnan sosiaalitoimikunta tekee päätöksen suostumukseen perustuvasta huostaanotosta, tahdonvastaisesta huostaanotosta päätös tehdään samaan tapaan hallinto-oikeudessa kuin Suomessakin (SoL 2001; LVU 1990). Huostaanottokäytäntö poikkeaa muista demokraattisten maiden käytännteistä siinä, että sosiaalitoimikunnassa, joka tekee päätöksen lapsen huostaanotosta, osa päätöksentekijöistä on maallikoita (Svensson & Höjer 2017, 82–83).

Norjan lastensuojelussa ('barnevernet') lastensuojelulautakunta antaa huostaanottopäätöksen ja valtio ottaa huolehtiakseen lapsen hoivan ja huolenpidon. Lautakunta myös määrittelee lapsen tapaamisoikeuksien laajuudet biologisiin vanhempiin minimissään, mutta lastensuojelupalvelut voivat omalla harkinnallaan laajentaa tapaamisoikeuksia. Kun lapsi on otettu huostaan, lastensuojelupalveluiden tulee tarjota vanhemmille ohjausta ja tukea kunkin yksilöllisten tarpeiden mukaan. Perheneuvonta tarjoaa sijaishuollossa olevien lasten vanhemmille neuvontaa ja ohjausta yhteistyöstä lastensuojelun kanssa. (Bufdir 2025.) Norjan lastensuojelulain mukaan (Lov om barnevern 2021) viranomaisten on arvioitava huostaanoton edellytyksiä ja purettava huostaanottopäätös, mikäli vanhemmat pystyvät vastaamaan lapsensa hoivasta ja huolenpidosta. Norjan huostaanottolukujen suurta määrää on kritisoitu useaan otteeseen kansainvälisellä tasolla. Norjan suuri huostaanottolukuja on ihmetelty siksi, sillä Norja mielletään palveluiltaan avokätiseksi. On myös pohdittu, johtuuko huostaanottojen suuri määrä resurssien puutteesta kenties jostain muusta syystä. (Skivens & Søvig 2017, 56, 59.) Suomen lainsäädännöstä poiketen Norjan lastensuojelulautakunta voi päättää vanhempien huoltajuuden lopettamisesta ja lapsen adoptiosta ilman vanhempien suostumusta, mikäli on todennäköistä, etteivät vanhemmat pysty huolehtimaan lapsestaan, lapsi on kiintynyt sijaisvanhemiinsa, adoptiovanhemmat ovat adoption hakijoina ja muutto takaisin biologisten vanhempien luo aiheuttaisi lapselle vakavia ongelmia. Ministeriö tekee tästä lopullisen päätöksen sen jälkeen kuin lautakunta on tehnyt adoptionpäätöksen. (Lov om barnevern 2021.)

3 Osallisuus

3.1 Osallisuuden kuvantamista

Osallisuus käsitteenä on hyvin moniulotteinen. THL (2024b) määrittelee osallisuuden tarkoittavan yksilötasolla kokemusta kuulumisesta johonkin itselle merkitykselliseen ryhmään. Ryhmän sisällä osallisuus näyttäytyy ryhmän jäsenien keskinäisenä arvostuksena, luottamuksena toisiaan kohtaan sekä mahdollisuutena vaikuttaa asioihin ryhmän sisällä. Yhteiskunnallisella tasolla osallisuudella tarkoitetaan mm. ihmisten oikeuksien toteutumista, kun taas politiikkatasolla, päätöksenteossa tehtäviä päätöksiä ihmisten osallisuuden parantamiseksi. (THL 2024b.) Tarkasteltaessa sosiaalityötä säätelevää lainsäädäntöä, lainsäädäntö edellyttää edistämään osallisuutta sosiaalityössä. Vaikka osallisuuden edistämisen oletetaan olevan osa sosiaalityön työskentelyä, osallisuus on jäänyt teoreettisena viitekehyksenä, sekä sosiaalityön käytännöissä että käsitteenäkin ylimalkaiseksi. (Alakärppä, Tammelin, Pirskanen, Mänttari-van der Kuip 2025, 7.) Sosiaalityön kansainvälisessä eettisten periaatteiden julistuksessa (IFSW 2018) osallisuuden kehittäminen nostetaan yhdeksi keskeiseksi tavoitteeksi sosiaalityössä. Sosiaalihuoltolaissa (1301/2014, 3 §) viitataan yksilön, perheen ja yhteisön osallisuuteen, jota hyvinvointialueen sekä muiden sosiaalipalveluiden tulee toiminnallaan edistää. Sosiaalihuoltolain (1301/2014) 4 §:ssä asiakkaan etua määriteltäessä viitataan asiakkaan osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksiin, joka tulee huomioida työskentelyssä. Lastensuojelulain (417/2007) 4 §:n mukaan lapsen etua arvioitaessa sen kuudennessa kohdassa viitataan lapsen osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksiin, jotka eritoten tulee huomioida.

Sosiologi Erik Allardt (1976, 88–94) jakaa osallisuuden kolmeen eri osallisuuden ulottuvuuteen, riittävään taloudelliseen toimeentuloon, työllisyyteen ja koulutukseen (”having”), tarpeeseen olla yhteydessä muihin ihmisiin (”loving”) sekä yhteisöön kuulumiseen ja osallisuuteen yhteiskunnassa (”being”) (Raivio & Karjalainen 2013, 16). Raivion ym. (2013, 16) osallisuuden määritelmä mukailee pitkälti Allardtin osallisuuden määritelmää, mutta korostaa tarvetta olla muiden ihmisten kanssa toiminnallisuuden osallisuuden ”acting” kautta, missä korostuu yksilön valtaisuus ja toimijuus. Raivio ym. (2013, 16) mukaan riittävät hyvinvoinnin edellytykset, tarve olla yhteydessä toisiin ihmisiin ja osana yhteiskuntaa on monessa yhteydessä tunnistettu keskeisiksi osallisuutta ja yhteiskunnallista toimintakykyämme vahvistaviksi elementeiksi.

Osallisuuden mahdollisuuksilla puolestaan viitataan siihen, että yksilölle luodaan yhteiskunnassa sellaiset olosuhteet, jossa hänellä on mahdollisuus määritellä osallisuuttaan omassa elämässään, siihen liittyviä toimintoja ja osallistumistaan niihin. Osallisuuden mahdollisuuksilla tarkoitetaan myös sitä, että yhteiskunta toimillaan myötävaikuttaa siihen, että yksilöllä mahdollisuus kuulua tärkeiksi kokemiinsa ryhmiin tai vaikuttaa itselle tärkeisiin asioihin sekä päästä halutessaan osalliseksi yhteisestä hyvästä, osallistua halutessaan yhteisen hyvän tuottamiseen ja toteuttamiseen. (THL 2024c.)

3.2 Osallisuuden kolme osa-aluetta

Isola, Kaartinen, Leeman, Lääperi, Schneider, Valtari ja Keto-Tokoi (2017, 23) jakavat osallisuuden kolmeen eri osa-alueeseen, osallisuuden mahdollisuuksiin omassa elämässä, vaikuttamisen mahdollisuuksiin palveluissa, lähiverkostossa, omassa elinympäristössä sekä laajemmin yhteiskunnallisella tasolla sekä mahdollisuuksiin vaikuttaa omaan hyvinvointiin, oman elämän merkityksellisyyteen ja arvokkuuteen.

Yhteiskunnassamme voidaan monin eri toimin vaikuttaa ihmisen osallisuuden lisäämiseen omassa elämässään, kuten rakentamalla palvelujärjestelmää selkeämmäksi ja sitä kautta saavutettavammiksi. Ihmisen yksilöllisiä toimintavalmiuksia voidaan vahvistaa edistämällä yksilön omaa osaamista, kuten kielitaitoa ja vuorovaikutustaitoja sekä lisäämällä yksilön ymmärrystä hänen elin- ja toimintaympäristöstään sekä ymmärrystä palvelujärjestelmästä. Ihmisen yksilöllisten toimintavalmiuksien vahvistamisessa keskeiseksi nousee, että yksilö kohdataan palveluissa yksilöllisesti juuri sellaisena kuin hän on. Ammattilainen on omalla toiminnallaan joko estää tai edistää yksilön osallisuuden mahdollisuuksia. (Koivisto, Isola & Lyytikäinen 2018, 8, 11–14.)

Vaikuttamisen mahdollisuuksiin omassa elämässä tarkoitetaan fyysisten tilojen ja olosuhteiden luomista yksilön vaikuttamisen mahdollisuuksien vahvistamiseksi (Koivisto ym. 2018, 14). Osallisuuden mahdollistuminen edellyttää sekä aineellisten että aineettomien tarpeiden tyydyttämistä. Ihmisellä tulee olla mahdollisuus liittyä erilaisiin vaikuttamisen prosesseihin, joissa huomioidaan yksilön omaa tietoa, omia kokemuksia ja näkökulmaa erilaisten asioiden kehittämistyössä sekä päätöksenteossa (Koivisto ym. 2018, 14; Isola ym. 2017, 29). Kokemus vaikuttamisen mahdollisuudesta ja jäljen jättämisestä voi olla yksilölle käännteentekevää (Isola ym. 2017, 14).

Omaan hyvinvointiin, sen merkityksellisyyteen ja arvokkuuden kokemuksiin vaikuttamisen mahdollisuuksilla tarkoitetaan osallisuuden mahdollisuuksia omassa paikallisessa elinympäristössä. Tämä on mutkattominta toteuttaa paikallisesti siten, että lähelle ihmisen elinympäristöä luodaan vaikuttamisen tiloja ja paikkoja, missä yksilölle tarjoutuu mahdollisuus näyttää omaa osaamistaan, satsata yhteiseen hyvään ja vaikuttaa käytössä oleviin resursseihin. Näin ollen yksilölle tarjoutuu mahdollisuus kokemukseen omasta arvokkuudesta ja elämän merkityksellisyydestä omassa elinympäristössään. (Isola ym. 2017, 38.)

3.3 Osallisuuden kehät -malli

Salminen, Lehtonen, Rikala, Kuusisto, Luoma-Halkola, Puumala Sointu, Wallin ja Häikiö (2021, 80) ovat kehittäneet Osallisuuden kehät-mallin, jonka avulla voidaan kriittisesti arvioida yksilön ja yhteisöjen osallisuuden tasoa. Se auttaa hahmottamaan osallisuuden toteutumista arjessa sekä yhtäältä puutoksia osallisuuden mahdollisuuksissa. Osallisuuden kehässä yksilön elämäntilanne sijoittuu tarkastelun kohteeksi kehän origoon. Yksilön ympärille rakentuu erilisiä osallisuutta mittaavia kehiä, joissa osallisuus toteutuu tai jää toteutumatta. (Salminen ym. 2021, 85.) Osallisuuden kehä mukailee Allardtin (1976, 88–94) sekä Raivion (2013, 16) määritelmää osallisuudesta. Osallisuuden kehä auttaa jäsentämään osallisuuden monitahoista ulottuvuutta sekä kontekstisidonnaisuutta, sillä osallisuus saa erilaisia muotoja eri tilanteissa (Salminen ym. 2021, 87). Osallisuuden käsitteen laajuuden vuoksi osallisuus määritellään usein tilanne- ja kontekstilähtöisesti (Kiili, Moilanen, Uisma & Hedman 2025, 244). Yksilö voi kokea samanaikaisesti osallisuuden kokemuksia jollakin elämänsä osa-alueella ja toisaalta kokea osattomuutta jollakin toisella elämänalueellaan. Esimerkiksi sosiaalipalvelut eivät välttämättä vahvista yksilön kuulumisuuden tunnetta yhteiskuntaan, mutta samalla yksilö voi kokea osallisuuden kokemuksia sosiaalisissa suhteissaan. Osallisuuden taso määrittyy osallisuuden kehien keskinäisessä vuorovaikutuksessa. Osallisuuden sisimmällä kehällä (kuvio 1), lähinnä yksilöä ovat sosiaaliset suhteet. Sosiaalisilla suhteilla tarkoitetaan yksilön läheisiä, perhettä, ystäviä ja kaverisuhteita, jotka mahdollistavat yksilölle kokemuksen kuulumisesta hänelle merkitykselliseen ryhmään. Toiselle kehälle (kuvio 1) sijoittuu kohtaamisen instituutiot, joilla kuvataan erilaisia arjessa käytettäviä palveluita, kuten esim. kauppaa, neuvolaa, päiväkotia, koulua ja harrastuksia. Palvelut tarjoavat yksilölle arjen turvaa. Uloimmalle kehälle sijoittuu yhteiskunnallinen jäsenyys, joka kuvaa yksilön osallisuuden mahdollisuuksia yhteiskunnan

resursseihin, mahdollisuuksia vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin tai kehittää niitä. (Salminen ym. 2021, 85–87.)

3.4 Osallisuuden kehät -malli vanhemman osallisuutta mittaavana työkaluna

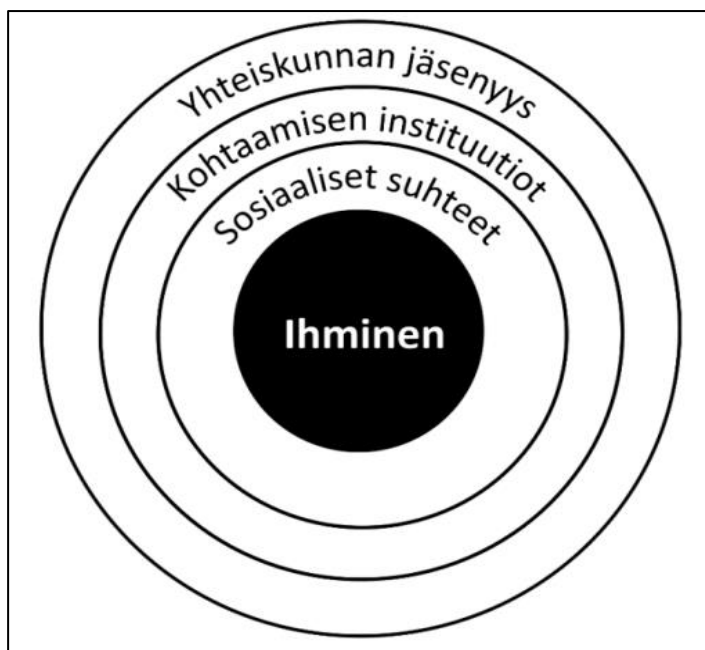
Tutkielmassani osallisuuden kehät -malli toimii osallisuuden toteutumisen arviointikehyksenä. Osallisuuden kehät- mallin avulla tarkastelen tutkimusaineiston havaintoja. Pyrin osallisuuden kehät- mallin avulla tunnistamaan tutkimusaineistosta kootuista havainnoista, millä osallisuuden kehän tasolla kyseinen havainto toteutuu tai jää toteutumatta. Osallisuuden kehä ei voi tarkastella täysin irrallisina toisistaan, sillä osallisuus muotoutuu kehien välisessä vuorovaikutussuhteessa. Esimerkiksi koulunkäynnin ja työssäkäynnin mahdollisuuksiin voivat vaikuttaa yksilön sosiaaliset suhteet. Toisaalta liian tiiviit sosiaaliset suhteet voivat estää yksilön osallisuuden mahdollisuuksia henkilökohtaisissa suhteissa. (Salminen ym. 2021, 87.)

Kehän sisimmällä tasolla mitataan asiakkaan osallisuuden mahdollisuuksia hänen sosiaalisissa suhteissaan (Salminen ym. 2021, 85). Tutkielmassani pyrin tutkimusaineistosta tunnistamaan kuvauksia, miten vanhempi kokee osallisuuden toteutuvan hänen sosiaalisissa suhteissaan. Kehän sisimmällä kehällä osallisuutta vähentävät tai lisäävät tekijät koostuvat mm. perheen, ystävien tai samassa tilanteessa olevien ihmisten tarjoamasta selviytymisestä arjessa tai yhtä lailla sen puutteesta, osattomuudesta (Salminen ym. 2021, 93.) Tutkielmassani sijoitan sisimmälle tasolle vanhempien kuvaukset läheisverkostoon kuulumisesta tai kuulumattomuudesta.

Osallisuuden kehät- mallin keskimmaiselle tasolle asemoituu erilaiset kohtaamisen instituutiot, kuten erilaiset arjessa käytettävät palvelut. Palveluissa asiakaslähtöinen, voimavarakeskeinen asiakkaan kohtaaminen sekä vaikuttamisen mahdollisuudet omiin asioihin vahvistavat asiakkaan kokemusta osallisuudesta, kun taas vastaavasti ongelmalähtöinen lähestymistapa puolestaan supistaa ihmisen osallisuuden mahdollisuuksia. (Salminen ym. 2021, 93.) Tutkimuksen mukaan vanhemmat kokevat usein jääneensä yksin ilman vanhemmuuden tukea, kun lapsi on sijoitettuna kodin ulkopuolelle ja tai he ovat mahdollisesti jääneet ilman tukea jo ennen huostaanotto prosessin käynnistymistä. Lastensuojelun sosiaalityöntekijät joutuvat tekemään työn kuormittavuuden vuoksi ratkaisuja, joissa vanhemmat saattavat jäädä huomiotta. (Hoikkala ym. 2013, 43–44.) Osallisuuden kehät -mallin keskimäinen tason kautta tarkastelenkin, miten tutkimusaineiston mukaan

vanhemman osallisuuden mahdollisuudet toteutuvat institutionaalisella tasolla lastensuojelun sosiaalityössä. Luokittelen tähän kuuluvaksi myös vanhempien mahdolliset vertaistuelliset palvelukokemukset.

Osallisuuden kehät -mallin uloimmalle tasolle sijoittuu yhteiskunnallisen jäsenyyden toteutuminen yhteiskunnassa. Uloimmalla kehällä osallisuuden toteutumista arvioidaan laajemmin yhteiskunnallisella tasolla. Jos yhteiskunnallisella tasolla jokin osallisuuden kehä korostuu, tämä voi supistaa hyvinvoinnin mahdollisuuksia toisaalla. Mikäli hyvinvointipalveluissa pyritään kasvattamaan asiakasosallisuutta ilman asiakastarpeiden tunnistamista, hyvinvointipalvelut muodostuvat osallisuuden esteeksi asiakkaalle. Tällöin syntyy yksilön osallisuuden ulkopuolelle sulkevia kehiä, mikäli palvelujärjestelmä ei tunnista yksilöiden elämäntilanteisiin liittyviä tarpeita ja toimijuutta. Tällöin yhteiskunnan toimintakäytännöt ulossulkevat yksilön yhteiskunnan ulkopuolelle, marginaaliin. (Salminen ym. 2021, 93–94.) Pyrinkin uloimman osallisuuden kehään peilaamalla tunnistamaan tutkimusaineistosta kuvauksia politiikkatason vaikutuksia vanhemman osallisuuden mahdollisuuksiin.

Kuvio 1. Osallisuuden kehät -malli (Salminen ym. 2021, 86).

3.5 Vanhemman osallisuus lastensuojelun prosessissa

Kun lapsi huostaanotetaan ja sijoitetaan kodin ulkopuolelle, vanhemmuus väistämättä muuttuu. Lapsi ei asu enää samassa kodissa vanhempansa kanssa. Vastuu lapsen hoivasta ja huolenpidosta siirtyy julkisen vallan vastuulle. (Vierula 2016, 262–263.) Kun lapsi otetaan julkisen vallan huostaan, päätöksenteko lasta koskevista asioista siirtyy hyvinvointialueelle. Hyvinvointialueella on oikeus päättää lapsen hoivasta ja huolenpidosta, opetukseen ja terveydenhuoltoon liittyvistä asioista sekä lapsen valvonnasta. (L417/2007, 45 §.)

Päätäntävaltaa lapsen asioissa hyvinvointialueella käyttää lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä (L417/2007, 52 §). Radikaaleimmillaan julkisen vallan puuttuminen voi näkyä totaalisenä vanhemman ja lapsen yhteydenpidon rajoittamisena (Vierula 2016, 263).

Kun vastuu lapsen hoivasta ja huolenpidosta virallistuu huostaanottopäätöksen myötä, vanhemman vanhemmuuden identiteetti muuttuu. Huostaanotetun lapsen vanhemmat ovat vaarassa leimautua sosiaalisesti. Vanhempi voi kokea arvottomuuden tunnetta, voimakkaita vihan ja surun tunteita tai hän voi kokea jäävänsä yhteiskunnan ulkopuolelle. (Vierula 2016, 265.) Kokeakseen tulleen osalliseksi lastensuojeluasiassa, vanhemmille pitää muodostua tunne kuulluksi tulemisesta käsillä olevassa lastensuojeluasiassa. Heille pitää tulla tunne siitä, että he ovat voineet esittää mielipiteensä asiassa. (Malja ym. 2019, 18). Lastensuojelun laatusuosituksessa (Malja ym. 2019, 22) annetuissa toimintaohjeissa lastensuojelun toiminta tulisi olla sellaista, että se mahdollistaa lapselle, hänen vanhemmilleen ja perheen muille läheisille ylläpitää keskinäisiä vuorovaikutussuhteita. Lastensuojelun työntekijän tulee yhdessä lapsen asioissa työskentelevien ammattilaisten kanssa tukea vanhempia heidän kasvatustuessaan. Lastensuojelun työntekijän tulee myös huolehtia lasten läheisten osallisuudesta sijaishuollon kaikissa vaiheissa. Vanhemmalla tulee olla tieto, keneen hän voi olla yhteydessä ja milloin hänen lastansa koskevassa asiassa. Yhtä tärkeää on, että lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä on aikaa kohdata hänen asiakkaansa. (Malja ym. 2019, 18, 22.)

Vanhemmat tarvitsevat tukea koko huostaanotto-prosessin ajan ja huostaanoton jälkeen (THL 2024a). Huostaanotto herättää väistämättä vahvoja tunteita vanhemmissa. Usein vanhemmat kokevat huostaanoton kriisinä, johon he tarvitsevat ulkopuolista tukea selvitäkseen. (Taskinen 2010, 85.) Vaikka vanhemmat ymmärtävät huostaanoton olevan tarpeen, vanhemman surua tämä ei poista. Vanhemmille tarjottu tuki voi lyhentää huostaanotosta aiheutuneen kriisin tuomaa suruaikaa. Tarjottu tuki voi edesauttaa myös jatkotyöskentelyä vanhempien kanssa.

Työskentelyssä on tärkeää muistaa, että vanhempi on omien asioidensa paras asiantuntija. Vanhempaa tulee kannustaa arvioimaan omia tuen tarpeitaan, tunnistamaan kriisin herättämiä tunteita ja tunnistamaan kriisin eri vaiheita. (THL 2024a.).

Schofield, Moldestad, Höjer, Ward, Skilbred, Young ja Havik (2011, 75) esittävät tieteellisessä tutkimusartikkelissaan laadullisen tutkimuksena tuloksia Englannissa, Norjassa ja Ruotsissa huostaanotettujen lasten vanhempien kokemuksia heidän vanhemmuutensa uudelleenmäärittämisestä. Schofieldin ym. (2011, 90) mukaan on tärkeää, että sosiaalityöntekijät ja vanhemmat jakavat yhteisen ymmärryksen vanhempien tilanteesta ja vanhempien kyvyistä vanhempina. Tulosten mukaan suurimmalle osalle vanhemmista ei välittynyt tunnetta siitä, että sosiaalityöntekijät olisivat ymmärtäneet heitä. Tuloksissa tunnistettiin sosiaalityöntekijöiden ja vanhempien välisen suhteen merkitys. Suhteen tulisi perustua molemminpuoliseen luottamukseen, rehellisyyteen, avoimuuteen sekä siihen, että sosiaalityöntekijät ottavat vanhemmat aktiivisesti mukaan työskentelyyn. Tulosten mukaan vanhempien huostaanoton nostattamat vihantunteet hälventyvät, mikäli vanhemmat tulevat sosiaalityöntekijöiden taholta huomioiduiksi lastensa vanhempina ja työskentelyssä tunnustetaan heidän tunteensa (Schofield ym. 2011, 89–90.)

3.6 Vanhempien kokemuksia osattomuudesta aikaisemman tutkimuksen valossa

Suomessa on aikaisemmin tutkittu pääasiassa äitiyden näkökulmasta vanhemmuuden kokemuksia huostaanotto-prosessissa erilaisin rajauksin, kuten päihteitä käyttävien, vankilassa olevien tai asunnottomien äitien kokemusten kautta. (Vierula 2106, 261). Tarja Hiltunen (2015) on väitöskirjassaan tutkinut kokemuksia äitiydestä, huostaanotosta ja voimaantumisesta. Tutkimus koostui 19 äideille tehdyistä teemahaastattelusta. Tutkimustulosten mukaan äitien kokemuksia huostaanotosta lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden toimesta. Eräs äiti kertoi haastattelussa, että hänelle palaverissa sanottiin hänen olevan vain lapsen biologinen äiti. Kokemuksestaan lapsensa huostaanotosta äidit kertovat, että heidän sosiaalinen vanhemmuutensa vietiin huostaanotossa. Haastatteluissa äidit ovat tuoneet myös esille, että sosiaalitoimen mukaan heidän tuli olla parempia äitejä saadakseen lapsensa takaisin, riittävän hyvä äitiys ei tähän riittänyt. Äitien kertomuksissa toistui, että heiltä odotettiin paljon parempaa äitiyttä kuin normaaleilta äideiltä. Vastauksissaan äidit kuitenkin kertoivat kykenevänsä olemaan äiti lapsellensa. (Hiltunen 2015, 107–110.)

Vierula (2016, 262) on tutkimuksessaan tutkinut, millaisia muutoksia lapsen huostaanotto tuottaa vanhemmuuteen. Tutkimustaan varten Vierula on haastatellut 16 huostaanotetun lapsen vanhempaa vuosien 2010–2012 välisenä aikana. Haastattelut toteutettiin teemahaastatteluina. Tutkimustulosten mukaan vanhemmat kuvasivat lapsen huostaanoton ja sijaishuoltoon muuttamisen vaikuttaneen heidän arkiseen elämäänsä voimakkaasti. Vanhemmat kuvasivat haastatteluissaan tunteneensa hallitsematonta kiukkua ja kiukkua mm. sosiaalityöntekijää tai omaa puolisoaan kohtaan. Huostaanotto-prosessin aikana vanhemmat kokivat, ettei heidän sanomisiaan otettua todesta eikä heitä ei kuunneltu. Vanhemmat kertoivat myös tavallisten asioiden muuttuneen lastensuojelun viranomaisten silmissä epäilyttäväksi, vanhemmuutta kyseenalaistavaksi. Vanhemmat kokivat joutuneensa prosessin aikana myös jatkuvan arvioinnin kohteiksi, mikä oli saanut heidät muuttamaan käytöstään lastensuojelun viranomaisten katseen alla. Vanhemmat kertoivat mm. erilaisten tunteiden piilottamisesta. Vanhemmat kokivat prosesseihin sisältyvän vanhempia alistavia käytäntöjä tilanteissa, joissa heihin kohdistettiin perusteettomia syytöksiä erinäisistä asioista, kuten epäilyksistä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä. (Vierula 2016, 267, 274, 278.)

Schofield ym. (2011, 82) tutkimuksen mukaan vanhempien kokemus lapsen huostaanotosta näyttäytyi kompleksisena. Vanhemmat kokivat erityisen vaikeaksi säädellä omia tunteitaan ja omaa muuttunutta identiteettiään. Erityisesti vanhemmat kokivat voimakkaista surun, vihan ja menetyksen tunteita ja tuloksissa korostui eritoten vanhempien moninaiset tavat käsitellä tunteitaan. Suurin osa vanhemmista kamppaili pelon tunnetta vastaan siitä, etteivät voisi saada lastaan enää ikinä takaisin kotiin. Jotkut vanhemmat kokivat, että heiltä oli kokonaan riisuttu vanhemmuuden identiteetti. Vanhempien pyrkimyksenä oli säilyttää jonkin asteinen vanhemmuuden rooli lapsen elämässä. Kaikissa kolmessa maassa, Englannissa, Ruotsissa ja Norjassa vanhempien kokemukset lapsen huostaanoton aiheuttamasta menetyksestä ja stigmasta sekä sosiaalityön palveluista olivat hyvin yhteneväisiä. Osa sosiaalityöntekijöistä otti vanhemmat mukaan työskentelyyn, mikäli se oli mahdollista, osan suhtautuminen vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön oli hyvinkin pessimistisiä. (Schofield ym. 2011, 80–81, 84–85.)

Kasvatus- ja perheneuvonta ry:n (Kasper ry) toteuttamassa Vanhempien ääni lastensuojeluun -hankkeessa selvitettiin vanhempien kokemuksia lastensuojelun kehittämiskohteista. Kyselyyn vastanneiden vanhempien vastauksissa tulee näkyväksi, kuinka kokonaisvaltaista vanhempien osattomuuden kokemukset lastensuojelun asiakkuudesta ovat. Vanhempien

osattomuuden kokemukset näkyivät mm. vanhemman ohittamisena tai kuulluksi tulemattomuutena, työntekijöiden ennakkoluuloina tai epäkunnioittavana asenteena vanhempia kohtaan, liian myöhään ajoitettuina tai asiakkaan tarpeisiin vastaamattomina palveluina. Vanhempien kokema häpeä lastensuojelun asiakkuudesta lisäsi osaltaan vanhemman kokemaa osattomuutta. (Ahvenainen & Hellsten 2019, 2, 5.) Vierula (2016, 277) puhuu tutkimuksessaan kohteellistumisesta, jolla hän tarkoittaa vanhemman joutumista lastensuojeluinstituution arvioinnin, kontrollin ja vallankäytön kohteeksi, mikä käynnistyy jo ennen lapsen huostaanottoa. Tutkimuksen mukaan stigmatisoituminen eli leimaantuminen kosketti jollakin tapaa kaikkia huostaanotettujen lasten vanhempia. Vanhempien leimaantumiseen liittyi vahvasti heidän kokemuksensa toiseudesta. He eivät vanhempina pystyneet täyttämään vahvasti kulttuuriin sidottua äitiyden roolia. Pelko ihmisarvon menetyksestä oli suuri, minkä vuoksi oman lapsen huostaanotosta ei puhuttu kuin valikoiden. (Vierula 2016, 283.)

Tutkimustuloksissa toistuvat hyvin samankaltaiset teemat, kokemukset mm. siitä, etteivät vanhemmat ole tulleet kuulluiksi, kokemuksia väärinymmärretyksi tulemisesta, riittämättömästä tuen ja avun saamisesta tai epäkunnioittavasta asenteesta vanhempaa kohtaan (Aarnio 2016, 314; Schofield ym. 2011, 75; Vierula 2016, 283; Ahvenainen ym. 2015, 5). Sosiaalityössä painotetaan nykyään asiakasosallisuutta ja -aktiivisuutta ja asiakas nähdään hänen asioidensa asiantuntijana. Osallisuuden mahdollistuminen sosiaalityössä vaatii kuitenkin ammattilaisen sitoutumista. (Aarnio 2016, 291.) Osallisuudessa on kyse myös eettisyydestä, miten asiakas sosiaalityössä kohdataan ja millaisia osallisuuden mahdollisuuksia hänelle tarjotaan (Laitinen & Niskala 2013, 11–12). Osallisuuden toteutuminen on ammattilaisen vastuulla, ei asiakkaan vastuulla (Kiili ym. 2025, 251). Laki velvoittaa sosiaalityössä toimijoita vahvistamaan asiakkaan osallisuutta. Sosiaalihuoltolain 4 §:n (L1301/2014) mukaan sosiaalityössä työskentelyn tulee olla laadultaan sellaista, joka tukee asiakkaan toimijuutta ja vahvistaa hänen osallisuuttaan. Syitä vanhempien huonoihin asiakaskokemuksiin on haettu mm. lastensuojelun liian vähäisistä resursseista (Aarnio 2016, 314; Holmi ym. 2013, 10).

4 Tutkimusasetelma

4.1 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Pro gradu -tutkielmassani tarkastelen vanhemman osallisuuden kokemuksia huostaanotto-prosessissa. Syy, miksi haluan tutkielmassani selvittää nimenomaan vanhemman osallisuuden kokemuksia huostaanotto-prosessia, kumpuaa vanhempien minulle kertomista negatiivisista kokemuksista lapsensa huostaanotto-prosessissa. Vanhemmat kokivat, ettei heitä ollut kuultu lapsensa huostaanotto-prosessissa. Kokemattomalle, lastensuojelun sosiaalityöntekijän viransijaisuudessa työskentelevälle nämä vanhempien kertomukset olivat pysäyttävä kokemus. Vanhempien kokemukset osattomuudesta lapsensa huostaanotto-prosessissa tulee selkeästi ilmi myös aikaisemmissa tutkimustuloksissa (mm. Vierula 2016, Hiltunen 2015; Schofield ym. 2010). Lapsen suhde omaan vanhempaansa on erityinen, mikä tulisi sijaishuollon kontekstissa tunnistaa keskeisenä elementtinä lapsen omalle toipumiselle (Pitkänen 2011, 23). Pitkäsen (2011, 53) tutkimuksen mukaan vanhemman kanssa työskentely lastensuojelun sosiaalityössä ei hahmottunut selkeänä. Vanhemmat kokivat lastensuojelun sosiaalityöntekijältä saadun tuen niukkana ja vaikuttamismahdollisuudet lapsen asioihin näytti vaativan vanhemmalta aloitteellisuutta ja tuen saanti saattoi jäädä vanhemman oman aktiivisuuden varaan (Pitkänen 2011, 52–54). Huostaanotto-prosessi vaatii lastensuojelun sosiaalityöntekijältä vastuun ottamista lapsen hyvinvoinnista, mutta yhtä lailla vastuun ottamista vanhemmuustyöstä, sillä lapsen huostaanotto ja sijaishuoltoon sijoittaminen on aina väliaikainen ratkaisu ja työskentelyn tulee lapsen sijaishuollosta huolehtimisen lisäksi tukea perheen jälleenyhdistämistä (Pitkänen 2011, 23, 122). Kuten jo edellä toin esille, huostaanottoja puretaan Suomessa hyvin harvoin (THL 2025, 14). Motiivina tutkielmalleni onkin saada tutkittua tietoa siitä, millaisena tutkimuksen valossa vanhempien osallisuuden mahdollisuudet näyttäytyvät ja onko tunnistettavissa vanhempien osallisuutta edistäviä tai mahdollisesti estäviä tekijöitä huostaanotto-prosessissa. Uskaltanenkin tässä väittää, että vanhemman osallisuuden toteutuminen huostaanotto-prosessissa edistää vanhemman motivaatiota omassa kuntoutumisessaan. Parhaimmillaan sosiaalityö on huostaanotto-prosessissa kokonaisvaltaista koko perheen huomioivaa sosiaalityötä, jossa jokainen perheenjäsen tulee kuulluksi (Pitkänen 2011, 21, 23).

Tutkielmani tavoitteena on löytää vastauksia seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Millaisena vanhemman osallisuuden mahdollisuudet näyttäytyvät huostaanottoprosessissa?
2. Mitkä tekijät edistävät tai mahdollisesti estävät vanhemman osallisuuden mahdollisuuksia?

4.2 Tutkimusmenetelmä

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on tutkimusmenetelmä, jossa kootaan aikaisempaa tietoa tutkittavasta aiheesta, jäsennetään ja kuvaillaan kerättyä tietoa kerätyn tiedon analysoimiseksi (Kangasniemi, Utriainen, Ahonen, Pietilä, Jääskeläinen & Liikanen 2013, 298). Salminen (2023) määrittelee kirjallisuuskatsausta seuraavin sanoin: ”Kirjallisuuskatsauksen avulla tehdään *tutkimusta tutkimuksesta*.” Kirjallisuuskatsaus perustuu laadukkaaseen tutkimuskirjallisuuteen. Kirjallisuuskatsauksessa tutkija etsii systemaattisesti, korkealaatuista tutkimustietoa tutkittavasta aiheesta, arvioi kerättyä tutkimusainestoa kriittisesti ja rakentaa laaja-alaisen kuvan tutkittavasta aiheesta ja pyrkii tunnistamaan mahdollisia puutteita siinä. Kirjallisuuskatsauksen tavoitteena on tarjota uutta tietoa tutkittavasta aiheesta, vaikka se perustuu aikaisempaan tutkimukseen. (Salminen 2023, 3–4, 6.) Kirjallisuuskatsauksen avulla voidaan vastata jopa laajemmin tutkimuskysymykseen kuin yksittäisen tutkimuksen keinoin (Snyder 2019).

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on yleisimpiä kirjallisuuskatsauksen tyyppejä. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on tyypiltään lähestymistapa, jossa tutkittavaa aineistoa ei rajaa tiukat kriteerit ja tutkimuskysymyksen asettelu on väljempää kuin esimerkiksi systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa. (Salminen 2023, 7–8.) Kuvailevasta kirjallisuuskatsauksesta voidaan tunnistaa kolme eri suuntausta, jotka ovat narratiivinen, kartoittava ja integroiva kirjallisuuskatsaus. Narratiiviselle suuntaukselle on ominaista, ettei tutkittavaa aineistoa ole tarkkaan rajattu, minkä vuoksi sillä ei saavuteta kriittistä, tarkkaa tulosta tutkittavasta aiheesta, mutta se tuottaa ajantasaistettua tietoa tutkittavasta aiheesta tai ilmiöstä. (Salminen 2023, 8–9.) Kartoittava kirjallisuuskatsauksen orientaatioissa pyritään puolestaan etsimään tutkittavasta aiheesta olennaista tietoa mahdollisimman laaja-alaisesti ja laatia tuokiokuva tutkittavasta aiheesta esimerkiksi tutkimusta varten. Integroivassa, kuvailevan kirjallisuuskatsauksen suuntauksessa on keskeistä tarjota tutkittavasta aiheesta tai ilmiöstä tietoa mahdollisimman laajasti. Integroiva kirjallisuuskatsaus sopiikin käytettäväksi silloin,

kun halutaan saada tutkittavasta ilmiöstä mahdollisimman monipuolinen kuva. (Salminen 2023, 9–10.)

Tutkielmassani päädyin integroivaan kirjallisuuskatsaukseen, koska pyrin tutkielmassani saamaan tutkittavasta aiheesta tietoa mahdollisimman laajasti, mutta siten, että tieto, jota lähdän analysoimaan, on rajattu. Kirjallisuuskatsausta tehdessään tutkija voi hyödyntää tutkimusaineistonsa tiivistyksessä sisällönanalyysia (Tuomi & Sarajärvi 2018, 139).

Tutkimusaineistossani hyödynnän sisällönanalyysia käyttämällä sisällönanalyysia apunani tutkimusaineiston analyysivaiheessa. Sisällönanalyysillä pyritään saamaan tutkimustieto tiiviimpään, yhtenäistettyyn ja selkeään muotoon. (Tuomi ym. 2018, 122.)

4.2.1 Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen vaiheet

Kangasniemi ym. (2013, 291) jaottelee kuvailevan kirjallisuuskatsauksen tutkimusmenetelmän nelivaiheiseksi prosessiksi. Ensimmäisessä vaiheessa muodostetaan tutkimuskysymys tai -kysymykset, jotka ohjaavat tutkimusprosessia. Tutkimuskysymykset tulee olla sellaisia, jotka ovat liitettävissä tutkimuksen teoreettiseen viitekehykseen ja jotka rajaavat tutkittavaa aihetta riittävästi. Toisaalta tutkimuskysymysten tulisi olla sellaisia, että ne jättävät väljyyttä ilmiön tarkastelemisen mahdollistamiseksi useammasta näkökulmasta. (Kangasniemi ym. 2013, 294–295.) Omat tutkimuskysymykseni olen pyrkinyt muotoilemaan siten, että ne rajaavat tutkittavaa aihetta siten, että aiheeni tarkastelu on tutkielmani puitteissa mahdollinen. Olen tutkimuskysymyksiä muotoillessani pyrkinyt siihen, että tutkimuskysymykset jättävät kuitenkin riittävästi väljyyttä aiheen tarkasteluun.

Prosessin toisessa vaiheessa lähdetään etsimään tutkimukseen tutkittavaksi sopivaa aineistoa. Aineiston valintaa rajaa tutkimukselle asetetut tutkimuskysymykset ja tavoitteena on löytää mahdollisimman asianmukaista aineistoa, joka vastaa tutkimuskysymykseen. Aineiston valinnassa on merkillepantavaa kiinnittää erityisesti huomiota siihen, miten aineisto avaa, täsmentää ja kritisoi tutkimuskysymystä. (Kangasniemi 2013, 294–295.) Tutkielmaani mukaan kelpuuttamani aineistot olen valinnut huolellisesti pyrkien tutkimusartikkeleita lukiessani kiinnittämään erityistä huomiota siihen, että tutkielmaani mukaan valittu tutkimus tarjoaa minulle tietoa aiheesta, tarjoten vastauksia ainakin toiseen tutkimuskysymykseeni. Tutkimukseen valittavien aineistojen osalta tulee huomioida, mikä on aineiston suhde muuhun tutkimukseen valittuun aineistoon nähden (Kangasniemi 2013, 295). Tutkielmaani mukaan ottamieni aineistojen kohdalla olen kiinnittänyt huomiota siihen, ettei tutkimusaineisto olisi liian yksipuolinen, vaan aineisto tarjoaisi tutkittua tietoa useamman

maan kontekstista. Pro gradu -tutkielmaani olen tutkimusaineistoni valinnut tieteellisistä tietokannoista, joita käsittelen tarkemmin jäljempänä.

Tutkittavan aineiston valintaa voidaan tehdä joko eksplisiittisesti tai implisiittisesti. Molemmissa tavoissa tutkittavaa aineistoa haetaan tieteellisesti asianmukaista lähteistä. Implisiittisessä aineiston valintatavassa ei erikseen raportoida aineiston hakuun käytettyjä tietokantoja tai valintakriteereitä, mitkä jätetty tutkimuksen ulkopuolelle ja mikä hyväksytään tutkimukseen. Aineiston valintaa perustellaan puolestaan sen luotettavuudella ja osuvuudella tutkimukseen, joka sisällytetään aineistoa käsittelevään kuvaukseen ja valinnan perusteluihin suhteessa tutkimuskysymykseen. Eksplisiittisellä tutkimushaulla tarkoitetaan puolestaan tutkimushakua, jossa raportoidaan huolellisesti valintaprosessin vaiheet. Aineistohaussa yhtä lailla hyödynnetään tieteellisiä tietokantoja, käyttämällä erilaisia rajoituksia, kuten kieli- ja aikarajauksia. Keskeinen valintaperuste on aineiston sisältö. (Kangasniemi 2013, 294, 295–296.) Tutkielmassani hyödynnän jälkimmäistä aineistovalintaa, eli eksplisiittistä valintaa, jota avaam tarkemmin tuonnempana.

Prosessin kolmannessa vaiheessa rakennetaan tutkittavasta ilmiöstä laadullista kuvaa huolellisesti tutkimukseen valitun aineiston perusteella. Valituista aineistoista haetaan tutkittavan ilmiön kannalta oleellisia, tutkimuksen kannalta merkityksellisiä sisältöjä. Aineistosta pyritään koostamaan jäsenelty kokonaisuus, pyritään kriittisesti vertailemaan aineistoja keskenään, niiden vahvuuksia ja heikkouksia koostetun päätelmän tekemiseksi. (Kangasniemi ym. 2013, 294, 296–297.) Tässä aineistojen analysointivaiheessa hyödynnän teorialähtöistä sisällönanalyysiä (Tuomi ym. 2018, 127–128; Eskola 2001). Sisällön analysoinnin helpottamiseksi hyödynnän digitaalista valkotaulua, *Miroa*, joka on ladattavissa ilmaiseksi internetistä. Olen kuvannut sisällön analyysin vaiheittaisen etenemisen taulukossa neljä mukailen Tuomen ym. (2018, 130) teorialähtöisen sisällönanalyysin vaiheittaisen etenemisen kuvausta.

Prosessin neljännessä ja viimeisessä vaiheessa tarkastellaan tutkimuksen tuloksia, kootaan tutkimuksen keskeiset tulokset kokonaisuudeksi, arvioidaan tutkimuksen luotettavuutta ja sen eettisiä kysymyksiä. Tulosten tarkasteluvaiheessa voidaan esittää tulevaisuuden haasteita suhteessa tutkittuun ilmiöön, voidaan pohtia tutkimusten pohjalta nousutta tarvetta mahdolliselle jatkotutkimukselle sekä esittää johtopäätökset. (Kangasniemi 2013, 294, 297.) Olen pyrkinyt tuomaan tutkielmassani arvioimaan tutkielmani mahdollisia hyötyjä ja pohtimaan myös tulosten pohjalta tarvetta lisätutkimukselle.

4.3 Tutkimusaineisto

Tutkielmani tutkimusaineisto rajoittuu englanninkielisistä aikavälillä 2016–2025 julkaistuista tutkimusaineistoista, jotka käsittelevät vanhempien osallisuutta huostaanottoprosessissa sekä Suomessa, muualla Euroopassa, Yhdysvalloissa ja Australiassa. Rajasin tutkimusaineistoksi kelpaavista aineistoista pois maat, joissa sosiaaliturvajärjestelmä on kehittymätön. Perustelen rajaustani sillä, että maissa, jossa sosiaaliturvajärjestelmä on kehittymätön, valtiontaho ei ole sitoutunut ohjaamaan julkista rahoitusta haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten auttamiseksi ja nämä maat ovat tämän vuoksi riippuvaisia kansainvälisten toimijoiden resursseista. Näissä maissa perheen sisällä tapahtuvaa lapsen kaltoinkohtelua pidetään myös yksityisasiana. (Shiffman ym. 2025, 1), kun taas demokraattiset hyvinvointivaltiot, kuten Euroopan maat, Yhdysvallat ja Australia ovat, pyrkivät toimillaan tarjoamaan tukea perheille haastavissa perhetilanteissa ja pyrkivät toimillaan suojelemaan lasta kaltoinkohtelulta. Hyvinvointivaltioiden erilaiset mallit, taloustilanne sekä perhepolitiikka vaikuttavat kuitenkin tuen saannin mahdollisuuksiin. (Burns 2017a, 7.) Aiheeni valinnassa motiivinani on saada tutkittua tietoa vanhempien osallisuuden mahdollisuuksista huostaanottoprosessissa ja tutkittua tietoa siitä, onko tunnistettavissa vanhempien osallisuutta edistäviä tekijöitä ja mahdollisia osallisuutta estäviä tekijöitä. Rajatessani tutkimusaineiston ulkopuolelle maat, jossa sosiaaliturvajärjestelmä on kehittymätön, tutkielmani tulokset voinevat tarjota uutta näkökulmaa vanhempien osallisuuden vahvistamiseksi huostaanottoprosessissa lastensuojelun sosiaalityöhön. Kuten jo edellä viittasin, uskaltanen väittää vanhemman osallisuuden toteutumisen edistävän vanhemman motivaatiota kuntoutumiseensa.

Tutkimusaineistoni aikarajausta vuodesta 2016 vuoteen 2025 perustelen uuden tutkittavan tiedon ajantasaisuudella. Jotta kirjallisuuskatsaus palvelee tarkoitustaan uuden tiedon tuottajana tutkittavasta aiheesta, tulee tutkimuksessa rajata lähdemateriaalin käyttöä. Tieteellisen artikkelin käyttökelpoisuus tutkimusaineistona kulminoituakin sen sisältämään ajantasaiseen tietoon, mistä parhaiten onkin saatavissa ajankohtaista tietoa aiheesta. (Salminen 2023, 3, 27.) Tutkielmastani suljen pois opinnäytetyöt, raportit, selvitykset, kirjallisuuskatsaukset, uutiset, kolumnit ja pääkirjoitukset. Tutkielmaani aineistojen mukaanottokriteereiksi kelpuutan vain vertaisarvioidut, tieteellisessä aikakauslehdessä julkaistut tutkimukset. Ennen kirjallisuushakua olen tutustunut laajalti lapsen huostaanottoa käsitteleviin sekä suomenkielisiin että englanninkielisiin kirjallisuuskatsauksiin ja niissä käytettyihin suomenkielisiin ja englanninkielisiin hakusanoihin.

Taulukko 1. Tutkielman tutkimuskysymykset ja aineiston mukaanotto- ja poissulkukriteerit.

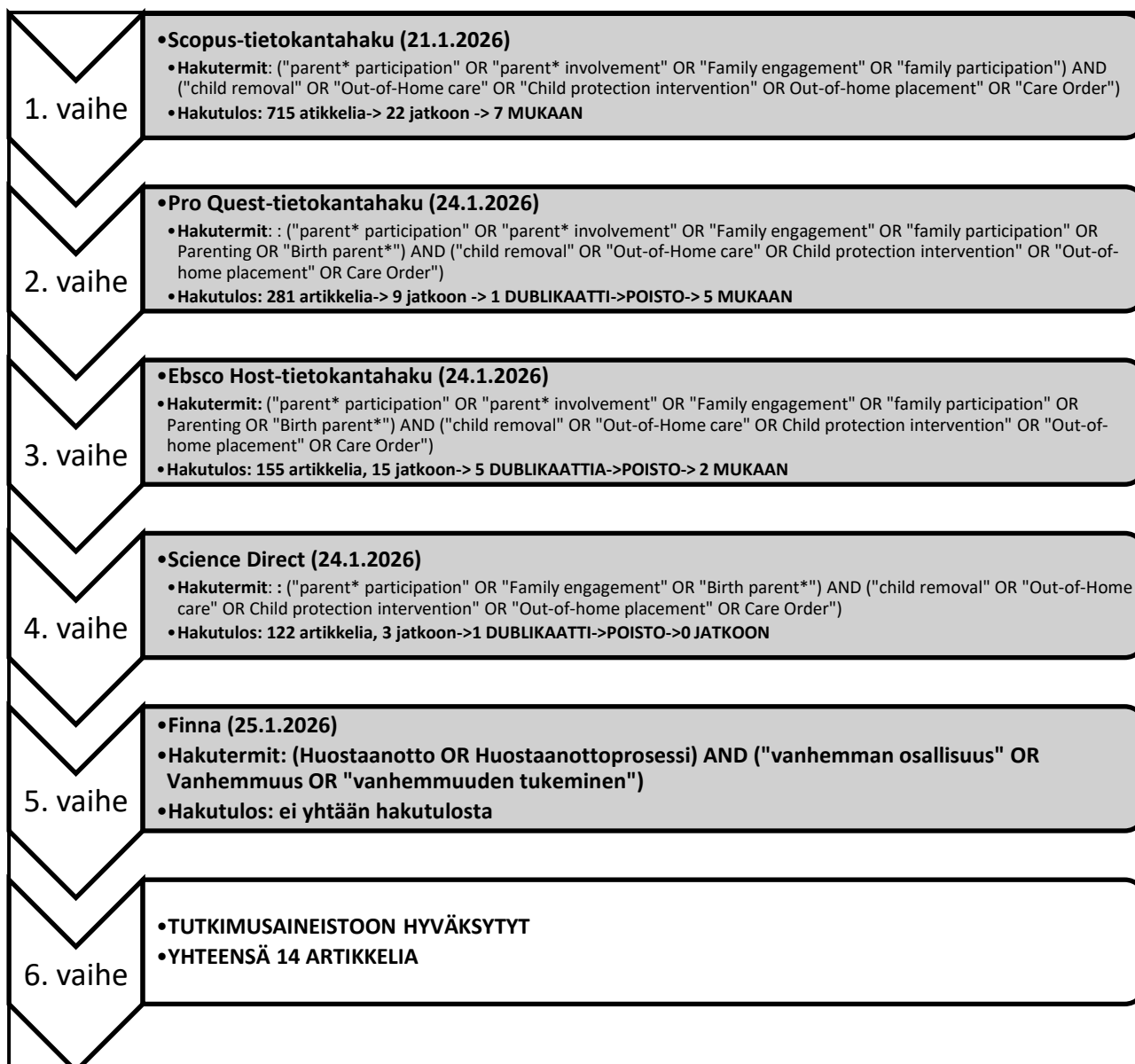
TUTKIMUSKYSYMYKSET	<p>Millaisena vanhemman osallisuuden mahdollisuudet näyttäytyvät huostaanotto-prosessissa?</p> <p>Mitkä tekijät edistävät tai mahdollisesti estävät vanhemman osallisuuden tukemista huostaanotto-prosessin käytänteissä?</p> <p>-mukaan otettavien aineistojen tulee vastata tutkimuskysymykseen/tutkimuskysymyksiin</p>
TIETOKANNAT	Scopus, Ebsco Host, Pro Quest, Science Direct, Finna
MUKAANOTETTAVIEN AINEISTOJEN KRITEERIT	<p>-vertaisarvioitu, julkaisuajankohta 2016–2025 (rajauksen perustelu edellä)</p> <p>-tieteellisessä aikakauslehdessä julkaistu</p> <p>-alkuperäinen kieli joko suomi tai englanti</p> <p>-maantieteellinen rajaus: Suomi, Pohjoismaat, Eurooppa, Yhdysvallat, Australia</p> <p>-maksuttomat aineistot</p> <p>-kvalitatiiviset ja kvantitatiiviset tutkimukset</p>
POISSULEKMISEN KRITEERIT	<p>-vertaisarvioimattomat artikkelit, raportit, kirjallisuuskatsaukset, uutiset, kolumnit, pääkirjoitukset, opinnäytetyöt,</p> <p>-maksulliset aineistot</p>
TUTKIMUSAINEISTOON MUKAAN	<p>-mukaan otettavien aineistojen tulee vastata tutkimuskysymykseen/tutkimuskysymyksiin</p> <p>-mukaan hyväksytään myös aineistot, joissa kuvataan vanhempien osallisuuden mahdollisuuksia huostaanotetun lapsen adoptioprosessissa, sillä osassa maista adoptio on rinnakkainen vaihtoehto lapsen huostaanotolle</p>
HAKUSANAT JA NIIDEN YHDISTELMÄT	<p>-suomenkieliset: huostaanotto, huostaanotto-prosessi, sijaishuolto, vanhemmuus, osallisuus, vanhemmuuden tukeminen, vanhemman osallisuus</p> <p>-englanninkieliset, huostaanottoa kuvaavat: Child removal, Out-of-Home-Care, Child protection intervention, Out-of-Home Placement, Care order</p> <p>-englanninkieliset vanhemman osallisuutta/vanhemmuutta kuvaavat: parent participation, parental involvement, family engagement, family participation, parenting, birth parent</p>

4.3.1 Aineistohaun kuvaus

Ennen varsinaista aineistohakua tein useita testihakuja eri tietokantoihin. Kokeilin erilaisia hakusanojen yhdistelmiä laajalti eri tietokantoihin ja tein näitä aineistohakuja useina päivinä. Tehdessäni ensimmäisiä aineistohakuja eri tietokantoihin, kuljetin mukani lastensuojelua kuvaavia englanninkielisiä hakusanayhdistelmiä ”child protection” tai ”child welfare” englanninkielisten huostaanottoa ja vanhemman osallisuutta kuvaavien (taulukko 1) hakusanayhdistelmien rinnalla, mutta haut tuottivat vain parista kymmenestä muutamaa kymmeneen hakutulosta. Jättäessäni pois lastensuojelua kuvaavat hakusanayhdistelmät pois aineistohauista, tulosten määrä nousi selvästi. Tämän jälkeen ongelmaksi muodostui, että tuloksia tuli eri tietokannoissa tuhansia. Jälleen tein useita hakuja englanninkielisten huostaanottoa ja vanhemman osallisuutta kuvaavia (taulukko 1) hakusanayhdistelmiä vaihdellen. Sopivia hakusanoja ja hakusanojen yhdistelmiä haarukoidessani, hyödynsin eri tietokantapalveluiden sanastoja sekä Microsoftin Copilot Chat- tekoälytoimintoa englanninkielisten rinnakkaisten huostaanottoa kuvaavien sanojen tai termien löytämiseksi. Hyödynsin tietokantahauissa myös Boolean-operaattoreita. OR-operaattorilla yhdistin samaan aihepiiriin kuuluvat sanat (taulukko 1: englanninkieliset vanhemman osallisuutta/vanhemmuutta kuvaavat sekä englanninkieliset, huostaanottoa kuvaavat), kun taas AND-operaattorilla yhdistäkseni nämä aihepiirit toisiinsa samaan hakuun. Käytin näiden lisäksi *-merkkiä, jotta haku tuottaa myös sanoista taivutus- ja monikkomuodot. Kävin erilasin hakuterminvariaatioin tehtyjä testihakujen tuloksia läpi, kunnes lopulta toimiviksi hakutermeiksi valikoitui kuviossa 2 näkyvät hakutermit. Hakutermeissä on hiukan variaatiota riippuen tietokannasta, jotta sain hakutuloksen määräksi kussakin tietokannassa hallittavan määrän. Ongelmana, kuten aiemmin viittaisin, oli tulosten suuri määrä. Lopulta valitsin tietokannoiksi Scopus, Pro Quest, Ebc Host sekä Science Direct -tietokannat. Google Scholar -oli pitkään mukana testihauissani, mutta testihauissa tuloksia läpi käydessäni, Google Scholar- tietokantahaun hakutuloksista ei löytynyt jatkoon kelpuutettavia tuloksia. Lopulliset aineistohaut tein 21.1.2026, 24.1.2026 ja 25.1.2026. Kuvioon 2 olen kuvannut vaihe vaiheelta tietokantahakuni, käytetyt hakutermit, haun suorituspäivän, hakutulosten lukumäärän, jatkoon kelpuutettavien ja lopulliseen tutkimukseen mukaan otettujen tutkimusartikkelien määrän. Lisäksi laadin aineistohauistani tarkemman kuvauksen, joka löytyy tutkielman liitteenä (liite 1). Taulukkoon (liite 1) olen kuvannut aineistohaun tarkemmat tiedot, jatkoon valikoituneiden tutkimusartikkeleiden yksilöidyt tiedot, dublikaatit (kaksoiskappaleet) sekä tutkimukseen mukaan otetut aineistot. Lopullisen aineiston kooksi

muodostui yhteensä 14 artikkelia. Luin ensin kaikki hakutulokset läpi otsikko- ja tiivistelmätasolla ja mikäli tutkimus otsikko- ja tiivistelmätasolla näytti vastaavan tutkimuskysymyksiini, hyväksyin artikkelin jatkoon. Tämän jälkeen luin kaikki jatkoon menneet artikkelit, joista valitsin tutkimusaineistoon 14. Loput karsiutuivat pois, jos tutkimuksen sisältö ei vastannut edes toiseen tutkimuskysymykseeni.

Lopulliseen tutkimusaineistoon mukaan otetut artikkelit olen koonnut alla olevaan taulukkoon (ks. taulukko 2). Taulukkoon olen kuvannut myös mukaan otettujen artikkelien nimen ja julkaisutietojen lisäksi artikkelin tutkimusstrategian, tutkimuksen kohderyhmän, tutkimuskysymykset sekä tulokset tiivistetysti. Lopulliseen tutkimusaineistoon mukaan ottamani aineistot jakautuvat maittäin seuraavasti: Englanti 6 tutkimusartikkelia (joista 2 tutkimusartikkelia sijoittuu Skotlantiin), Norja 4 tutkimusartikkelia, Yhdysvallat 1 tutkimusartikkeli, Liettua 1 tutkimusartikkeli, Ruotsi 1 tutkimusartikkeli, Belgia 1 tutkimusartikkeli sekä Australia 1 tutkimusartikkeli. Yhtään vuosien 2016–2025 ajanjaksolle ajoittuvaa suomenkielistä tutkimusta ei suomalaisesta Finna-tietokannasta löytynyt, eikä kansainvälisistä tietokannoista noussut myöskään yhtään Suomeen lastensuojelun kontekstiin sijoittuvaa englanninkielistä tutkimusta.

Kuvio 2. Aineistohaun prosessin eteneminen vaiheittain.

Taulukko 2. Tutkimuksen aineisto.

Tutkimuksen nimi, tekijä(t), Julkaisutiedot	Tutkimusstrategia, kohderyhmä ja tutkimuskysymykset	Tutkimustulokset
1. 'I was putting her first': Birth parents' experiences of 'consent' to adoption from care in England Lewis, Shirley	Haastattelututkimus, jossa haastateltiin 14 huostaanotetun lapsen vanhemman (12 äitiä, 2 isää) näkemyksiä suostumuksestaan adoptioon Englannissa ja Walesissa. Tutkimuskysymys : Millaisia kokemuksia biologisilla vanhemmilla on adoption	Tutkimustulosten mukaan osalla tutkimuksen osallistuneista vanhemmista oli ristiriitaisia kokemuksia huostaanoton prosessista, joka tulosten mukaan näyttäytyi mm. kokemuksena vaihtoehdottomuudesta ja

Tutkimuksen nimi, tekijä(t), Julkaisutiedot	Tutkimusstrategia, kohderyhmä ja tutkimuskysymykset	Tutkimustulokset
<p>Child & Family Social Work. August 2022, Volume 27, Issue 3, pp. 490–499, DOI: 10.1111/cfs.12901</p> <p>Englanti 2022</p>	<p>hoidosta ja miten nämä kokemukset vaikuttivat heidän ymmärrykseensä suostumuksestaan adoptioprosessissa?</p>	<p>ymmärtämättömyydestä prosessin etenemisestä.</p>
<p>2. Understanding a Parent's Visitation Capacity After a Care Order</p> <p>Gerds-Andresen, Tina & Eriksen, Anette Ødegård</p> <p>Social Sciences. 2025, 14(4), 221; DOI: 10.3390/socsci14040221</p> <p>Norja 2025</p>	<p>Tutkimuksessa tarkastellaan, miten vanhemmat kuvaavat omaa tilannettaan huostaanottopäätöksen jälkeen ja millaiset tilannesidonnaiset tekijät voivat vaikuttaa heidän kykyynsä tavata lastaan. Tutkimus toteutettiin puolistrukturoituina haastatteluina 31 huostaanotetun lapsen vanhemmalle.</p> <p>Tutkimuskysymyksenä oli, että miten vanhempien elämän eri osa-alueet huostaanoton jälkeen liittyivät heidän tapaamisensa mahdollisuuksiin. Vanhempia pyydettiin kertomaan kokemuksiaan huostaanotosta ja sen tuomista muutoksista elämään.</p>	<p>Tutkimustuloksissa keskeisenä korostuu huostaanoton aiheuttama psyykinen kuormitus. Tuloksissa korostui vanhempien turhautuneisuus, kokemukset jatkuvasta tarkkailun alla olemisesta, väärinymmärretyksi tulemisen tunteista sekä paheksunnan kohteena olemisesta. Tulosten mukaan vanhemmat kokivat, ettei heidän osallistumisellaan prosessin eri vaiheisiin ollut vaikutusta, heidän mielipiteitään ei huomioitu eikä yhteistyö ollut molemminpuolista. Yhteistyö näyttäytyi vallankäyttönä vanhempaa kohtaan eikä päätökset olleet läpinäkyviä, mitkä puolestaan heikensivät vanhempien luottamusta lastensuojelun viranomaistoimintaa kohtaan.</p>
<p>3. 'My children are my world': Raising the voices of birth mothers with substantial experience of counselling following the loss of their children to adoption or foster care</p> <p>Morgan, Hannah CM; Nolte, Lizette; Rishworth, Barbara & Stevens, Clarissa</p> <p>Sage Journals. July 8, 2019, Volume 43, Issue 2, DOI: 10.1177/03085759198489</p>	<p>Tutkimukseen haastateltiin viiden biologisten äitien kokemuksia lapsensa huostaanotosta tai pakollisesta adoptiosta. Haastattelut toteutettiin puolistrukturoituina haastatteluina.</p> <p>Tutkimuskysymyksenä on, että millaisia kokemuksia lasten biologisilla äideillä on saamaansa ohjaukseen lapsensa menetyksen jälkeen joko huostaan</p>	<p>Äidit kokivat traumaattisena lapsensa huostaanoton. Huostaanotto aiheutti äideissä hankalia tunteita, kuten petetyksi tulemisen, yksinäisyyden ja tuomituksi tulemisen tunteita sekä epäluottamuksen kokemuksia. Järjestelmä näyttäytyi sekavana ja ylitsepääsemättömänä.</p>

Tutkimuksen nimi, tekijä(t), Julkaisutiedot	Tutkimusstrategia, kohderyhmä ja tutkimuskysymykset	Tutkimustulokset
Englanti 2019	sijaisperheeseen tai adoptioon.	
<p>4. Parents at war: A positioning analysis of how parents negotiate their loss after experiencing child removal by the state</p> <p>Otterlei, Marte Tonning & Engebretsen, Eivind</p> <p>Qualitative Socila Work. September 22, 2021, Volume 21, Issue 4, DOI: 10.1177/14733250211048546</p> <p>Norja 2021</p>	<p>Tutkimukseen haastateltiin 13 (10 äitiä, 3 isää) huostaanotetun lapsen vanhempaa ja tutkittiin heidän kokemuksiaan Norjan huostaanotto-prosessista ja miten heidän kanssaan asioista neuvoteltiin. Tutkimuskysymys: Miten vanhemmat hahmottavat asemansa, kun heidän lapsensa otetaan huostaan ja millaisena heidän asemansa näyttää sosiaalisten narratiivien kautta, jotka käsittelevät kokemuksia menetyksestään?</p>	<p>Tulosten mukaan vanhemmat kokivat epäonnistuneensa vanhemmuuden tehtävässä. He kokivat identiteettinsä uhatuiksi, kokivat epänormaaliutta sekä kokivat tulleeensa mm. aliarvioiduiksi ja leimatuiksi vanhempina. Vanhemmilla oli kokemus eronteosta ”heidän ja meidän” välillä.</p>
<p>5. “Everything is fear based”: Mothers with experience of addiction, child removal and support services</p> <p>Russell, Lynda; Turner, Fiona; Turner, Fiona & Minnis, Helen</p> <p>Children and Youth Services Rewiev. March 2025, Volume 170</p> <p>Skotlanti 2025</p>	<p>Tutkimukseen haastateltiin 12 huostaanotetun lapsen äitiä. Tutkimuksen tavoitteena on lisätä ymmärrystä päihderiippuvaisten äitien kokemuksia huostaanotosta ja palvelukokemuksistaan. Haastattelut toteutettiin puolistrukturoituina haastatteluina. Tutkimuskysymys: Minkälaisia kokemuksia äideillä on lapsensa huostaanottamisesta ja saamistaan palveluista ja tuesta?</p>	<p>Tulosten mukaan äidit kokivat, että järjestelmä oli mahdotonta voittoa. Järjestelmä näyttäytyi sekavana ja epäoikeudenmukaisena. Vanhempiin kohdistetut odotukset huostaanoton välttämiseksi olivat epäselviä. Äitien suhtautuminen lastensuojelun palveluja kohtaan oli pidättyväistä, johon vaikutti osaltaan heidän aiemmat kokemuksensa lastensuojelun palveluista. Tulosten mukaan osa äideistä kuitenkin koki lastensuojelun palvelut myönteisessä valossa, He olivat tyytyväisiä saamiinsa palveluihin ja keskustelutukeen. Tutkimuksessa nousi äitien taholta esiin, että heidän traumataustansa tulisi ymmärtää.</p>
<p>6. ‘If Only I Could Have Said, If Only Somebody Was Listening’: Mothers’</p>	<p>Puolistrukturoitu haastattelututkimus, jossa haastateltiin kolmea</p>	<p>Tulosten mukaan äidit kokivat, ettei he tulleet kuulluiksi, heidän</p>

Tutkimuksen nimi, tekijä(t), Julkaisutiedot	Tutkimusstrategia, kohderyhmä ja tutkimuskysymykset	Tutkimustulokset
<p>Experiences of Placing Their Child into Care</p> <p>Siverns, Kate & Morgan, Gareth</p> <p>Adoption Quarterly. 2021, Volume 24, Issue 3, pp. 207–228, DOI: 10.1080/10926755.2021.1908473</p> <p>Englanti 2021</p>	<p>huostaanotetun lapsen äitiä, joilla traumatausta, kokemuksia heidän lapsensa huostaanotosta.</p> <p>Tutkimuskysymykset: Miten äidit, joilla on kokemus hyväksikäytöstä, ymmärtävät äitiyden? Miten nämä naiset ymmärtävät päätöksen heidän lapsensa huostaanotosta?</p>	<p>toiveitaan ei huomioitu, heidän näkemyksensä jäivät toissijaiseksi. He kokivat jääneensä vaille tukea, eikä heidän kokonaistilannettaan tunnistettu.</p>
<p>7. With their children placed in kinship care, did parents get the services they needed?</p> <p>Cheng, Tyrone C. & Lo, Celia C.</p> <p>Children and Youth Services Review. February 2021, Volume 121, Article numer 105850, DOI: 10.1016/j.childyouth.2020.105850</p> <p>Yhdysvallat 2021</p>	<p>Määrällinen tutkimus. Tutkimuksessa tarkasteltiin huostaanotettujen lasten vanhempien tarvittavien palveluiden saamista. Tutkimusaineistona tutkimuksessa National Survey od Chils and Adolescent Well Being II-kyselystä kerätty 731:n (91,2 % naisia) vanhemman otos.</p> <p>Tutkimuskysymykset: Saavatko huostaanotettujen lasten vanhemmat, joiden lapsi on sijoitettu sukulaissijoitukseen, tarvitsemansa palvelut?</p>	<p>Tulosten mukaan vanhemmat kokivat sosiaalityöntekijöiden sitoutuneisuuden työskentelyn aikana olleen vaihtelevaa, osa koki tämän olemattomaksi. Samankaltaisen etnisen taustan koettiin vaikuttaneen työskentelysuhteeseen positiivisesti. Tulosten mukaan koulutustasolla oli merkittävä yhteys palvelujen saantiin. Myös lapsiaan laiminlyöneet vanhemmat saivat tutkimuksen mukaan paremmin palveluita kuin lapsiaan fyysisesti kaltoinkohdelleet vanhemmat.</p>
<p>8. "They Tarrred Me with the Same Brush": Navigating Stigma in the Context of Child Removal</p> <p>McGrath, Joanne; Lhussier, Monique; Crossley, Stephen & Forster, Natalie</p> <p>International Pesearch and Public Health. June 17, 2023, Volume 20, Issue 12, DOI: 10.3390/ijerph20126162</p> <p>Englanti 2023</p>	<p>Tutkimuksessa haastatellaan 14 huostaanotetun lapsen äitiä, joiden lapset ovat huostaanotettu perheoikeuden päätöksellä. Tutkimuksen tarkoituksena on tutkia naisten kokemuksia lapsensa pois viemisestä perheoikeuden kautta. Tutkimuskysymys: "Miten stigma, valta ja valtion valvonta ilmenevät huostaanotettujen lasten äitien kokemuksissa?"</p>	<p>Tulosten mukaan äitien kokemus yhteistyöstä lastensuojelun sosiaalipalveluiden kanssa etupäässä negatiivisena. Heidän saamansa tuki oli riittämätöntä, he kokivat, että valtaa oli käytetty väärin ja heitä oli uhkailtu. Äidit kokivat jääneensä yksin ilman minkäänlaista tukea lapsensa poistamisen jälkeen.</p>

Tutkimuksen nimi, tekijä(t), Julkaisutiedot	Tutkimusstrategia, kohderyhmä ja tutkimuskysymykset	Tutkimustulokset
<p>9. Wor(l)ds struggle against wor(l)ds: Public discourse around children's removal from families in Lithuania</p> <p>Šumskienė E, Charenkova J, Gvaldaitė L. & Seniutis, M.</p> <p>Family Relations. August 15, 2022, Volume 72, Issue 3, pp. 857–875, Doi: 10.1111/fare.12753</p> <p>Liettua 2022</p>	<p>Puolistrukturoitu haastattelututkimus. Tutkimuksen tavoitteena on tunnistaa erilaiset totuudet lasten huostaanotosta. Tutkimukseen haastateltiin 71 henkilöä: huostaanotettuja lapsia, heidän vanhempiaan, sosiaalityöntekijöitä ja poliiseja. Vanhempien sukupuolijakaumaa ei ole ilmoitettu.</p>	<p>Tulosten mukaan huostaanotto tuli yllätyksenä vanhemmille. Vanhemmat kokivat, ettei heitä kuultu päätösprosessissa. He eivät saneet riittävästi tietoa prosessista, mikä osaltaan lisäsi vanhempien epäluuloja huostaanoton laillisuudesta. Vanhemmat kokivat jääneensä vaille tukea. Osa vanhemmista koki lapsen huostaanoton sujuneen rauhallisesti ja olivat valmiita yhteistyöhön lastensuojelun sosiaalityöntekijäisen kanssa.</p>
<p>10. Exploring moral injury among parents with children in out-of-home care</p> <p>Wissö T, Melke A, & Josephson I.</p> <p>Child and Family Social Work. January 2, 2024, Volume 29, Issue 3, pp. 679–688</p> <p>Ruotsi 2024</p>	<p>Haastattelututkimus. Tutkimuksessa haastateltiin huostaanotettujen lasten vanhempia 30 äitiä ja 10 isää. Tutkimuksessa tutkittiin vanhempien kokemusta huostaanotosta moraalisen vahingon ("moral injury") -käsitteen kautta ennen lapsen huostaanottoa, lapsen huostaanotto-prosessin aikana sekä huostaanoton jälkeen. Tutkimuskysymys: Miten moraalinen vahinko ("moral injury") ilmenee vanhemmilla, joiden lapsi on sijoitettu kodin ulkopuolelle?</p>	<p>Tuloksista ilmenee vanhempien kokeneen epäoikeudenmukaista kohtelua, vallankäyttöä ja kuulluksi tuleamattomuutta. Hei kokivat jääneensä ulkopuolisiksi päätöksenteossa.</p>
<p>11. Life after an out-of-home placement: What biological parents in foster care tell us about parenthood</p> <p>Ruwayda SS. & De Wilde L.</p> <p>Child and Family Social Work. June 7, 2021, Volume 27, Issue 2, pp. 112–120, DOI: 10.1111/cfs.12857</p> <p>Belgia 2021</p>	<p>Puolistrukturoitu haastattelututkimus. Tutkimukseen haastateltiin 13 flaamilaista vanhempaa, joiden lapsi tai lapset olivat huostaanotettuja. Tutkimuksen tavoitteena on tutkia vanhempien kokemusta omasta roolistaan vanhempiana huostaanoton jälkeen.</p>	<p>Yli puolet vanhemmista oli tyytymättömiä sijaishuoltopaikan valintaan. Vanhemmat kokivat tulleen syyllistetyiksi heidän tilanteestaan. He kokivat, ettei heillä ollut valinnanmahdollisuuksia eikä mahdollisuuksia valittaa. Vanhemmat halusivat olla mukana huostaanotto-prosessissa</p>

Tutkimuksen nimi, tekijä(t), Julkaisutiedot	Tutkimusstrategia, kohderyhmä ja tutkimuskysymykset	Tutkimustulokset
		ja saada tietoa muutoksista.
<p>12. To understand the incomprehensible: A qualitative study of parents' challenges after child removal and their experiences with support services</p> <p>Syrstad, Ellen & Slettebø, Tor</p> <p>Child and Family Social Work. June 27, 2019, Volume 25, Issue 1, pp. 100–107, DOI: 10.1111/cfs.12662</p> <p>Norja 2019</p>	<p>Haastattelututkimus. Toteutettiin sekä fokus ryhmä- että yksilohaastatteluina. Tutkimukseen haastateltiin viittä äitiä ja yhtä isää, kun heidän lapsensa oli otettu huostaan.</p> <p>Tutkimuskysymykset: Millaisia haasteita vanhemmat kokivat lapsen huostaanoton jälkeen? Miten he kuvailevat heidän tapaamistaan FCS:n (Family Counselling Services) kanssa?</p>	<p>Tulosten mukaan vanhemmat kokivat lapsensa huostaanottoon johtaneiden perustelujen olleen riittämättömiä. He kokivat, ettei heitä kohdeltu yhdenvertaisesti eikä heidän mielipiteitään ei kuultu. Äidit kertoivat olleensa kuitenkin tyytyväisiä FCS:n (Family Counselling Services) palveluihin sekä saaneensa kokemuksen siitä, että heidän vanhemmuudellaan oli edelleen arvoa.</p>
<p>13. Mothering after child removal: Living under the rule of Greek gods.</p> <p>Honey, Anne; Mayes, Rachel & Miceli, Melissa</p> <p>Child & Family Social Work. August 2018, Volume 23, Issue 3, p. 417–426, DOI:</p> <p>Australia 2018</p>	<p>Haastattelututkimus. Tutkimukseen haastateltiin kahdeksaa äitiä, joiden lapsi oli huostaanotettu. Tutkimuksessa tutkitaan äitien kokemuksia lasten huostaanoton jälkeen. Tutkimuskysymys: Miten vakavan mielenterveysongelman kanssa elävät äidit kokevat äitiyden sen jälkeen, kun heidän lapsensa on viety?</p>	<p>Tutkimuksessa raportoitiiin, että osa äideistä koki työntekijältä puuttuneen empatiakykyä ja haluttomuutta kuunnella. Osa koki lastensuojelun työntekijän toimineen väärän tiedon perusteella, heidän sanomisiaan tulkittiin väärin, tietoja salattiin tai heihin suhtauduttiin välinpitämättömästi. Osa koki, että tehdyt päätökset olivat olleet epäoikeudenmukaisia.</p>
<p>14. Parental Participation in Statutory Child Protection Intervention in Scotland.</p> <p>Jackson, S., Kelly, L., & Leslie, B.</p> <p>British Journal of Social Work. 2017, Volume 47, Issue 5, p. 1455–1463, DOI: 2443/10.1093/bjsw/bcw090</p> <p>Skotlanti 2017</p>	<p>Haastattelututkimus. Tutkimuksessa tarkasteltiin yhdentoista vanhemman ja yhden isovanhemman kokemuksia heidän osallistumisensa mahdollisuuksista lastensuojelun intervention vaiheissa palvelun vastaanottajina. Haastatteluhetkellä osan haastatteluun osallistuneiden vanhempien ja isovanhemman (kahden lapsen huoltajuus) lapsista oli huostaanotettuina.</p>	<p>Ammattilaisten ja vanhempien väliset suhteet näyttivät olevan vahvasti yhteydessä myönteisiin lopputuloksiin. Tulosten mukaan interventio sai aikaan myönteisiä vaikutuksia vanhempien elämäänsä. Tulosten perusteella ei pystytty kuitenkaan sanomaan, mitä ammattilaiset olivat tarkkaan ottaen tehneet muutoksen aikaansaamiseksi. Tulosten mukaan</p>

Tutkimuksen nimi, tekijä(t), Julkaisutiedot	Tutkimusstrategia, kohderyhmä ja tutkimuskysymykset	Tutkimustulokset
		vanhemmat kokivat, etteivät olleet saaneet riittävästi tietoa huolenaiheista eikä intervention syistä.

4.4 Sisällön analyysi, analyysin kuvaus ja eteneminen

Kyngäksen ja Vanhasen (1999) mukaan sisällönanalyysi soveltuu hyvin esimerkiksi tieteellisten artikkeleiden analysointiin (Elo, Kajula, Tohmola & Kääriäinen 2022, 215–216). Sisällönanalyysin avulla voidaan tutkittavaa aineistoa lähteä tarkastelemaan teoria- tai aineistolähtöisesti (Elo ym. 2022, 218) ja näitä yhdistellen, teoriasidonnaista analyysiä hyödyntäen (Eskola 2001). Keskeistä aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä on, ettei tutkijalla ole valmiita analyysiyksiköitä luotuna hänen alkaessa analysoimaan tutkimusaineistoa. Aineiston analysoinnissa korostuu oivaltamisen taito ja herkkyyks, sillä ei ole olemassa mitään metodia, millä tavoin tutkittavasta aiheesta on löydettävissä tutkimuksen kannalta oleellinen tieto (Tuomi ym. 2018, 108, 113). Teorialähtöisessä sisällönanalyysissä tutkimusaineiston luokittelu pohjautuu puolestaan teoriasta nousevaan käsitteistöön tai malliin (Tuomi ym. 2018, 127). Teorialähtöisessä sisällönanalyysissä lähdetään liikkeelle analyysirungon muodostamisesta valitun teorian pohjalle. Aineistosta voidaan näin poimia ne asiat ja ilmiöt, jotka löytyvät analyysirungosta. (Tuomi ym. 2018, 127–128; Eskola 2001.)

Tutkielmassani hyödynnän teorialähtöistä sisällönanalyysin menetelmää. Kuten kappaleessa 3.4 kerron, tulosten arvioinnissa Osallisuuden kehät -malli toimii vanhempien osallisuuden toteutumisen arviointikehyksenä, sillä malli auttaa hahmottamaan yksilön osallisuuden toteutumista arjessa tai yhtä lailla puutoksia siinä (Salminen 2021, 85). Rakensin analyysirungon osallisuuden viitekehykseen sekä *Osallisuuden kehät* -malliin nojaten sekä lastensuojelujärjestelmän *orientaation* -käsitettä hyödyntäen osallisuutta edistävien tai mahdollisesti estävien tekijöiden paikantamisessa. Asetin analyysirungon yläluokiksi Osallisuuden kehät -mallin mukaiset, osallisuutta mittaavat kehät (*sosiaaliset suhteet, kohtaamisen instituutiot, yhteiskunnan jäsenyys*) sekä näiden lisäksi osallisuutta estävät ja edistävät tekijät omiksi yläluokikseen (Taulukko 3). Hyödynsin analyysirungon rakentamisessa Tuomen ym. (2018, 128) esimerkkitaulukkoa teorialähtöisestä

analyysirungosta. Analyysirunkoon olen myös kuvannut osallisuuden teoreettiseen viitekehykseen pohjautuen kunkin osallisuuden tason ilmenemisen muotoja, millä perusteella jaottelen aineistosta poimimani havainnot kunkin yläluokan alle (ks. Taulukko 3).

Analyysirungon avulla pyrin tunnistamaan tutkimusaineistosta osallisuuden toteutumista tai yhtä lailla sen toteutumattomuutta kuvaavia havaintoja, millä osallisuuden kehän tasolla kyseinen havainto toteutuu tai jää toteutumatta.

Taulukko 3. Analyysirunko. Mukaillen Tuomen ym. (2018, 128) taulukkoa 12.

Osallisuuden mahdollisuudet osallisuuden kehillä	Osallisuuden toteutumisen/toteutumattomuuden ilmeneminen
Sosiaaliset suhteet	kuulumisen tunne, jäsenyys ryhmässä, hyväksytyksi tuleminen, tuen saaminen
Kohtaamisen instituutiot	kohdatuksi tuleminen, vaikuttamismahdollisuudet, tuen ja palveluiden saanti
Yhteiskunnan jäsenyys	pääsy resursseihin (oikeusapu, muut tukipalvelut), yhteiskunnan normien täyttäminen
Osallisuutta edistävät tekijät	Toimintatavat, yhteiskunnan rakenteet, orientaation käsite, muut tekijät
Osallisuutta estävät tekijät	toimintatavat, yhteiskunnan rakenteet, orientaation käsite, muut tekijät

Luin ensin huolellisesti läpi kaikki tutkielmaani mukaan ottamani tutkimusartikkelit. Tämän jälkeen kävin kaikki tutkimusartikkelit uudelleen, kohta kohdalta läpi ja pyrin löytämään aineistosta osallisuuden kokemuksiin tai yhtä lailla osattomuuden kokemuksiin viittavia kuvauksia. Ilmaisujen analysoinnin helpottamiseksi hyödynsin digitaalista, internetistä ilmaiseksi lataamaani valkotaulua, *Miroa*. Kirjoitin aineistosta löytämäni ilmaukset digitaalisille ”Post it”-lapuille ja kiinnitin nämä digitaaliselle valkotaululle. Tämän jälkeen yhdistelin samankaltaiset ja yhtä lailla toisistaan poikkeavat ”Post it”-kuvaukset omiksi ryhmikseen valkotaululle laatimani analyysirungon luokittelujen mukaan (ks. Taulukko 3). Aineiston analyysin tekemistä ohjaa näin ollen valmis teoreettisen tiedon perusteella laadittu analyysirunko, johon on valmiiksi määritelty kategoriat tiedon analysointia varten (Tuomi ym. 2018, 131). Tämän jälkeen lähdin pelkistämään keräämiäni havaintoja pelkistetyiksi ilmaisuiksi ja edelleen laatimalla aineistosta muodostuneen tiedon perusteella yhteenvedon ja johtopäätökset. Olen havainnollistanut analyysiprosessin etenemistä taulukossa 4.

Taulukko 4. Teorialähtöinen sisällönanalyysin prosessin etenemismalli mukailen Tuomi ym. (2018, 128–131).

Yläluokka	Alaluokka	Havainnot aineistosta	Tulkinta/Tulos
Kohtaamisen instituutiot	Kohdatuksi tuleminen/ kohtaamattomuus	Tutkimuksen (Honey ym. 2018) mukaan sosiaalityöntekijällä ei ollut empatiakykyä. McGrathin ym. (2023) tutkimuksen mukaan vanhemmat kokivat tullessa väheksytyiksi ja torjutuiksi lastensuojelun sosiaalityöntekijän taholta.	Tulosten mukaan vanhemmat eivät tulleet kohdatuiksi, eikä heillä ollut mahdollisuuksia vaikuttaa asiassaan. Vanhemmat eivät saaneet myöskään tarpeenmukaista apua tai tukea.
	vaikuttamis- mahdollisuudet	Tutkimuksen mukaan merkittäväksi haasteeksi vanhemmille muodostui ennustettavuuden puute (Gerds-Andresen ym. 2025). Tulosten mukaan vanhempien mielipiteisiin kiinnitettiin vain vähän huomiota (Otterlei ym. 2021).	
	Tuen ja palveluiden saanti	Tutkimuksen mukaan äitien tarpeisiin ei vastattu, eikä heitä ohjattu tarpeenmukaisen avun piiriin (Russell ym. 2025) Wissön ym. (2024) tutkimuksen mukaan vanhempien avunpyyntöihin ei vastattu.	

4.5 Kriittinen arviointi

Tieteellisessä tutkimuksessa on keskeistä, että tutkimusta tehdään systemaattisesti ja tiedon hankinta tapahtuu järkipäisesti. Kirjallisuuskatsauksessa on keskeistä tutkimusmetodologia, millä tavoin tietoa on järkevä hankkia. Laadullisessa tutkimuksessa on lisäksi tärkeää menetelmätarkkuus. (Salminen 2023, 1–2.) Keskeistä on myös perustella tekemänsä valinnat (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Olen tutkielmassa pyrkinyt kuvaamaan tiedonkeruun menetelmäni huolellisesti. Olen perustellut menetelmävalintani ja pyrkinyt hyvin tarkoin avaamaan lukijalle mukaanotto- ja poisjättökriteerit sekä aineiston analysointiprosessini. Tutkimuksen luotettavuutta voidaan vahvistaa sillä, että tutkimuksen etenemisen vaiheiden aukikirjoittamisella aina johtopäätöksiin asti. Luotettavuutta arvioitaessa keskeistä on, että tutkimuskysymykset on kerrottu selkeästi ja perustellusti. (Kangasniemi ym. 2013, 297.) Tieteellisestä tutkimusta tulee arvioida kriittisesti (Salminen 2023, 2). Pyrin arvioimaan tutkimuksen tuloksia myös kriittisesti arvioimalla tuloksia eri näkökulmista. Tiedostan myös sen, että motiivini tutkimuksen tekemiselle lähti omista

lähtökohdistani, sillä kokemukseni on, että vanhemmat eivät tule kuulluiksi lapsensa huostaanotto-prosessissa. Jotta tulosten kriittinen tarkastelu on mahdollista, pyrin pitämään mielessä koko tutkimukseni teon ajan, ettei kokemukseni ole koko totuus.

4.6 Eettinen arviointi

Suomessa tehtävän tutkimuksen, joka kohdistuu ihmistieteisiin, on noudatettava hyvän tieteellisen käytännön eettisiä periaatteita. Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK) on laatinut ihmistieteitä koskevat periaatteet, jotka toimivat arviointityökaluna ihmisiin kohdistuvassa tutkimuksessa. Ihmistieteissä tutkimuksen eettiset periaatteet on laadittu tutkimuksen kohteena olevien ihmisten suojelemiseksi. (TENK 2019, 5–7.) Koska tutkimukseni on luonteeltaan kirjallisuuskatsaus, ei tutkimukseni aiheuta eettistä kuormitusta kanssaihmisille, en käsittele arkaluonteista tietoa, vaan tutkimukseni kohteena olevissa tutkimusartikkeleissa on jo huomioitu tutkimuksen kohteena olevien ihmisten anonymiteetti. Sen sijaan minun tulee tutkimuksessani huomioida hyvän tieteellisen tutkimuksen yleiset perusperiaatteet.

Tutkimuksen tulee noudattaa hyvää eurooppalaista tutkimusetiikkaa ja perustua luotettavuuteen. Tutkimus tulee suunnitella, toteuttaa ja raportoida puolueettomasti, avoimesti ja oikeudenmukaisesti, salaamatta siitä mitään yksityiskohtia. Tutkimuksen tulee olla myös tieteellisen toiminnan kaikkia osapuolia arvostavaa ja vastuuta ottavaa julkaisua myöten. (TENK 2023, 11.) Jotta tiede kehittyy ja edistyy, tieteen tekemisen tulee olla avointa, kriittistä arviota tutkittavasta aiheesta (TENK 2019, 13). Käytin runsaasti aikaa hakutermin valintaan tekemällä runsaasti useiden päivien ajan testihakuja erilaisin hakutermein ja yhdistelmin. Tarkastelin hakusanoilla saatuja tuloksia ja niiden vastaavuutta tutkimuskysymykseeni pyrkien näin löytämään sellaiset hakutermit ja yhdistelmät, jotka tuottaisivat mahdollisimman kattavan haun tutkimastani aiheesta, jotta tutkielmani tarjoaisi totuudenmukaisen kattavan kuvan tutkimusaiheestani. Jotta tutkimukseni olisi toistettavissa, kuvaan tutkimusaineiston käsittelyn ja analyysivaiheen läpinäkyvästi esille. Pyrin analysoimaan tutkimusaineistoni tarkoin, jättämättä mitään tutkimuksen kannalta oleellista käsittelemättä. Pyrin johtopäätöksissäni myös objektiiviseen tulosten tarkasteluun.

5 Tutkimustulokset

Tutkimusaineistossa vanhempien osallisuuden mahdollisuudet huostaanotto-prosessin aikana näyttäytyivät vähäisinä. Kuvaukset vanhempien osattomuudesta olivat koko tutkimusaineistoa läpileikkaava ja kuvautuivat aineistossa hyvin moninaisin tavoin. Toisaalta havaitsin tutkimusaineistossa vanhempien kerronnasta kuvauksia myös vanhempien vetäytymisestä osattomuuden positioon sekä viitteitä onnistuneesta yhteistyöstä lastensuojelun sosiaalityöntekijän tai muiden tukipalveluiden työntekijän kanssa. Kuten kappaleessa 3.4 kerron, hyödynnän Osallisuuden kehät -mallia (kuvio 1) vanhempien osallisuuden toteutumisen arviointikehyksenä, jolla pyrin tunnistamaan tutkimusaineistosta tekemistäni havainnoista, millaisena vanhempien osallisuuden mahdollisuudet huostaanotto-prosessin aikana näyttäytyivät. Vaikka tutkielmani tarkoituksena on selvittää millaisena vanhemman osallisuuden mahdollisuudet näyttäytyvät huostaanotto-prosessissa sekä millaiset tekijät mahdollisesti edistävät tai mahdollisesti estävät vanhemman osallisuuden mahdollisuuksia, käsittelen tulososiossa myös vanhempien osallisuuden toteutumisen mahdollisuuksia sosiaalisissa suhteissa, sillä uskaltanen väittää, että vanhempien osallisuuden mahdollisuuksien kokemukset heidän sosiaalisissa suhteissaan vaikuttavat myös osaltaan vanhempien kokemukseen osallisuuden mahdollisuuksistaan toisaalla heidän elämässään.

Lähden arvioimaan vanhempien osallisuuden toteutumista huostaanotto-prosessin aikana ensin Osallisuuden kehät -mallin (ks. Kuvio 1) sisimmällä tasolla, *sosiaalisissa suhteissa*. Tämän jälkeen siirryn tarkastelemaan vanhempien osallisuuden toteutumista huostaanotto-prosessissa *kohtaamisen instituutioissa*, jonka jälkeen siirryn tarkastelemaan vanhempien osallisuuden toteutumista sen uloimmalla kehällä, *yhteiskunnan jäsenyyden* tasolla. Tulosten selventämiseksi olen taulukkoon viisi koostanut lähdeaineistosta tekemiäni havaintojen perusteella osallisuuden toteutumattomuuden ilmenemisen muotoja ja vaikutuksia sekä taulukkoon kuusi puolestaan osallisuuden toteutumisen ilmenemisen muotoja.

Taulukko 5. Osallisuuden *toteutumattomuuden* ilmeneminen ja vaikutukset tutkimusaineistojen mukaan.

Osallisuuden kehät	Osallisuuden toteutumattomuuden ilmenemuodot	Vaikutukset
Sosiaaliset suhteet	<p>Hyväksytyksi tuleminen: sisäistetty häpeä ja leimaantuminen <i>'huonoksi vanhemmaksi'</i></p> <p>Kuulumisen tunne: torjutuksi ja hylätyksi tuleminen läheisten ja ystävien taholta</p> <p>Jäsenyys ryhmässä: sosiaalisista verkostoista pois jääminen (päiväkoti, koulu, harrastustoiminta)</p> <p>Tuen saaminen: läheisiltä ja ystävilta saatu tuki katkesi</p>	<p>-omaehtoinen vetäytyminen sosiaalisista suhteista</p> <p>-voimakas emotionaalinen kuormitus</p> <p>-tukiverkostojen katkeaminen</p> <p>-tukea vaille jääminen</p> <p>-ulkopuolisuuden kokemus</p> <p>-ryhmään kuulumattomuus</p> <p>-ulkopuolisuus, emotionaalinen kuorma</p>
Kohtaamisen instituutiot	<p>Kohtaamattomuus: välinpitämättömyys, yhteistyön sujumattomuus, huomiotta jättäminen, sosiaalityöntekijän epäkunnioittava asennoituminen, henkilökohtaisuuksiin meneminen, alentuvaan äänensävyyn puhuminen, keskusteluyhteyden puuttuminen, ohipuhuminen, vaikeat termit</p> <p>Vaikuttamismahdollisuudet: 'tarinan kirjoittaminen' etukäteen, kokemus huijatuksi tulemisesta, epäselvät odotukset</p> <p>Tuen ja palveluiden saanti: avunpyyntöihin ei vastattu, tuen puutteellisuus (traumatyöskentely, mielenterveyspalvelut, päihdepalvelut), yleinen tyytymättömyys lastensuojelupalveluihin, ymmärtämättömyys tuen tarpeista, stigma palveluiden saannin esteenä</p>	<p>- esti luottamuksellisen suhteen syntymisen</p> <p>-työskentelyn merkityksettömyys</p> <p>-vetäytyminen palveluista omaehtoisesti</p> <p>-pitkäaikainen emotionaalinen taakka</p> <p>-negatiiviset terveysvaikutukset</p> <p>-voimakkaat vihan tunteet</p> <p>-yhteistyön kokeminen turhaksi</p> <p>-nostatti vihan ja surun tunteita</p> <p>-stigman syveneminen</p> <p>-voimattomuus, lannistuminen, turhautuminen, ahdistus</p> <p>-täydellinen vetäytyminen palveluista</p> <p>-oman kuntoutumisprosessin hidastuminen/estymisen</p> <p>-omien etujen ajaminen estyy/heikkenee</p> <p>-ymmärryksen puute omista oikeuksista</p> <p>-riittäväällä tuella huostaanotto olisi voitu estää</p> <p>-esti lapsen tarpeisiin vastaamisen</p>

Osallisuuden kehät	Osallisuuden toteutumattomuuden ilmenemismuodot	Vaikutukset
Yhteiskunnan jäsenyys	<p>Pääsy resursseihin: palvelujärjestelmän sekavuus, palveluihin pääsyn estyminen, terminologian vaikeus, lakitietouden puuttuminen, oikeusavun saavuttamattomuus, erityispalveluiden puute</p> <p>Yhteiskunnan normit: sukupuolittuneet odotukset eivät täytyneet (äitiyden ideaalin kohdistuvat tiukat yhteiskunnalliset normit), vanhempien patologisointi</p>	<p>-tarpeenmukaisten tukipalveluiden saannin estyminen tai vaikeus (mm. vertaistuelliset palvelut, päihdepalvelut, terapiapalvelut, oikeudellinen apu)</p> <p>-palveluihin pääsyn estyminen</p> <p>-esti yhteiskunnan jäsenyyden</p> <p>-pitkäaikaisvaikutukset terveydentilaan, sosiaalisiin suhteisiin, elämänhallintaan</p>
Osallisuutta estävät tekijät	<p>toimintatavat, yhteiskunnan rakenteet, orientaation käsite, muut tekijät: vaihtoehdon puuttuminen adoption rinnalla, palveluiden saannin riippuvuus vanhemman heikosta sosioekonomisesta asemasta, sosiaalityöntekijöiden riskien välttely lastensuojelun kontekstissa, äitien leimaaminen 'osana' säästötoimia, lastensuojelun palvelujärjestelmän orientaatio palveluiden saannin esteenä, palveluiden alimitoitus, molemminpuolisen ymmärryksen puute</p>	<p>-päättösten tekeminen ilman riittävää tukea ja apua, millä loppuelämän mittaiset vaikutukset</p> <p>-vanhemmuuden identiteetin menetyksen vaikutukset sosiaalisiin suhteisiin, omaan toimijuuteen ja terveydentilaan</p> <p>-toipumisprosessin käynnistymisen estyminen heikon sosioekonomisen aseman vuoksi</p>

Taulukko 6. Osallisuuden *toteutumisen* ilmeneminen ja vaikutukset tutkimusaineistojen mukaan.

Osallisuuden kehät	Osallisuuden toteutumisen ilmenemismuodot	Vaikutukset
Sosiaaliset suhteet	<p>Hyväksytyksi tuleminen: ystävien ja läheisten hyväksyntä</p> <p>Kuulumisen tunne ja jäsenyys ryhmässä: oman 'paikan' säilyminen ystävä- ja läheisverkostossa</p> <p>Tuen saaminen/ hyväksytyksi tuleminen: läheisten tarjoama apu ja tuki</p>	<p>-kannatteli vaikeina hetkinä</p>

Osallisuuden kehät	Osallisuuden toteutumisen ilmenemismuodot	Vaikutukset
Kohtaamisen instituutiot	<p>Kohdatuksi tuleminen ja vaikuttamismahdollisuudet: kokemus ymmärretyksi tulemisesta, kokemus avun saamisesta, rauhallinen ilmapiiri, terapeuttisuus, mahdollisuus vaikuttaa omassa asiassaan, huomioiduksi tuleminen</p> <p>Tuen ja palveluiden saanti: avunpyyntöihin ei vastattu, tuen puutteellisuus (traumatyöskentely, mielenterveyspalvelut, päihdepalvelut), yleinen tyytymättömyys lastensuojelupalveluihin, ymmärtämättömyys tuen tarpeista, stigma palveluiden saannin esteenä</p>	<p>-luottamuksellisen suhteen syntyminen</p> <p>-kuulluksi tuleminen</p> <p>-eheytyksen mahdollistuminen</p> <p>-muutoksen mahdollistaminen</p> <p>-oman kuntoutumisprosessin edistyminen/mahdollistuminen</p>
Yhteiskunnan jäsenyys	<p>Pääsy resursseihin: palveluihin pääsy mahdollistui</p> <p>Yhteiskunnan normit: tasavertainen kohtelu</p>	<p>-tarpeenmukaisten tukipalveluiden saannin mahdollistuminen (mm. vertaistuelliset palvelut, päihdepalvelut, terapiapalvelut, oikeudellinen apu)</p> <p>-mahdollisti yhteiskunnan jäsenyyden</p>
Osallisuutta edistävät tekijät	<p>Toimintatavat, yhteiskunnan rakenteet, orientaation käsite, muut tekijät: terapeuttien suhde sosiaalityöntekijään, vanhemman huostaanoton aiheuttama trauma sekä monitasoisten ongelmien tunnistaminen ja tunnistaminen, työntekijöiden kunnioittava suhtautuminen, työntekijöiden säilyminen samana, vanhemmuuden myönteisten asioiden tunnistaminen, olosuhteiden tunnistaminen (mm. oppimisvaikeudet)</p>	<p>-lisää vanhemman turvallisuuden tunnetta</p> <p>-vanhemman kuntoutumisen mahdollistuminen</p> <p>-vanhemman kuulumisen tunteen vahvistuminen</p> <p>-osallisuuden mahdollistuminen</p>

5.1 Vanhemman osallisuus *sosiaalisissa suhteissa*

5.1.1 Osallisuuden mahdollisuuksien ilmenemisen kuvantamista sosiaalisissa suhteissa

Havaitsin tutkimusaineistossa lapsen huostaanoton heijastuneen voimakkaasti vanhempien sosiaaliin suhteisiin (Gerds-Andresen ym. 2025; Otterlei & Engebretsen 2021; McGrath, Lhussier, Crossley & Forster 2023; Šumskienė, Charenkova, Gvaldait & Seniutis 2022;

Siverns & Morgan 2021; Lewis 2022). Tutkimuksissa ilmeni, että lapsen huostaanoton vaikutukset vaikuttavat laajasti vanhempien sosiaalisiin suhteisiin vanhempien jäädessä pois vanhempien sosiaalisesta kanssakäymisestä, kuten päiväkodin ja koulun ympärille tai erilaisten aktiviteettien ympärille muodostuneista suhteista (Otterlei ym. 2021; Lewis 2022; Gerdts-Andresen ym. 2025). Aineistossa kuvautui, kuinka vanhempi alettiin nähdä lapsensa menettäneenä vanhempana (Gerdts-Andersen ym. 2025), kutsut perhetapahtumiin loppuivat (Otterlei ym. 2021) tai heitä alettiin pitää jopa vaarallisina ihmisinä (Gerdts-Andersen ym. 2025). Aineistossa tuli myös näkyväksi, kuinka vanhemmat kertoivat salanneensa lapsensa huostaanoton ystäviltä ja työkavereilta, jopa perheeltä (Otterlei ym. 2021) ja jäivät ilman läheisten, perheen ja ystävien tukea (McGrath ym. 2023). Syitä sosiaalisista suhteista vetäytymiseen oli useita, kuten kokemuksia leimatuksi tulemisesta epäonnistuneensa vanhempana (Otterlei ym. 2021; Siverns 2021), häpeän tunteista (McGrath ym. 2023; Lewis 2022) tai torjutuksi tulemisen tunteita ihmisten taholta, joihin he olivat aikaisemmin luottaneet (Lewis 2022). Jopa pelkkä pelko joutua muiden ihmisten tuomitsemiksi, riitti osalla vanhemmista sosiaalisista suhteista vetäytymiseen (Gerdts-Andresen ym. 2025).

Kokemukset torjutuksi tulemisesta tai toisaalta vanhemman voimakkaat häpeän kokemukset kykenemättömyydestään saavuutta yhteiskunnan äideille tai isille asetettuja normeja, sai vanhemmat vetäytymään ihmissuhteistaan (Lewis 2022). Leimatuksi tuleminen johti vanhemmuuden identiteetin menetykseen ja sisäistettyyn 'huonon vanhemman' stigmaan. (Gerdts-Andresen ym. 2025; Otterlei ym. 2021; Russell ym. 2025). Toisaalta aineistosta ilmeni, tosin vähäisissä määrin, että ystäviltä ja läheisiltä saatu tuki kannatteli vanhempia huostaanotto-prosessin mukanaan tuomien kielteisten seurausten keskellä (Lewis 2022; Wissö, Melke & Josephson 2024; Šumskienė ym. 2022; Ruwayda & De Wilde 2021).

Edellä kuvatun perusteella osallisuuden kokemuksen saavuttaminen sosiaalisissa suhteissa on hyvin vahvasti sidoksissa yhteiskunnan vallitseviin normeihin, millaisia arvolatauksia liitetään vanhemmuuden ideaaliin, mitä 'hyvältä' vanhemmalta odotetaan ja miten epäonnistumisiin vanhemmuudessa suhtaudutaan. Yhteiskunnan vallalla olevat arvolataukset vaikuttavat siten läheisten, ystävien, työkavereiden suhtautumiseen huostaanotetun lapsen vanhempaan ja siihen, miten hän *määrittelee* vanhemman tämän jälkeen. *Osallisuuden kehät* -mallin sisimmällä tasolla mitataan yksilön osallisuuden mahdollisuuksia hänen *sosiaalisissa suhteissaan* tarkastelemalla ystävien ja / tai samassa tilanteessa olevien ihmisten tarjoamaa tukea (Salminen ym. 2021, 85). Tutkielmassani sijoitan sisimmälle tasolle vanhempien

kuvaukset läheisverkostoon kuulumisesta tai kuulumattomuudesta. Kuvausten perusteella vanhempien osallisuuden toteutuminen sosiaalisissa suhteissa näyttäytyy tutkimusaineistosta tekemieni havaintojen perusteella heikoilta (ks. Taulukko 5). Joko vanhempien huostaanoton aiheuttama häpeän kokemus tai kokemus leimautumisesta huonoksi vanhemmaksi johti siihen, että vanhemmat vetäytyivät sosiaalisista suhteistaan. Toinen tunnistettava syy oli suoranainen torjutuksi tuleminen läheisten taholta, mikä johti vanhempien vetäytymiseen sosiaalisista suhteistaan. Toisaalta pelkkä pelko leimatuksi tulemisesta sai vanhemman vetäytymään sosiaalisista suhteistaan. Aineistossa oli kuitenkin havaittavissa 'pieni häivähdys' myös läheisen tarjoamasta avusta (ks. Taulukko 6), mutta valtaosassa tekemistäni havainnoista liittyi lähes poikkeuksetta vanhemman kokemukseen osattomuudesta *sosiaalisissa suhteissa*. Tulosten mukaan voidaankin todeta, että kokemus osallisuudesta sosiaalisissa suhteissa jäi näin ollen valtaosin vanhempien tavoittamattomiin. Toisin sanoen yhteiskuntaan vallitsevat normit pitkälti määrittävät, miten vanhempaa ympäröivät sosiaaliset verkostot suhtautuivat vanhempaan ja toisaalta miten vanhempi itse koki asemansa yhteiskunnassa lapsen huostaanoton jälkeen.

5.2 Vanhemman osallisuus kohtaamisen instituutioissa

5.2.1 Osallisuuden mahdollisuuksien ilmenemisen kuvantamista kohtaamisen instituutioissa

Tutkimusaineistossa kuvaukset vanhempien osallisuuden mahdollisuuksista huostaanottoprosessissa kuvautuvat varsin negatiivisina. Lähdeaineistossa osattomuuden kokemukseen liitettiin kuvauksia kohtaamattomuuden kokemuksista lastensuojelun sosiaalityössä (Gerds-Andresen ym. 2025; Sivernes ym. 2021; Šumskienė ym. 2022; Honey, Mayes & Miceli 2018; McGrath ym. 2023). Nämä kohtaamattomuuden kokemukset eivät olleet tilannesidonnaisia mihinkään tiettyyn tilanteeseen, vaan kuvauksia kohtaamattomuudesta oli havaittavissa sekä kuvauksissa lastensuojelun sosiaalityöntekijän kotikäynneillä, verkostoneuvottelujen yhteydessä, varsinaisten huostaanottotilanteiden yhteydessä tai yhtä lailla lastensuojelun sosiaalityöntekijän kohtaamisissa. Kohtaamattomuus ilmeni mm. sosiaalityöntekijän välinpitämättömyytenä vanhemman kokemusta kohtaan, vanhemman sanojen merkityksettömyytenä tai yhteistyöyritysten torjumisena (Gerds-Andresenin ym. 2025; Sivernes ym. 2021; Šumskienė ym. 2022). Kohtaamattomuus näyttäytyi myös sosiaalityöntekijän epäkunnioittavana asennoitumisena vanhempaa kohtaan,

alentuvaan äänensävyyn puhumisena vanhemmalle, dialogin puuttumisena tai jopa henkilökohtaisuuksiin menemisenä (Otterlei ym. 2021). Niin ikään vanhemman ja lastensuojelun sosiaalityöntekijän välinen vuorovaikutussuhde näyttäytyi vanhemmalle sekavana ja ennalta arvaamattomana (Gerds-Andresenin ym. 2025), mikä osaltaan lisäsi kokemusta kohtaamattomuudesta. Aineistokuvauksissa vanhempien sivuuttaminen työskentelyn ulkopuolelle oli myös toistuva ilmiö (Lewis 2022; Gerds-Andresen ym. 2025; Wissö ym. 2024; Melke & Josephson 2024). Tämä kuvautui mm. ohipuhumisena ja täydellisenä huomiotta jättämisenä (Šumskienė ym. 2022; Gerds-Andresen ym. 2025; Russell ym. 2025). Toisin sanoen verkostoneuvotteluissa tai kohtaamisissa lastensuojelun sosiaalityöntekijän kanssa vanhemmalle ei jäänyt tilaa kuulluksi tulemiselle ja huomioiduksi tulemiselle, eikä näin ollen hedelmällistä maaperää luottamuksellisen suhteen syntymiselle ollut. Toisaalta Russell ym. (2025) esittävät, että turvallisen luottamussuhteen syntymisen esteenä on vanhemman kokemus tuen väliaikaisuudesta ja turvallisuuden tunteen *vieraudesta*, mikä vaikeuttaa tai estää luottamuksellisen suhteen synnyn.

Yhtenä osattomuuden ilmenemisen muotona aineistosta oli havaittavissa vaihtoehdottomuuden kokemus, joka näyttäytyi *'tarinan kirjoittamisena etukäteen'* (Gerds-Andresen ym. 2025), toisaalta kokemuksena yhteistyöstä, jossa vanhemmalla ei ole minkäänlaista vaihtoehtoa (Otterlei ym. 2021; Gerds-Andresen ym. 2025; Ruwayda & De Wilde 2021; Wissö ym. 2024) tai jopa kokemuksena huijatuksi tulemisesta (Honey ym. (2018). Tutkimusaineistossa vanhempien kokemus osattomuudesta kuvautui myös epäselvyytenä siitä, mitä vanhemmilta odotettiin, jotta huostaanotolta olisi vältytty (Russell ym. 2025; Otterlei ym. 2021; Gerds-Andresen ym. 2025; Šumskienė ym. 2022; Syrstad & Slettebø 2019). Näin ollen vanhemmille ei ollut kerrottu, tai kerrottu epäselvästi, mikä tai mitkä asiat pitäisi heidän tilanteessaan muuttua, jotta lapsi olisi voinut jäädä asumaan kotiin. Useissa kuvauksissa toistui, ettei vanhemmilla ollut minkäänlaista neuvottelemisen varaa tilanteessaan. Nämä aiheuttivat vanhemmissa voimakkaita vihan, ahdistuneisuuden ja turhautuneisuuden tunteita (ks. Taulukko 5). Vaihtoehdottomuuden kokemukset lannistivat vanhempia entisestään ja syvensivät kokemusta stigmatisoiduiksi tulemisesta (ks. Taulukko 5). Myös tiedon puute, johon edellä jo viittasin, vaikutti vanhempien kokemukseen vaikuttamisen mahdollisuuksistaan (Wissö ym. 2024; Šumskienė ym. 2022; Syrstad ym. 2019). Sosiaalityöntekijöiden käyttämä kieli näyttäytyi mm. vaikeaselkoista, jolloin sosiaalityöntekijä antama informaatio jäi vanhemman tavoittamattomiin. Tuloksissa viitattiin myös prosessin kulkuun liittyviin tiedon puutteisiin. Vanhempi ei ollut saanut riittävää tietoa

huostaanottoprosessin etenemisestä, joka yhtenä tekijänä sosiaalityöntekijän 'virkakielen' kanssa haastoivat vanhemman vaikuttamisen mahdollisuuksia huostaanottoprosessissa.

Aineistossa osattomuus ilmeni toistuvasti myös vanhempien kokemuksena tuen puutteesta (Russell, Turner & Minnis 2025; Cheng & Lo 2021; Siverns ym. 2021; McGrath ym. 2023; Storhaug ym. 2023; Wissö ym. 2024; Honey ym. 2018). Kokemukset tuen puutteesta olivat varsin usein näyttäytyvä ilmiö lähdeaineistossa. Tuen puute ilmeni toistuvina yrityksinä saada apua, ilman että pyyntöihin vastattiin (Russell, Turner & Minnis 2025; Storhaug ym. 2023; McGrath ym. 2023) tai toisaalta yleisenä tyytymättömyytenä lastensuojelun palveluihin (Honey ym. 2018). Aineistossa viittaukset tuen puutteesta liittyivät mm. oikeudellisen tuen puutteeseen tai sen vaihtelevuuteen, toisaalta tarpeenmukaisten palveluiden, kuten mielenterveyspalveluiden tai päihdepalveluiden saantiin tai ammatilliseen tuen puutteeseen kohtaamisissa lastensuojelun työntekijän kanssa. Palveluita ei joko tarjottu lainkaan, palvelut eivät vastanneet vanhempien tarpeisiin tai vanhemmat eivät olleet oikeutettuja tukeen. (ks. Taulukko 5.) Yhdysvaltoihin sijoittuvassa Chengin & Lon (2021) määrällisessä tutkimuksessa, jossa tarkasteltiin huostaanotettujen lasten vanhempien tarpeenmukaisten palveluiden saamista, vanhemmat saivat vain 14 % tarvitsemastaan avusta. Russellin ym. (2025) tutkimuksessa lapsen huostaanotolta olisi voitu vanhemman kokemuksen mukaan välttyä, mikäli mielenterveyspalveluiden tarjoamaa tukea olisi ollut enemmän saatavilla. Riittämättömän tuen puute koettiin vanhemman taholta vaikuttaneen myös kykyyn vastata lapsen tarpeisiin (Russell ym. 2025). Osassa tutkimuksista esitettiin syitä puutteelliseen tuen saantiin. Wissö ym. (2024) tutkimuksessaan mm. esittävät puuteellisen avun tarjoamisen vanhemmille johtuneen sosiaalityöntekijän tietämättömyydestä vanhemmille lapsen huostaanoton aiheuttamista kärsimyksistä tai toisaalta lastensuojelun sosiaalityöntekijän ylikuormittuneisuudesta. Chengin ym. (2021) tutkimuksessa esitettiin osasyynä tuen puutteeseen olleen, ettei vanhemmilla ollut oikeutta palveluun (mm. sairausvakuutuksen puuttuminen) tai palvelua ei ollut tarjolla kohtuuhintaan. Honeyn ym. (2018) tutkimuksessa puolestaan taustalla olevat syyt vanhempien tyytymättömyyteen lastensuojelun palveluihin nähtiin moninaisena. Äideiltä puuttui riittävä tieto puolustaakseen itseään. Syynä äitien riittämättömään tietoon nähtiin osaltaan äitien heikko kyky omaksua tietoa, johon tutkimuksen mukaan vaikutti äitien koulutustaso, haavoittuva asema sekä palvelujärjestelmän sekavuus. (Honey ym. 2018.) Äideillä ei ollut riittävä ymmärrystä, miten olisivat voineet omaa asiaansa ajaa. Lastensuojelun sosiaalityö ei tarjonnut tässä tilanteessa

äidille asianmukaista tietoa ja osaamistaan, jotta äidit olisivat kyenneet ajamaan asiaansa, joihin he ovat oikeutettuja.

Havaintojeni mukaan aineistossa oli nähtävissä viitteitä, kuinka vanhemmat asettuivat osattomuuden positioon omavalintaisesti (Cheng ym. 2021; Russell ym. 2025; Siverns ym. 2021; McGrath ym. 2023). Tällä tarkoitan vanhempien jättäytymistä heille tarjotun tuen ja palveluiden ulkopuolelle vapaaehtoisesti. Tuen vastaanottamisesta kieltäytymisen taustalla oli nähtävissä vanhemman haluttomuutta ymmärtää omaa tilannettaan (Syrstad ym. 2019). Russellin ym. (2025) tutkimuksessa puolestaan osa äideistä myönsi apua olleen tarjolla ja apua tarjottiin toistuvasti. Toisaalta vanhempien negatiiviset kokemukset lastensuojelun sosiaalityötä kohtaan saivat vanhemmat vetäytymään palveluista (Siverns ym. 2021; Cheng ym. 2021; McGrath ym. 2023). Sivernsin ym. (2021) tulosten mukaan vanhempien kokema voimattomuuden tunne lastensuojelun sosiaalipalveluita kohtaan pahensi vanhemman arvottomuuden tunteen kokemuksia, heikensi itsetuntoa, leimaantumisen ja kontrollin menettämisen tunteita, mikä johti osan kohdalla palveluista kieltäytymiseen. Chengin ym. (2021) tutkimus tukee myös Sivernsin ym. (2021) tuloksia vanhempien heikoksi kokemansa vanhemman ja lastensuojelun sosiaalityöntekijän välisen työskentelysuhteen laadun vaikutuksista palveluista kieltäytymiseen. Kokemuksia lastensuojelun sosiaalityöstä kuvattiin voimakkain negatiivisin ilmauksin, josta esimerkkinä McGrathin ym. (2023) tutkimuksessa esitetyt tulokset äitien kokemuksista lapsensa huostaanotosta. Tuloksissa vanhempien kuvauksiin 'järjestelmästä' liitettiin sanat '*julma*' ja '*traumatisoiva*', mikä lisäsi osaltaan äitien työskentelyhaluttomuutta lastensuojelun sosiaalityöntekijän kanssa sekä kasvatti entisestään äitien päihdekäyttöä. (McGrathin ym. (2023). On myös tarpeen nostaa esille, että Gerdts-Andresen ym. (2025) tulosten mukaan monilla vanhemmilla todettiin luottamuksen rikkoutuneen jo aikaimmin. Luottamus oli jo liian '*säröillä*' sosiaalityötä kohtaan, mikä erkaannutti vanhemman entisestään yhteistyöstä lastensuojelun sosiaalityöntekijän kanssa (Gerdts-Andresen ym. 2025). Edellä kuvatun perusteella voidaan todeta syiden omaehtoiseen vetäytymisen palveluista olevan hyvin kompleksisia, eikä palveluista vetäytymiseen ole vain yhtä syytä, vaan siihen ovat saattaneet vaikuttaa monet tekijät, kuten aikaisemmat negatiiviset kokemukset sosiaalityön palveluista tai muista palveluista tai toisaalta huostaanoton aiheuttama traumakokemus.

Vaikka aineistossa kuvautuu kuva vanhemman osattomuuden kokemuksista huostaanotto-prosessissa, aineistossa löytyy viitteitä huomioiduksi tulemisesta (Russell ym.

2025; Cheng ym. 2021; Jackson & Leslie 2017; Honey ym. 2018; Wissö ym. 2024). Osallisuuden kokemukseen viitattiin mm. sosiaalityöntekijän *'ymmärtämisenä'* ja *'auttamisena kaikessa'* (Jackson ym. 2017). Aineistossa osallisuuden kokemukseen viitattiin myös sanoilla *'rauhallinen'* ja *'mukava'* tilanteessa, jossa lasta oltiin viemässä pois vanhempien luota (Šumskienė, Charenkova, Gvaldaitė & Seniutis 2022). Oli myös kuvauksia siitä, kuinka vanhemmat olivat pystyneet puhumaan kaikesta sosiaalityöntekijän kanssa (Russell ym. 2025; Jackson ym. 2017) tai työskentelyn kuvattiin olleen kuin *'terapiaa'* (Jackson ym. 2017). Honeyn ym. (2018) ja Wissön ym. (2024) tutkimuksessa osa vanhemmista tunnisti joidenkin sosiaalityöntekijöiden auttamishalun, mutta valtaosa heistä oli lastensuojelun palveluihin tyytymättömiä. Jacksonin ym. (2017) tutkimuksessa positiiviset kuvaukset lastensuojelun sosiaalityöntekijän toiminnasta kohdistuivat erityisesti siihen, että sosiaalityöntekijät olivat selittäneet vanhemmille lapsen huostaanoton syyt, prosessin kulun ja siihen liittyvät toiminnot. Näen huomionarvoiseksi tuoda esille Russellin (2025) tutkimuksessa tehdyt havainnot palveluiden vaikuttavuuden edellytyksistä. Tuloksissa esitettiin saavutettavan parempia tuloksia työskentelyssä äitien kanssa, jos äideille pystyttiin työskentelyssä synnyttämään turvallisuuden tunne. Tutkimuksessa turvallisuuden tunteen aikaansaaminen kerrottiin edellyttävän kuitenkin työntekijöiden pysyvyyttä, selkeää struktuuria työskentelyyn sekä sosiaalityöntekijän kunnioittavaa ja hyväksyvää työtettä. (Russell ym. 2025.)

Aineistossa nousi esille myös erilaisten tukipalveluiden merkitys huostaanotto-prosessissa (Morgan Nolte, Rishworth & Stevens 2019; Russell ym. 2021; Otterlei ym. 2021; Ruwayda ym. 2021; Sysrstrad ym. 2019). Morganin ym. (2019) tutkimus selvitti huostaanotettujen lasten äitien kokemuksia saamastaan neuvonnasta huostaanotto-prosessin aikana. Tuloksissa esitettiin neuvontapalveluista saadun tuen olleen äideille *'erityinen'* (Morgan ym. 2019). Terapiapalveluista saatu apu puolestaan auttoi mm. vanhempaa asemoimaan muuttunutta äitiyden identiteettiään uudelleen (Morgan ym. 2019). Russellin ym. (2025) tutkimuksessa tarkasteltiin puolestaan päihderiippuvaisten huostaanotettujen lasten biologisten äitien kokemuksia huostaanotosta ja heidän palvelukokemuksistaan. Vaikka tutkimuksessa esitettiin, ettei valtaosan äitien tarpeisiin vastattu, eikä ohjattu heidän tarpeitaan vastaavan tuen piiriin, tunnustettiin päihdepalveluista sekä vertaistukipalveluista saadun tuen merkitys. Vertaistuellinen apu toimi vanhemmalle selviytymiskeinona tapahtuneesta (Gerds-Andresen ym. 2025). Se toimi myös keskustelufoorumina, jossa vanhemmat voivat puhua tuntemuksistaan ilman pelkoa leimatuksi tulemisesta (Sysrstad ym. 2019). Päihdepalveluista

saatuun tukeen viitattiin sanalla *'brilliant'* ja vertaistuelliseen palvelukokemukseen viitattiin niin ikään kielikuvalla *'home'*, kuvaamaan vertaistuellisen palvelun kokemusta turvapaikkana. (Russell ym. 2025.) Tulosten perusteella voidaankin todeta erilaisten tuki- ja vertaistuellisten palveluiden olleen merkityksellisiä vanhemman osallisuuden kokemuksen toteutumisen saavuttamiseksi. Se tarjosi vanhemmalle turvallisen foorumin tulla kuulluksi ja nähdyksi omana itsenään, ilman pelkoa tuomitukseksi tulemisesta.

5.2.2 Osallisuuden toteutumisen arviointia kohtaamisen instituutioiden kehällä

Osallisuuden kehät -mallin toiselle kehälle sijoittuu erilaiset arjen palvelut, *kohtaamisen instituutiot*. Tässä tarkastelen siis vanhemman osallisuuden mahdollistumista erilaisissa palveluissa huostaanotto-prosessin aikana. Jotta osallisuus *kohtaamisen instituutioissa* mahdollistuu, palveluiden tulisi rakentua asiakaslähtöisyyteen ja voimavarakeskeisyyteen sekä mahdollisuuksiin vaikuttaa omiin asioihinsa (Salminen ym. 2021, 93). Ongelmalähtöinen lähestymistapa puolestaan supistaa asiakkaan mahdollisuuksia osallisuuden kokemukseen (Salminen ym. 2021, 93). Koska osallisuus on käsitteenä hyvin laaja-alainen, osallisuutta määritellään usein tilannelähtöisesti (Kiili ym. 2025, 244). Tulokset osoittavat vanhempien osallisuuden mahdollisuuksien pääosin vähäisiksi. Vanhemmat eivät tulleet kohdatuiksi asiakaslähtöisesti. Tutkimuksissa tuli toistuvasti esille, että vanhempien mahdollisuudet vaikuttaa omiin asioihinsa jäivät hyvin vähäisiksi. Aineistossa vanhempien osattomuuden kokemukset kulminoituivat kohtaamattomuuteen, kokemukseen tuen puutteesta ja vaihtoehdottomuudesta lastensuojelun sosiaalityössä. Suhde vanhemman ja lastensuojelun sosiaalityöntekijän välillä näyttäytyi kompleksisena vastakkainasetteluna *'meidän ja heidän'* välille, joissa tehtiin erontekoja vanhemman ja lastensuojelun sosiaalityöntekijän välillä. Vanhemmat eivät tulleet kuulluiksi asiassaan. Kohtaamattomuus esti vuorovaikutuksellisen luottamussuhteen syntymisen. Olemattomat vaikuttamisen mahdollisuudet kasvattivat vanhempien kokemaa voimakasta ahdistusta ja vihaa lastensuojelun sosiaalityöntekijää kohtaan. Tarpeenmukaisen tuen puuttuminen tai puutteellisuus esti puolestaan vanhempien kuntoutumisen mahdollistumisen joko osittain tai kokonaan. (ks. Taulukko 5.) Toisaalta ymmärtämättömyys lastensuojelun sosiaalityön toimia kohtaan näyttäytyi vanhemman suojautumiskeinona kieltäytyä tunnustamasta tilanteen vakavuutta. Syrstadin ym. (2019) esitettiin äitien olleen helpompaa pidättäytyä 'tarinassaan', sillä todellisen tilanteen ymmärtäminen olisi satuttanut äitejä. Ymmärtämättömyys toimi tässä suojausmekanismina lastensuojelua kohtaan. Toisin sanoen vanhemman oli helpompi asettua puolustusasemiin lastensuojelun toimia kohtaan kuin arvioida kriittisesti tilanteeseensa johtaneita syitä. Syrstrad

ym. (2019) tosin tuloksissaan toteavat äitien vaikeuden ymmärtää yhteiskunnassa vallitsevaa arvomaailmaa ja normeja, koska he olivat eläneet omaa elämäänsä näiden normistojen ulkopuolella.

Kuten edellä kuvaan (ks. myös Taulukko 6), aineistossa nousi esille myös kuvauksia onnistuneesta yhteistyöstä lastensuojelun sosiaalityöntekijän kanssa. Onnistuneeseen osallisuuden kokemukseen viitattiin mm. sanoilla ystävällisyys, *huomioiduksi tuleminen*, *puhumisen helppous*, *rauhallinen ilmapiiri sekä terapeuttisuus*. Myös saavutetut osallisuuden kokemukset muissa palveluissa, kuten neuvonta- ja vertaistuellisissa palveluissa mahdollistivat vanhemmalle kokemuksen osallisuudesta asiassaan. Raivio ym. (2013, 16) nimeävät riittävän hyvinvoinnin edellytyksiksi ihmisen luonnollisen tarpeen olla yhteydessä toisiin ihmisiin ja olla osana yhteiskuntaa. Vertaistuellinen apu tarjosi vanhemmille väylän puhua lapsen pois viemiseen liittyvistä vaikeista tunteista, ilman että kukaan tuomitsi heitä (ks. 5.2.1; ks. Taulukko 6). Se tarjosi vanhemmalle kokemuksen kuulumisen tunteesta osana ryhmää, osana yhteiskuntaa. Vanhempien hyvät kokemukset lastensuojelun sosiaalityön kohtaamisissa sekä muissa tukipalveluissa tarjosivat vanhemmille kokemuksen kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta (ks. Taulukko 6).

5.3 Vanhemman osallisuus yhteiskunnan jäsenyydessä

5.3.1 Osallisuuden mahdollisuuksien ilmenemisen kuvantamista yhteiskunnan jäsenyydessä

Merkille pantavaa oli, kuinka vahvasti aineistosta nousi esille vallalla olevien kulttuuristen käsitysten heijastuminen huostaanotettujen lasten vanhempien mielikuvaan itsestään vanhempana (Otterlei ym. 2021; Russell ym. 2025; Siverns ym. 2021). Tutkimusaineistossa oli havaittavissa toistuvasti kuvauksia siitä, kuinka vanhemmat kuvasivat omaa muuttunutta vanhemmuuden identiteettiään odotettuihin vanhemmuuden normeihin yhteiskunnallisella tasolla (Gerds-Andresen ym. 2025; Otterlei ym. 2021; Siverns ym. 2021). Muuttuneeseen vanhemmuuden identiteettiin liitettiin kuvauksia 'kasvonsa menettämisestä' (Siverns ym. 2021) tai toisaalta mahdottomuudesta säilyttää 'hyvän' äidin identiteetti lapsen huostaanoton jälkeen (Russell ym. 2025). Gerds-Andresenin ym. (2025), Otterlein ym. (2021) ja McGrath ym. (2023) tutkimuksissa ilmeni lapsensa menettämisen heijastuneen vanhemman jokapäiväiseen elämään pelkona '*paljastumisesta*' tai '*tuomitsemisesta*', mikä sai vanhemman paljastumisen pelossa säätelämään omaa käyttäytymistään omassa elinympäristössään

vetäytymällä pois ihmissuhteista. Yhteiskunnan tuomitsemisen pelossa vanhemmat jättivät kertomatta mm. lähipiirilleen lapsensa huostaanotosta (Otterlei ym. 2021; McGrath ym. 2023). Otterlein ym. (2021) tutkimuksessa leimaantumisen kokemus korostui erityisesti naisten keskuudessa. Äitiyden ideaalirooliin latautui yhteiskunnallisella tasolla enemmän odotuksia kuin isän rooliin (Otterlei ym. 2021). Gerds-Andresenin ym. (2025) tutkimuksessa todettiin huostaanoton aiheuttaneen useille vanhemmista niin valtaisan emotionaalisen kuorman, että se heijastui vanhemman arjen toimintakykyyn jopa niin, että rutiinitehtävät koettiin vaikeiksi. Leimautuminen vaikutti myös vanhemman mahdollisuuksiin saada tarvitsemiaan palveluita (McGrath ym. 2023; Lewis 2022; Russell ym. 2025). Tulosten mukaan stigmalla voi olla kauaskantoiset vaikutukset pitää yllä eriarvoisuutta ja estää vanhemmalta mahdollisuuden yhteiskunnan tarjoamaan aineelliseen apuun (McGrath ym. 2023). Vanhempien monialaiset haasteet, kuten traumakokemukset, päihderiippuvuus ja mielenterveysongelmat olisivat vaatineet enemmän tukea. Pyynnöistä huolimatta vanhempien avunpyyntöihin ei vastattu, eikä heitä ohjattu tarpeenmukaisen avun piiriin. (McGrath ym. 2023.)

Tulosten perusteella voidaan todeta, että pääsy palvelujärjestelmän resursseihin estyi monella tapaa (mm. Russell ym. 2025; Storhaug ym. 2023; McGrath ym. 2023, Honey ym. 2018). Pääsyä resursseihin vaikeutti tai esti mm. vanhemmille sekavana näyttäytynyt palvelujärjestelmä ja vaikeudet ymmärtää lastensuojelupalveluissa käytettyä terminologiaa, palvelutarpeen kohtaamattomuus tai ylipäättään oikeus palveluihin puuttui kokomaan (ks. Taulukko 5). Aavaan resursseihin pääsyn estymistä seuraavan esimerkin kautta. Resursseihin pääsyn estyminen tuli näkyväksi mm. oikeudellisen neuvonnan eriasteisina puutteina. Vanhemmat eivät saaneet tarpeenmukaista oikeudellista neuvontaa adoptioprosessin aikana. Myös vanhempien kokemukset kyseenalaisesta suostumuksestaan lapsensa antamisesta adoptioon herätti kysymyksiä oikeudellisen neuvonnan puutteellisuudesta. Tulosten perusteella vanhemmat joutuivat tekemään päätöksen lapsensa antamisesta adoptioon ilman, että ymmärsivät suostumuksen antamisen johtavan lapsensa adoptioon. (Lewis 2022.) Tarpeenmukaisen oikeudellisen tuen puute herättää kysymyksiä yhteiskunnan palvelujärjestelmän eriarvoistavista käytännöistä. Tulosten mukaan oikeudellisen tuen tarjoaminen adoptioasiassa on lakisääteinen velvoite Englannissa (Lewis 2022). Tulokset kertovat kuitenkin toista. Yhteiskunnan palvelujärjestelmän ei avannut vanhemmalle mahdollisuutta puolustaa itseään omassa asiassa. Moraalisesti arveluttavan tästä tekee se, että haavoittuvassa asemassa olevalta ihmiseltä viestiin mahdollisuus yhteiskunnan tarjoamiin

palveluihin. Yhteiskunnan resursseihin pääsy näkyy vielä selkeämmin lähdeaineiston Yhdysvaltoihin sijoittuvassa tutkimuksessa. Tutkimuksessa huostaanotettujen ja sukulaissijoitukseen sijoitettujen lasten vanhempien palveluiden saannin esteeksi muodostui, ettei heillä ollut *oikeutta* tarvitsemiinsa palveluihin (Cheng ym. 2021). Syiksi yhteiskunnan resursseihin pääsyn estymiseen nähtiin Honeyn ym. (2018) tutkimuksessa puolestaan huostaanotettujen lasten vanhempien heikko koulutustaso ja heikko sosiaalinen asema yhteiskunnassa sekä palvelujärjestelmän monimutkaisuus. Vanhemmilta puuttui asiayhteyteen kuuluva lakitietous sekä kyky puolustaa itseään.

Osallisuuden kehät -mallin uloimmalle kehälle asemoituu yhteiskunnan jäsenyyden toteutuminen. Uloimmalla kehällä arvioidaan laajemmin yhteiskunnan palvelujärjestelmän tarjoamia mahdollisuuksia yhteiskunnan jäsenyyteen, millä tavoin hyvinvointipalveluissa valitsevat käytännöt mahdollistavat osallisuuden toteutumisen. (Salminen ym. 2021, 93–94.) Tulosten perusteella voidaan todeta osallisuuden toteutumisen mahdollistumisen yhteiskunnallisella tasolla jääneen huostaanotto-prosessissa vanhempien saavuttamattomiin. Hyvinvointipalveluissa olevat toimintakäytännöt eivät mahdollistaneet yhteiskunnan jäsenyyden saavuttamista. Vanhemmat eivät enää täyttäneet yhteiskunnan heille asettamia vanhemmuuteen liitettyjä normeja ja velvoitteita, kun eivät pystyneet huolehtimaan enää omista lapsistaan. Tämä langetti heidän päälleen yhteiskunnallisella tasolla leimaantumisen syylliseksi omaan tilanteeseensa, mikä esti palveluiden saamisen ja esti osallisuuden mahdollisuuden yhteiskunnan jäsenyyteen. Yhteiskunnalta edellytetyt palvelut, kuten mielenterveyden palvelut tai oikeudellinen neuvonta eivät myöskään olleet vanhempien saavutettavissa, ne eivät vastanneet vanhempien tarpeisiin tai he eivät olleet oikeutettuja palveluihin. Yhteiskunnallisen jäsenyyden toteutumista mittaa mm. yksilön mahdollisuudet yhteiskunnan palveluihin. (ks. Taulukko 5.) Hyvinvointipalvelut voivat toimillaan vähentää asiakasosallisuuden mahdollisuuksia, jos asiakasosallisuutta lähdetään kasvattamaan ilman asiakkaiden tarpeiden tunnistamista. Tällöin yhteiskunnassa vallalla olevat toimintakäytännöt muodostuvat osallisuuden esteeksi. (Salminen ym. 2021, 93–94.) Edellä kuvatun perusteella vanhemman osallisuus *yhteiskunnan jäsenyydessä* jää saavuttamattomiin. Yhteiskunta palvelujärjestelmällään asetti vanhemmat eriarvoiseen asemaan yhteiskunnassa vallitsevan normiston myötävaikuttamana.

5.4 Osallisuutta edistävät ja estävät tekijät

5.4.1 Osallisuutta estävät tekijät

Tutkielmani toisena tutkimuskysymyksenä oli, mitkä tekijät edistävät tai mahdollisesti estävät vanhemman osallisuuden mahdollisuuksia huostaanotto-prosessissa. Olen poiminut tähän osioon aineistosta havaitsemiani toimintatapoja tai kuvauksia osallisuutta edistävästä tai mahdollisesti estävästä tekijöistä. Kappaleessa 2.1 tuon esille, että eri maiden lastensuojelujärjestelmien toimintatapojen eroavaisuuksia tarkasteltaessa jaotellaan lastensuojelujärjestelmät usein palvelu- ja suojeleuorientoituneisiin järjestelmiin (Gilbert ym. 2011a, 3), jotka ilmentävät viranomaisten ja lastensuojelujärjestelmän toimintatapoja lasten ja perheiden ongelmatilanteissa (Pösö 2016, 24). Palvelukeskeisellä järjestelmällä tarkoitetaan järjestelmää, jossa lapsiperheitä pyritään tukemaan erilaisin matalan kynnyksen lapsi- ja perhekohtaisilla palveluilla kuin niin ikään suojeleuorientoituneessa palvelujärjestelmässä kynnys puuttua lapsiperheiden ongelmiin on korkea, lapsierheille suunnattuja palveluita on vähäisesti saatavilla ja kynnys palvelun vastaanottamiseen on korkea. (Pösö 2016, 24).

Taulukko 7. Lähdeaineistoon hyväksytyjen tutkimusartikkeleiden sijoittuminen maittain ja näiden maiden lastensuojelujärjestelmien orientaatiot.

Lähdeaineistojen alkuperämaat	Lastensuojelujärjestelmän orientaatiot palveluorientoitunut (P) / suojeleuorientoitunut (S) / muu (M)
Norja (3 kpl)	P
Englanti (4 kpl Englanti; 2 kpl Skotlanti)	S
Yhdysvallat (1 kpl)	S
Liettua (1 kpl)	M*
Ruotsi (1 kpl)	P
Australia (1 kpl)	S
Belgia (1 kpl)	P
Yhteensä: 14 kpl	palveluorientoitunut: 5 kpl, suojeleuorientoitunut 8 kpl, post-Soviet country 1 kpl

* 'Post'-neuvostoliittolainen maa, jolla suhteellisen nuori lastensuojelujärjestelmä (Naujanienė, Ruškus, Laitinen, Motiečienė & Eidukevičiūtė 2021).

Tässä osiossa pyrin tarkastelemaan osallisuutta edistäviä tekijöitä ja mahdollisesti estäviä tekijöitä osin kappaleessa 2.1 kuvaamani *orientaatio* -käsitteen valossa. Olen lähdeaineistosta pyrkinyt tunnistamaan toimintatapoihin, yhteiskunnan rakenteisiin lastensuojelujärjestelmän orientaatioon tai muihin tekijöihin liittyvä sekä osallisuutta estäviä että edistäviä tekijöitä ja käsittelemään näiden tekijöiden vaikutuksia vanhemman osallisuuden mahdollisuuksiin (ks. Taulukko 3, 5–6).

Tulosten perusteella palveluiden puutteellisen saatavuuden taustalla oli monia syitä (ks. Taulukko 5), mm. vanhemmuuden ideaalin linkittyvien yhteiskunnallisten odotusten todettiin *estävän* tai heikentävän vanhempien palveluiden saantia. Yhteiskunnan vanhempien päälle langettaman stigman 'varjolla' vastuu tilanteesta kohdistettiin vanhempaan itseensä valtiontalouden kustannusten karsimiseksi (McGrath 2023). Eli toisin sanoen palveluiden saatavuutta ohjasi todellisuudessa valtion talouden säästötoimet tai resurssien alimitoitus, mutta yhteiskunnassa vallitsevaa vanhemmuuden ideaaliin liitettyjä arvolatauksia käytettiin verukkeena patologisoimalla vanhempaa tilanteesta. Näin '*saatiin*' oikeutus valtion resurssien ohjaamisesta toisaalle. Myös adoptioasiassa huostaanoton rinnakkaisena menettelynä vanhemman saama sosiaalityön tuki ja oikeudellinen neuvonta oli tulosten mukaan vähintäänkin vaihtelevaa tai tukea ei ollut osan kohdalla saatavilla ollenkaan. Vanhemmat eivät olleet ymmärtäneet suostumusta antaessaan, että suostumuksen anto johtaisi lapsen pysyvään adoptioon. (Lewis 2022). Tulokissa pohdittiin ymmärtämättömyyden johtuneen mahdollisesti olosuhteista. Olosuhteilla tässä viitattiin vanhempien mielenterveyden pulmiin sekä oppimisvaikeuksiin. (Lewis 2022.) Tarkasteltuna lähemmin asiaa, väistämättä tulee mieleen, sisältääkö adoptioprosessikäytännöt valtarakenteita, jotka estävät osittain tai kokonaan vanhemman tarpeenmukaisen tuen ja avun saannin. Pohdittavaksi jää myös, millä tavoin vanhemman olosuhteet, kuten tässä oppimisvaikeudet tai mielenterveydelliset haasteet otetaan huomioon vanhemman ymmärretyksi tulemisen varmistamiseksi. Todettava on myös, että vanhemman heikko sosionominen asema vaikutti palveluiden saantiin (Cheng ym. 2021). Toisaalta Wissö ym. (2024) esittää tutkimuksessaan, että lastensuojelun sosiaalityöntekijältä voi puuttua tieto vanhemmalle lapsen huostaanotosta aiheutuneesta traumasta, eikä sosiaalityöntekijä näin ollen kohdista työskentelyään vanhemmalle koituneen tuskan vähentämiseksi.

Myös erityisosaamiseen liitetyt puutteet nousivat vanhemman osallisuuden esteeksi (Siverns ym. 2021; McGrath ym. 2023; Russell ym. 2025). Siverns ym. (2021) nostavat esille äitien

joutuvan hakemaan erityispalveluiden puutteen vuoksi apua tilanteeseensa peruspalveluista, vaikka tietämystä peruspalvelutasolla asiasta ei välttämättä ole. Koska huostaanotettujen äitien avun tarpeet näyttäytyivät monitasoisina, työntekijällä tulisi olla tietoa huostaanotettujen lasten vanhempien erityistarpeista (Siverns ym. (2021). Todettakoon, että palveluiden saannin estyminen ei lähdeaineistosta saatujen tulosten mukaan selity lastensuojelujärjestelmän orientaatiolla, on kyseessä sitten suojele- tai palvelukeskeinen järjestelmä (vrt. Taulukko 7), sillä palveluiden saantiin liittyvät esteet olivat lähdeaineistoa läpileikkaava ilmiö (ks. taulukko 2). Poikkeuksena tässä kuitenkin on Jacksonin ym. (2017) Skotlantiin sijoittuva tutkimus, jossa vanhempien kokemus interventioista lapsen huostaanottoasiassa oli paljolti positiivinen. Sikäli tulos oli yllättävä, sillä Englanti yleisesti mielletään suojeleorientoituneeksi lastensuojelujärjestelmäksi, vaikkakin Englanti on pyrkinyt laajentamaan painopistettään varhaisemman puutumisen suuntaan (vrt. Parton ym. 2019). Viitaten tämän kappaleen lisäksi edelliseen kappaleeseen, palveluorientoituneiksi lastensuojelujärjestelmiksi luokiteltavien maiden, kuten Norjaan, Ruotsiin ja Belgiaan sijoittuvat tutkimukset eivät erottuneet palvelujärjestelmien toimivuudeltaan edukseen kuin puolestaan Englantiin, Skotlannin alueelle sijoittuva tutkimus Jacksonin (ks. edellä) tutkimus tuloksillaan erottui. Kuitenkin palveluorientoituneet maat luonnehditaan maiksi, jossa perheitä pyritään tukemaan erilaisin matalan kynnyksen lapsi- ja perhepalveluin, kun taas suojeleorientoituneissa maissa kynnys puuttumiseen on korkea ja palveluita on niukasti saatavilla (Pösö 2016, 24).

Useissa tutkimuksissa oli havaittavissa lastensuojelun sosiaalityön ja muiden tuki- ja neuvontapalveluiden tarjonnan vastaamattomuus vanhempien tarpeisiin (ks. Taulukko 3 & 5). Tuloksissa ilmeni toistuvasti, että vanhemman ja lastensuojelun sosiaalityöntekijän väliltä puuttui yhteinen, jaettu ymmärrys tilanteesta (ks. mm. Honey ym. 2018; Siverns ym. 2019; Morgan ym. 2019; Syrstrad ym. 2019; Russell ym. 2025; Otterlei ym. 2021; Šumskienė ym. 2022). Kuvauksissa mm. toistui, kuinka huostaanotto tuli täytenä yllätyksenä, jaettua ymmärrystä huostaanottoon johtaneista syistä ei ollut tai toimenpiteet, joita vanhemmalta odotettiin huostaanoton välttämiseksi, puuttuivat. Tämä osaltaan esti vuorovaikutuksellisen luottamussuhteen syntymisen vanhemman ja lastensuojelun sosiaalityöntekijän välille. Todettakoon, että oman haasteensa luottamuksellisen suhteen muodostumiselle tuo lastensuojelun sosiaalityössä samanaikaisesti läsnä olevat kaksi sosiaalityöntekijälle asetettua roolia, sekä auttamisen että kontrolloijan rooli, joka tulee tiedostaa. Syrstrad ym. (2019) viittaa tähän lastensuojelun toimenkuvaan lapsia pois ottavana elimenä ja samanaikaisesti

tukea tarjoavana elimenä. Honey ym. (2018) puhuu huostaanotettujen lasten äitien ja lastensuojelujärjestelmän väillä valitsevasta *ideologisesta* ristiriidasta. Ideologisella ristiriidalla tässä tarkoitetaan sitä, että kumpikin osapuoli näkee tilanteensa omista intresseistään käsin. Vanhempien kokemus heidän tilanteensa ankarasta tuomitsemisesta kertoo vanhemman kokemuksen, mutta jättää kertomatta lastensuojelun sosiaalityön näkökulman tilanteesta. Äitien näkemys roolistaan lastensa äitinä voikin poiketa hyvinkin paljon lastensuojelun roolista katsovan näkemyksistä (Honey ym. 2018). Syrstrad (2019) näkee tilanteeseen ratkaisuksi, että vanhempien ongelmakeskeisen lähestymistavan sijaan lastensuojelun sosiaalityössä tulisi antaa tilaa vanhempien kerronnalle, miten he tosiasiallisesti oman tilanteensa ymmärtävät. Syrstrad (2019) korostaa, että tilanteissa tulisi myös huomioida perheiden yksilölliset kulttuuritaustat. Sosiaalityöntekijöillä tulisi olla myös enemmän kykyä joustaa ja kykyä reagoida tilanteisiin nopeasti ja jättää perinteiset toimintatavat syrjään (Morgan ym. 2019). Se voi olla palvelutarjonnan tapaan, ajoitukseen tai toisaalta keston liittyvää joustoa tai yhtäältä *kupillinen teetä* (Morgan ym. 2019). Eli toisin sanoen sosiaalityöntekijöiltä vaaditaan joustavuutta, toisinaan perinteisten *'rajojen ylittämistä'* ja kykyä tehdä asioita toisin, antamalla tilaa vanhemman kokemukselle kulttuurillinen konteksti huomioiden, jotta yhteisen ymmärryksen luominen ja vanhempien intersektionaalisten tuen tarpeiden tunnistaminen mahdollistuu, jotta vanhemman osallisuuden kokemuksen mahdollistumiselle on tilaa.

5.4.2 Osallisuutta edistävät tekijät

Vanhemman osallisuuden kokemuksen mahdollistumiseksi keskeiseksi aineistossa nousee vanhemman kohtaamisen tärkeys lastensuojelun sosiaalityössä (Šumskienė ym. 2022; Russell ym. 2025; Morgan ym. 2019; Syrstad ym. 2019; Gerds-Andresen ym. 2025; McGrath ym. 2023). Yhtä selkeää *teemaa* tai asiaa vanhemman osallisuutta edistäväksi tekijäksi ei ollut tunnustettavissa aineistosta, vaan tekijät olivat yksittäisiä huomioita tilanteista, joita vanhempi oli kuvannut *positiiviseen sävyyn* (ks. 5.2.3). Nämä ilmaisut liittyivät huostaanoton aiheuttaman trauman tunnistamiseen tai tunnustamiseen, kunnioittavaan suhtautumiseen, työntekijöiden pysyvyyteen, vanhempien monitasoisten taustatekijöiden tunnistamiseen sekä vanhemman olosuhteiden tunnistamiseen (ks. Taulukko 6). Huomioitakoon, että tutkimusaineistossa esiintyneet kuvaukset onnistuneesta kohtaamisesta lastensuojelun sosiaalityössä eivät olleet linkitettävissä maan lastensuojelujärjestelmän orientaatioon (vrt. Taulukko 7).

Yhden huomionarvoisen asian kuitenkin tunnistin, jonka katson tarpeelliseksi nostaa tässä esille, nimittäin vanhempien mahdollisten oppimisvaikeuksien tunnistamisen tärkeyden työskentelyssä lastensuojelun sosiaalityössä (mm. Lewis 2022, Jackson 2017).

Merkille pantavaa oli, kuinka tulosten mukaan oppimisen haasteista kärsivät vanhemmat osasivat seikkaperäisesti kertoa lapsensa huostaanottoon johtaneet syyt, heille kohdennetun tarkoituksen ja työskentelylle asetetut pitkäkestoiset tavoitteet (Jackson ym. 2017). Tuloksissa korostui selvästi, kuinka asioiden selittäminen ymmärrettävällä tavalla oli osoittautunut vanhemmalle merkitykselliseksi. Vanhempi sai tilanteestaan kokonaiskuvan, ymmärsi perusteet huostaanotolle, sai käsityksen prosessin kulusta ja myös siitä, millaisia muutoksia häneltä edellytetään, jotta lapsen kotiinpaluu mahdollistuu. (Jackson ym. 2017.) Asioiden kerronta vanhemmalle ymmärrettävällä tavalla oli näin ollen mahdollistanut vanhemman osallisuuden kokemuksen. Toinen merkille pantava asia viitaten samaan tutkimukseen oli, että lastensuojelun sosiaalityöntekijä kävi yhdessä vanhemman kanssa asiat läpi ennen verkostoneuvottelua käyden läpi myös neuvottelun rakenteen ja laadun. Kuten Jackson ym. (2017) tutkimuksessaan toteavat, lastensuojelun sosiaalityöntekijän toiminta kuvasti hänen huolellista tapaansa varmistaa vanhemman ymmärretyksi tuleminen. Tarkasteltaessa asiaa lähemmin huostaanotto on lähdeaineiston mukaan poikkeuksetta traumaattinen kokemus (ks. taulukko 5), mikä puolestaan vaikuttaa vanhemman kykyyn vastaanottaa informaatiota. Toisin sanoen tiedon vastaanottaminen voi osoittautua hyvinkin haasteelliseksi, mikä edellyttää sosiaalityöntekijältä herkkyyttä tunnistaa nämä tilanteet, kertoa vanhemmalle asiat ymmärrettävällä tavalla ja varmistaa, *miten* vanhempi on ymmärtänyt asian.

6 Yhteenveto ja johtopäätökset

Tutkimukseni tavoitteena oli integroivan kirjallisuuskatsauksen keinoin selvittää vanhemman osallisuuden mahdollisuuksien toteutumista huostaanotto-prosessissa sekä tunnistaa mahdollisesti vanhemman osallisuuden tukemista edistäviä tai estäviä tekijöitä. Aineisto koostui 14 englanninkielisestä vertaisarvioidusta aikavälille 2017–2025 sijoittuvasta tutkimuksesta, joista kuusi tutkimusartikkelia sijoittuu Englantiin (näistä kaksi Skotlantiin), kolme tutkimusartikkelia Norjaan, yksi Ruotsiin, yksi Liettuaan, yksi Yhdysvaltoihin, yksi Belgiaan ja yksi Australiaan. Aineiston analyysivaiheessa hyödynsin teorialähtöisen sisällönanalyysin menetelmää, jossa vanhempien osallisuuden mahdollisuuksien toteutumista tarkastelin Salmisen ym. (2021) *Osallisuuden kehät* -mallin arviointikehystä hyödyntäen sekä hyödyntäen osin lastensuojelujärjestelmän *orientaatiot* -käsitettä osallisuutta edistävien ja mahdollisesti estävien tekijöiden tunnistamisessa (Pösö 2016, 24).

Tulokset osoittavat lapsen huostaanoton vaikuttaneen voimakkaasti vanhemman *sosiaalisiin suhteisiin* ja toimintaympäristöön (ks. Taulukko 5). Vanhemmuuden myötä varhaiskasvatukseen, koulun ja harrastusten ympärille muodostuneet sosiaaliset suhteet katkesivat ja vei vanhemmilta vanhemmuuden identiteetin aiheuttaen voimakasta häpeää ja stigmaa kyvyttömydestään täyttää yhteiskunnan vanhemmuuteen liitettyjä normeja. Ilmiöön liittyi vahvoja häpeän ja leimautumisen kokemuksia sekä torjutuksi tulemista lähi- ja ystäväpiirissä (ks. Hiltunen 2011, 203; Vierula 2016, 283), mikä johti vanhemman vetäytymiseen sosiaalisista suhteistaan. Ryhmään kuulumattomuus, tukiverkoston ja sosiaalisten suhteiden katkeaminen näyttäytyi osattomuuden ja ulkopuolisuuden kokemuksina. Vanhemman osallisuus *sosiaalisissa suhteissa* supistui huomattavasti ja näyttäytyi hauraana. Jopa pelko torjutuksi tulemisesta sai vanhemman vetäytymään sosiaalista suhteistaan. Yhteiskunnan vallitsevat normit paljolti määrittivät vanhemman sosiaalisen verkoston suhtautumista vanhempaan ja toisaalta myös määritteli sen, kuinka vanhempi itse asemoi oman muuttuneen vanhemmuutensa suhteessa sosiaaliseen ympäristöönsä lapsen huostaanoton jälkeen.

Tulokset osoittavat, että *Osallisuuden kehät* -mallin arviointikehysten valossa *kohtaamisen instituutioissa* vanhemman osallisuuden mahdollistuminen oli varsin vähäistä (ks. Taulukko 5). Kohtaaminen lastensuojelun sosiaalityöntekijän kanssa ei tukenut vanhemman osallisuuden mahdollistumista. Lastensuojelun sosiaalityöntekijän suhtautuminen

vanhempaan näyttäytyi epäkunnioittavana kohteluna (vrt. Aarnio 2016, 314; Schofield ym. 2011, 75; Vierula 2016, 283; Ahvenainen ym. 2015, 5), eikä niissä ollut tilaa vanhemman kokemukselle (ks. Taulukko 5). Vanhemman vaikuttamisen mahdollisuudet prosessin kulkuun näyttäytyivät marginaalisina, mitä osaltaan vaikeutti epäselvät odotukset vanhempia kohtaan sekä riittämätön tiedon saanti (vrt. Hiltunen 2015, 105; Vierula 2016, 278; Ahvenainen ym. 2022, 5; Hall. ym. 2001, 157; Burns ym. 2017, 225). Tulosten perusteella voidaan todeta, että osattomuutta kohtaamisen instituutioissa tuotti myös vanhempien kokemus tuen ja palveluiden puutteellisuudesta. Palvelut eivät vastanneet vanhempien palvelutarpeeseen tai vanhemman avunpyynnöt palvelun saamiseksi ohitettiin. Vastaavia tuloksia on esitetty myös aikaisemmassa tutkimuksessa (mm. Pitkänen 2011, 75, 199; Aarnio 2016, 314; Schofield ym. 2011, 75; Vierula 2016, 283; Ahvenainen ym. 2015, 5). Puutteellinen tuen ja avun saanti haastoi tai mahdollisesti esti vanhemman kuntoutumista sekä esti vanhemman omien etujen ajamista tai omien oikeuksien ymmärtämistä. Kohtaamattomuus sekä marginaaliset vaikuttamisen mahdollisuudet lastensuojelun sosiaalityössä vaikeuttivat tai estivät niin ikään luottamuksellisen vuorovaikutussuhteen syntymisen, mikä saattoi osaltaan vaikuttaa myös vanhemman aikaisempien traumaattisten kokemusten lisäksi oma-aloitteiseen vetäytymiseen palveluista tai palveluista kieltäytymiseen. Toisaalta vanhemman omassa tarinassaan pysyminen ja ymmärtämättömyys lastensuojelua kohtaan näyttivät toimineen *suojamekanismina* vanhemmalle, mikä tulosten mukaan on osaltaan voineet vaikuttaa vanhemman kokemukseen osattomuudesta tai toisaalta saanut aikaan vanhemman omaehtoisen vetäytymiseen palveluista. Huomioitakoon, että vanhemman aikaisemmat kokemukset lastensuojelun palveluista ovat voineet johtaa myös palveluista kieltäytymiseen tai vetäytymiseen.

Tulosten perusteella voidaan toisaalta todeta, että tuloksissa (ks. taulukko 6) oli myös kuvauksia onnistuneesta yhteistyöstä *kohtaamisen instituutioissa* lastensuojelun sosiaalityöntekijän kanssa. Kohdatuksi tulemisen kuvauksissa vanhemmille oli syntynyt kokemus ymmärretyksi tulemisesta ja kokemus tarpeenmukaisen avun saamisesta. Vanhempien myönteiseksi kokema kohtaaminen lastensuojelun sosiaalityöntekijän kanssa edellytti keskinäisen vuorovaikutussuhteen kehittymistä 'terapeuttiselle' tasolle. Aineiston perusteella onnistuneita osallisuuden kokemuksia toteutui myös muissa *kohtaamisen instituutioiden* palveluissa, kuten neuvonta- ja vertaistuellisissa palveluissa. Neuvonta- ja vertaistuelliset palvelut tarjosivat vanhemmille väylän puhua lapsen pois viemiseen liittyvistä vaikeista tunteista, ilman että pelkoa tuomitukseksi tulemisesta. Vertaistuelliset palvelut toimivat

vanhemmalle korjaavana kokemuksena ja osallisuutta lisäävänä tekijänä (vrt. Pitkänen 2011, 68).

Osallisuuden kehät- mallia arviointikehyksen kautta arvioituna vanhemman osallisuuden toteutumisen mahdollistuminen *yhteiskunnan jäsenyydessä* jäi pääosin vanhemman ulottumattomiin. Huostaanotettujen lasten vanhempina vanhemmat eivät täyttäneet enää yhteiskunnan heille asettamia vanhemmuuteen liitettyjä normeja, mikä langetti heidän päälleen yhteiskunnassa vallalla olevan stigman. Tämä korostui erityisesti äitien patologisointina. Vanhemmat pelkäsivät paljastumista tai niin ikään tuomitsemista yhteiskunnan taholta, mikä sai heidät suojamekanismina vetäytymään sosiaalisista suhteistaan ja jättämään kertomatta ystäville, työkavereille tai jopa perheelleen lapsensa menettämisestä huostaan. Stigmalla oli vaikutuksia eriarvoisuutta lisäävänä tekijänä *yhteiskunnan jäsenyyden tasolla*. Yhteiskunnan palveluihin pääsy saattoi estyä stigman seurauksena. Yhteiskunnalta edellytetyt palvelut, kuten mielenterveyden palvelut tai oikeudellinen neuvonta jäi vanhempien saavuttamattomiin tai he eivät olleet oikeutettuja palveluihin. Tutkimuksissa on aiemmin tunnistettu myös yhteiskunnallisten ja poliittisten asenteiden vaikutukset lastensuojelujärjestelmän sekä yhteiskunnallisten taloudellisten tilanteiden, erilaisten hyvinvointimallin ja erilaisten poliittisten ratkaisujen vaikutusten vaikuttavan perheen hyvinvointia joko edistävästi tai hyvinvointia laskevasti (Burns ym. 2017a, 5, 7). Suomessa hyvinvointialueiden toimintaedellytyksiä on haastanut hallituksen asettamat tiukat säästötavoitteet (Paatela ym. 2025, 25). Tulosten perusteella voidaan todeta yhteiskunnan asettaneen huostaanotettujen lasten vanhemmat eriarvoiseen asemaan yhteiskunnassa vallitsevan yhteiskunnan normiston myötävaikuttamana.

Tulosten mukaan osallisuutta *estävänä tekijänä* tunnistettiin palveluiden heikko saatavuus tai niiden puute, johon ei ollut yhtä ainoaa selittäjää vaan palveluiden saannin estymisen taustalla oli monitasoisia syitä. Lähdeaineiston mukaan palveluiden saanti ei ollut kuitenkaan sidoksissa eri maiden lastensuojelujärjestelmien orientaatioon, sillä palveluiden saannin haasteet oli lähdeaineistossa läpileikkaava ilmiö riippumatta maan lastensuojelujärjestelmän *orientaatiosta*. Lähdeaineistossa tekemieni havaintojen mukaan palveluiden saannin esteeksi muodostui yhteiskunnan valtarakenteissa havaitut eriarvoistavat toimintatavat, jotka joko estivät tai kapeuttivat palveluiden saannin (vrt. Burns ym. 2017a, 5). Patologisoimalla yhteiskunnallisella tasolla vanhempi syylliseksi tilanteeseensa, *'voitiin'* yhteiskunnan resurssit ohjata toisaalle. Lisäksi vanhemman olosuhteisiin viittaavat tekijät näyttäytyivät osallisuutta

estäviksi tekijöiksi (vrt. Saarikallio-Torp ym. 2010, 59; Pitkänen 2011, 99). Vanhempien vallitsevia olosuhteita ei tunnistettu tai tunnustettu, mikä näin ollen vaikutti palveluiden saantiin heikentävästi. Toisaalta palveluiden saannin estyminen saattoi johtua siitä, että sosiaalityöntekijältä puuttui tieto vanhemmalle lapsen huostaanotosta aiheutuneesta traumasta, eikä sosiaalityöntekijä tällöin suuntaa työskentelyään vanhemman tilanteen helpottamiseksi. Lisäksi huomionarvoiseksi nousi yhteisen ymmärryksen puuttuminen tilanteesta, joka osaltaan saattoi vanhemmalta estää tarpeenmukaisen palveluiden saannin. Eli toisin sanoen sosiaalityöntekijältä vaaditaan joustavuutta, toisinaan perinteisten *'rajojen ylittämistä'* ja kykyä tehdä asioita toisin, antamalla tilaa vanhemman kokemukselle kulttuurillinen konteksti huomioiden, jotta yhteisen ymmärryksen luominen ja vanhempien intersektionaalisten tuen tarpeiden tunnistaminen mahdollistuu, jotta vanhemman osallisuuden kokemuksen mahdollistumiselle on tilaa (vrt. Schofield ym. 2011, 90).

Tulosten mukaan yhtenä merkittävimmistä osallisuutta *edistävistä tekijöistä* nousee osallisuuden mahdollisuuden toteutuminen vanhemman ja lastensuojelun sosiaalityöntekijän kohtaamisissa. Yhtä selkeää *teemaa* osallisuutta edistäväksi tekijäksi ei ole kuitenkaan tunnistettavissa, vaan tekijät ovat yksittäisiä huomioita tilanteista, joita vanhempi oli kuvannut *positiiviseen sävyyn*. Nämä ilmaiset liittyivät huostaanoton aiheuttaman trauman tunnistamiseen tai tunnustamiseen, kunnioittavaan suhtautumiseen, työntekijöiden pysyvyyteen, vanhempien monitasoisten taustatekijöiden tunnistamiseen sekä vanhemman olosuhteiden tunnistamiseen. Yhtenä huomionarvoisena tekijänä tuloksista kuitenkin nousi vanhempien oppimisvaikeuksien tunnistamisen vaikuttavuus osallisuuden kokemukseen, joka mahdollisti vanhemman ymmärretyksi tulemisen ja näin ollen osallisuuden kokemuksen.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että vanhemman osallisuuden mahdollisuudet huostaanotto-prosessissa näyttäytyivät hyvin samankaltaisilta yli maamme rajojen riippumatta maan lastensuojelujärjestelmän orientaatiosta. Tulokset ilmentävät vanhemman osallisuuden mahdollisuuksien olleen pääosin heikot. Tulokset aiemmassa tutkimuksessa ovat hyvin samankaltaisia (vrt. Aarnio 2016, 314; Schofield ym. 2011, 75; Vierula 2016, 283; Ahvenainen ym. 2015, 5). Jackson ym. (2017), aivan oikeutetusti huolestuneina kysyvätkin, miksei tilanteen korjaamiseksi ole tehty mitään merkittäviä muutoksia, vaikka aiheesta on näyttöä vuosikymmenten ajalta. Osallisuuden kokemuksen saavuttaminen on kuitenkin mahdollista, joka on osin nähtävissä tämän tutkielman tuloksissa. Huostaanotto interventiona lapsen ja perheen elämään voi olla myös käännteentekevä, jonka vuoksi perheen tilanne voi

muuttua parempaan suuntaan (ks. Jackson ym. 2017; ks. myös Pitkänen 2011, 23, 64, 122; Isola ym. 2017, 29). Vanhempien osallisuuden mahdollisuuksien vahvistamista tulisi yhteiskunnassa pyrkiä tietoisesti edistää muuttamalla yhteiskuntaan syvään juurtuneita käsityksiä hyvän vanhemman ideaalista yhdenvertaiseksi yhteiskunnaksi, jossa myös huostaanotettujen lasten vanhempien merkityksellinen rooli lastensa vanhempina tunnustetaan ja tunnustetaan. Sosiaalityöntekijältä vaaditaan tilannetajua ja joustoa tehdä toisinaan *asioita perinteistä* poiketen, antaa tilaa vanhemman kokemukselle kulttuurillinen konteksti huomioiden, jotta yhteisen ymmärryksen luominen ja vanhempien intersektionaalisten tuen tarpeiden tunnistaminen sekä yhteisten suuntaviivojen luominen ja tavoitteiden asettelu työskentelylle mahdollistuu ja täten vanhemman osallisuuden kokemus toteutuu. On tarpeen myös todeta, että osa vanhemmista vetäytyi suojamekanismina osattomuuden positioon, minkä vuoksi mahdolliset vanhemman suojamekanismit on tärkeää tunnistaa, jotta myös nämä vanhemmat tulevat autetuiksi,

Uskon vahvasti siihen, että *muureja* osallisuutta estävien tekijöiden edestä on mahdollista poistaa tai vähentää. Pystymme itse vaikuttamaan siihen, miten työtämme lastensuojelun sosiaalityöntekijänä teemme, miten kohtaamme vanhemman. Se vaatii luottamuksen rakentamista ja turvallisen tilan tarjoamista. Se vaatii pysähtymistä vanhemman asioiden äärelle, hänen rinnallaan kulkemista ja rehellisyyttä sekä tiedon jakamista. Jotta luottamuksellisen suhteen rakentaminen on mahdollista, se vaatii aikaa (ks. Mänttari van-der Kuip 2022; Malja ym. 2019). Hyvinvointialueiden tiukka taloustilanne (vrt. Paatela ym. 2025) kuitenkin haastaa tässä, miten saada työntekijä- ja aikaresurssit fokuoitua, jotta vanhemman kohtaaminen vailla kiireen tuntua mahdollistuu.

6.1 Toimenpidesuositukset lastensuojelun sosiaalityöhön

Tulosten perusteella osallisuuden mahdollistuminen vanhemman ja lastensuojelun sosiaalityöntekijän välisissä kohtaamisissa edellytti yhteisen ymmärryksen luomista tilanteesta, jossa lastensuojelun sosiaalityöntekijä on keskeisessä roolissa yhteisen ymmärryksen löytymiseksi. Tilanteet lastensuojelun sosiaalityöntekijän kanssa voivat olla hyvin tunnelatautuneita, mikä saattaa vaikeuttaa vanhemman kykyä ymmärtää kuulemaansa tai kykyä vastaanottaa tietoa. Tämän vuoksi lastensuojelun sosiaalityöntekijän tulisi kiinnittää erityistä huomioita asioiden ilmaisun tapaan. Asioiden sanoittamisessa tulisi käyttää ymmärrettävää yleiskieltä ja ammattitermien käyttöä tulisi välttää. Sosiaalityöntekijän tulisi myös varmistaa, *miten* vanhempi on ymmärtänyt kuulemansa, jotta väärinymmärryksiltä

vältyttäisiin. Lastensuojelun sosiaalityöntekijältä tämä vaatii herkkyyttä tunnistaa mahdollisia esteitä tiedon vastaanottamiselle (mm. oppimisvaikeudet), tunnistaa erilaisia vanhemman tunnelatauksia ja *suojamekanismeja* sekä kykyä sanoittaa niitä *sensitiivisesti*, mikä puolestaan luo kasvualustaa yhteiselle ymmärrykselle. Tämä ei tarkoita sitä, että asioista ollaan yksimielisiä, vaan sitä, että vanhemmalle muodostuu yhteinen ymmärrytys huostaanottoon johtaneista syistä, ymmärrys toimenpiteistä, millaisia toimia vanhemmalta edellytetään tai miten olosuhteiden tulee muuttua, jotta perheen jälleenyhdistäminen mahdollistuu tai huostaanotolta voidaan välttyä. Sosiaalityöntekijän osalta tämä tarkoittaa puolestaan sitä, että vanhemmalla on kokonaisvaltainen ymmärrys vanhemman ja perheen tilanteesta ja taustatekijöistä, jotka ovat johtaneet huostaanottotilanteeseen. Tämä vaatii sosiaalityöntekijältä rohkeutta ottaa vanhemman kanssa puheeksi mahdollisesti hyvinkin kipeitä ja vaikeita asioita. Nämä tekevät mahdolliseksi yhteisten suuntaviivojen löytymisen ja tavoitteiden asettamisen työskentelylle.

Tulosten perusteella lapsen huostaanotto oli vanhemmalle poikkeuksetta traumaattinen kokemus, mikä lastensuojelun sosiaalityöntekijän tulisi huomioida vanhemman kanssa työskentelyssä. Vanhemmalle tulisikin *aktiivisesti* tarjota tietoa saatavilla olevista sekä mielenterveys- ja päihde- että vertaistuellisista palveluista ja ohjata vanhempaa palveluiden piiriin. Vaikka vanhempi kieltäytyisi hänelle tarjotuista palveluista, tukipalveluiden mahdollisuusasiaan on hyvä palata *toistuvasti*, sillä lähdeaineiston mukaan palveluiden tarjoaminen toisessa hetkessä voi vanhemmalle olla se *oikea* hetki, jolloin hän on valmis ottamaan apua vastaan.

Tulosten mukaan lapsen huostaanotolla oli merkittäviä vaikutuksia vanhemman sosiaalisiin suhteisiin. Lastensuojelun sosiaalityössä työskentelyssä tulisikin aktiivisemmin huomioida ja ottaa työskentelyyn tarpeen mukaan myös lapsen ja perheen läheiset (mm. isovanhemmat, kummit). Läheisten huomioimisella tai mukaan ottamisella työskentelyyn voitaisiin lisätä läheisten ymmärrystä vanhemman tilannetta kohtaan sekä ymmärrystä läheisverkoston merkityksestä kannattelevana voimana ja mahdollisena *myötävaikuttajana* muutoksen mahdollisuuteen vanhemman elämässä. Tämä voi osaltaan vähentää vanhemman kokemaa häpeän tunnetta, vähentää stigmatisoitumista sekä luoda toivoa tulevaan.

Lain (417/2007, 30 §) edellyttämän vanhemman asiakassuunnitelman tekemisessä tulisi tehdä aktiivisemmin monialaista yhteistyötä, jotta vanhempi tulisi kokonaisvaltaisesti autetuiksi.

Aikaisemman tutkimuksen (Pitkänen 2011, 63) mukaan valtaosalla vanhemmista ei ollut tehty vanhemmuuden suunnitelmaa. Vanhempien haasteet ovat laaja-alaisia, monella elämäntilanteella näkyviä haasteita (ks. Syrstrad ym. 2019; Wissö ym. 2024; Siverns ym. 2021; McGrath ym. 2023; Honey ym. 2018), mikä vaatii monialaista osaamista ja yhteistyön tekemistä vanhemman tarpeenmukaisten palveluiden saamiseksi. Monialaisen yhteistyön tekeminen vaatii lastensuojelun sosiaalityöntekijältä kuitenkin ymmärrystä monialaisen yhteistyön merkityksestä ja myös substanssiosaamista lastensuojelun sosiaalityöstä sekä muiden ammattikuntien työnkentän tuntemusta tuodakseen lisäarvoa vanhemman tilanteeseen. Palvelujärjestelmätasolla tämä tarkoittaa sitä, että rakenteet mahdollistavat yli palvelusektoreiden tehtävän moniammatillisen yhteistyön ja tunnustavat ja tunnustavat tämän työskentelymallin pitkällä aikajänteellä näkyvän hyödyn. Toki moniammatillista työtä tehdään hyvinvointialueilla, mutta moniammatillisen työskentelyn hyötyjä tulisi kirkastaa ja palvelujärjestelmän rakenteita tarkastella kriittisesti, jotta palvelujärjestelmän palvelutarjonta pystyy vastaamaan vanhemman palvelutarpeeseen.

Tulokset vanhemman osattomuuden mahdollisuuksista huostaanotto-prosessissa näyttäytyivät huolestuttavina. Lastensuojelun palvelujärjestelmän palvelut riippumatta maan orientaatiosta ei vastanneet tai eivät olleet vanhemman saavutettavissa. Sosiaalityöntekijältä vaaditaan myös rakenteellisen sosiaalityön tekemistä. Vaade rakenteellisen sosiaalityön tekemiselle tulee meille jo sosiaalihuoltolaista (L 1301/2014, 7 §). Rakenteellisen sosiaalityön tekeminen toimii potentiaalisena vaikuttamisen kanavana vaikuttaa yhteiskunnan vallalla oleviin käsityksiin stigman vähentämiseksi. Sosiaalityöntekijältä vaaditaan rohkeutta puuttua lastensuojelujärjestelmässä havaitsemiinsa eriarvoistaviin rakenteisiin. Tämä vaatii lastensuojelun sosiaalityöntekijän työssä sen, että rakenteelliselle sosiaalityölle on tilaa ja sen arvo tunnustetaan ja tunnustetaan työpaikalla.

7 Rajoitukset

Huomionarvoista on, että tutkielmaani liittyy *rajoituksia*. Yksi laadullisen tutkimuksen lähtökohdista on, että tulokset eivät ole yleistettävissä (Alasuutari 2011). Laadullisessa tutkimuksessa ei pyritäkään yleistettävyyteen, vaan sen tehtävänä on syventää ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä tai asiasta ja saada asialle uusia merkityksiä (Pirkäranta 2025, 16, 30). Lisäksi laadullisessa tutkimuksessa rajoittavana tekijänä on, että lähtökohtiin tutkimuksen tekemiselle, tutkimusaineistosta tehtyihin havaintoihin ja merkitystenantoihin vaikuttaa aina tutkijan omat lähtökohdat (Alasuutari 2011). Tämän vuoksi olen pyrkinyt mahdollisimman tarkoin avaamaan ja perustelevaan tutkimusaineiston valintani sekä kirjottamaan auki, millä tavoin olen analysoinut aineistoa. Olen myös pyrkinyt perustelevaan, miten olen päätenyt tutkielmassani esittämiini tuloksiin, jotta lukijan on mahdollista päätellä tutkielmassa tuotetun tiedon arvo. Tiedostan, että tiedostohaussa käyttämäni hakutermit ja -sanat sekä muut sisäänottokriteerit ovat voineet ulosulkea relevantteja tutkimusartikkeleita tutkielmani ulkopuolelle, vaikka teinkin runsaasti testihakuja eri tietokantoihin löytääkseni relevanteimmat hakutermit- ja sanat tietokantahakuun. Tiedostan myös, että tutkimusaineistoni artikkelimäärä, jonka Pro gradu -tutkielmaani valitsin, on varsin suppea, vain 14 vertaisarvioitua tutkimusartikkelia. Toisaalta ajattelen, että kirjallisuuskatsauksen keinoin sain kerättyä enemmän tietoa tutkimastani ilmiöstä kuin olisin saanut esimerkiksi haastattelututkimuksella aikaan.

Tiedostan, että yhtenä *rajoituksena* on myös tutkielmaani mukaan ottamieni tutkimusartikkeleiden sijoittuminen seitsemän (7) eri maan tutkimustuloksiin. Tiedostan myös, että kunkin maan lastensuojelujärjestelmä on omanlaisensa ja perustuu kunkin maan omaan lapsilainsäädäntöön, lastensuojelun palvelujärjestelmään ja kansainvälisiin sopimuksiin. Ymmärrän, että yhdessäkään tutkielmaani valitussa tutkimusartikkelissa ei käsitellä vanhempien osallisuuden kokemuksia Suomessa. Aineistohaussa ei noussut yhtään Suomeen sijoittuvaa tutkimusartikkelia aiheesta vuosina 2016–2025. Sikäli voinen todeta, että aihetta on tutkittu viime vuosina varsin vähän. Pienempimuotoisia tutkielmia, kuten kandidaattitutkielmia, sosionomikoulutuksen opinnäytetöitä sekä Pro gradu- tason tutkielmia on tehty muutamia. Ehkä kaikkein tärkein luotettavuutta vähentävä tekijä, mikä tulee tiedostaa tulosten luotettavuutta ja arvoa arvioitaessa, on huostaanoton -käsitteen merkityksenantojen vaihtelevuus maittain (ks. Pösö 2016), mikä väistämättä vaikuttaa aineistosta tehtyihin tulkintoihin ja tuloksiin. Tutkielmaani liittyvistä rajoituksista huolimatta uskaltanen todeta,

että tutkielmani tulokset voinevat antaa kuitenkin ajattelemisen aihetta tutkimastani ilmiöstä ja mahdollisesti, toivon niin, lisätä lukijan ymmärrystä vanhemman vaikeasta, tai ehkä elämänsä *vaikeimmasta* tilanteesta, minkä hän on joutunut kohtaamaan.

8 Pohdinta

Tulosten valossa pohdin, että tulevaisuudessa tutkimuksella voisi tarkastella sijaishuoltoon sijoitettujen lasten vanhemmille laadittujen asiakassuunnitelmien vaikuttavuutta vanhemman kuntoutumisprosessissa ja tarpeenmukaisten palveluiden saannissa tai toisaalta miten huostaanotettujen vanhempien oikeus oman asiakassuunnitelman tekoon toteutuu käytännössä. Lastensuojelulain (417/2007, 30 §) mukaan tulee vanhemmalle laatia suunnitelma hänen vanhemmuutensa tukemiseksi, mihin tulee dokumentoida vanhemman taritsevat palvelut sekä erityiset keinot perheen jälleenyhdistämiseksi. Suunnitelman voi jättää tekemättä ainoastaan silloin, jos suunnitelman tekeminen todetaan ilmeisen tarpeettomaksi (417/2007, 30 §). Pohdin myös isien äänen kuulluksi saattamista huostaanotto-prosessissa. Tutkielmassani suurin osa lähdeaineiston mukaanottojen tutkimuksiin osallistuneista oli huostaanotettujen lasten äitejä, joten tulevaisuudessa olisi mielenkiintoista tutkia myös osallisuuden toteutumista puhtaasti isien näkökulmasta.

Koulutustarve traumatietoisuuden lisäämiseksi nähtiin laajalti tuloksissa. Näenkin tulosten valossa tarpeelliseksi lisätä traumainformoituun työotteeseen keskittyvien koulutusmahdollisuuksien lisäämistä hyvinvointialueiden koulutustarjonnassa. Näen myös tarpeelliseksi sisällyttää tulevaisuudessa yliopistotasoiseen sosiaalityön koulutukseen traumainformoidun työotteen -kurssimahdollisuuden, jotta tulevilla valmistuvilla sosiaalityöntekijöillä olisi paremmat valmiudet kohdata erityistarpeisia vanhempia sosiaalityössä. Perustelen tätä myös sillä, että traumainformoidun työotteen -tiedon hyödyntäminen ei rajoitu yksinomaan lastensuojelun sosiaalityöhön vaan yhtä lailla mm. aikuissosiaalityössä tai muissa sosiaalialan palvelutehtävissä voi oppeja hyödyntää.

Tutkielman tekeminen vanhemman osallisuuden mahdollisuuksien toteutumisesta huostaanotto-prosessissa on aiheena minulle hyvin merkityksellinen, sillä olen lyhyestä työkokemuksestani huolimatta lastensuojelun sosiaalityössä kohdannut vanhempia, joilla on omakohtaisia kokemuksia kuulluksi tulemattomuudesta lapsensa huostaanotto-prosessissa. Tutkielmani tulokset saivat minut havahtumaan, kuinka ongelma ei rajoitu vain Suomen rajojen sisäpuolelle, vaan tulosten mukaan vanhempien kokemukset osattomuudesta on tuloksissa toistuvaa ja hyvin samankaltaisia eri maiden lastensuojelujärjestelmästä riippumatta. Viesti kaikista seitsemästä maasta toistuu samankaltaisena, vanhemman osallisuus pääosin estyy. Työni lastensuojelun sosiaalityössä jatkuu. Ymmärrykseni lapsensa

huostaan menettäneitä vanhempia kohtaan syveni ja uskon, että joitain jäi 'takataskuun' heille *annettavaksi*.

Lähteet

- Aarnio, N. (2016). Huostaanoton jälkipuinti ja uudet oivallukset. Teoksessa Enroos, R., Heino, T. & Pösö, T. (toim.) Huostaanotto lastensuojelun vaativin tehtävä. Tampere: Vastapaino.
- Ahvenainen, A. & Hellsten, S. (2022). ”Kun apu ei tunnu avulta” – lastensuojelun asiakasvanhempien kokemuksia lastensuojelusta. Kasvatus -ja perheneuvonta ry. Julkaistu 31.3.2022. https://suomenkasper.fi/wp-content/uploads/2022/03/kun-apu-ei-tunnu-avulta_kasper_ry_290322.pdf Luettu 21.11.2025.
- Alakärppä, O., Tammelin, M., Pirskanen, H. & Mänttari-van der Kuip, M. (2025). Johdanto. Osallisuuden lähtökohtia, jännitteitä ja sudenkuoppia. Teoksessa Pirskanen, H., Tammelin, M., Alakärppä, O. & Mänttari-van der Kuip, M. (toim.) Osallisuus sosiaalityössä. Tampere University Press. <https://doi.org/10.61201/tup.1037>
- Alasuutari, P. (2011). Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Vastapaino
- Ball, C. (2005). The Adoption and Children Act 2002: A critical examination. *Adoption & Fostering*, 29(2), 6–19. <https://doi.org/10.1177/030857590502900203>
- Bufdir (2025) The Norwegian Child Welfare Services (barnevernet). <https://www.bufdir.no/en/child-welfare-services/stages-in-a-child-welfare-case/> Luettu 5.10.2025.
- Burns, K., Pösö, T. & Skivenes, M. (2017a). Child welfare removals by the state – complex and controversial decisions. Teoksessa Burns, K., Pösö, T. & Skivendes, M. (toim.) *Child welfare removals by the state*. New York: Oxford University Press.
- Burns, K., Pösö, T. & Skivenes, M. (2017b). Removals of children by the child welfare system – variations and deffrences across counties. Teoksessa Burns, K., Pösö, T. & Skivendes, M. (toim.) *Child welfare removals by the state*. New York: Oxford University Press.
- Cocozza, M. & Hort, S.O. (2011). The darks side of the universal welfare state?: Child abuse and protection in Sweden. Teoksessa Gilbert, N., Parton, N. & Skivens, M. (toim.) *International trends and orientations*. United States of America, New York: Oxford University Press.
- Connolly, M., Katz, I., Shlonsky, A., & Bromfield, L. (2014). *International approaches to child protection: Understanding systems, policy and practice*. Springer. [https://bettercarenetwork.org/sites/default/files/2021-01/cfca-paper23.pdf#:~:text=For%20example%2C%20in%20Australia%20the%20National%](https://bettercarenetwork.org/sites/default/files/2021-01/cfca-paper23.pdf#:~:text=For%20example%2C%20in%20Australia%20the%20National%20)

- [20Framework,of%20components%20of%20the%20%E2%80%9Cfamily%20service%E2%80%9D%20orientation](#) Luettu 4.4.2026.
- Degail, C., Kaiser, S., Jakobsen, R. & Martinussen, M. (2025). Parental Satisfaction With Child Welfare Services in Norway. *Child & Family Social Work*. Volume 30, Issue 3, August 2025. <https://doi.org/10.1111/cfs.13171>
- ECHR (2010). Euroopan ihmisoikeussopimus. https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_fin Luettu 8.11.2025.
- Elo, S., Kajula, O., Tohmola, A. & Kääriäinen, M. (2022). Laadullisen sisällönanalyysin vaiheet ja eteneminen. *Hoitotiede* 2022, 34 (4), 215–225. <https://journal.fi/hoitotiede/article/view/128987/78028> Luettu 11.12.2025
- Eskola, J. (2001). Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Laadullisen tutkimuksen analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Gilbert, N., Parton, N. & Skivens, M. (2011a). Introduction. Child protection systems. Teoksessa Gilbert, N., Parton, N. & Skivens, M. (toim.) International trends and orientations. United States of America, New York: Oxford University Press.
- Gilbert, N., Parton, N. & Skivens, M. (2011b). Changing patterns of response and emerging orientations. Teoksessa Gilbert, N., Parton, N. & Skivens, M. (toim.) Child protection systems. International trends and orientations. United States of America, New York: Oxford University Press.
- Gilbert, N. (2012). A comparative study of child welfare systems: Abstract orientations and concrete results. United States of America: School of Social Welfare, University of California, Berkeley. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2011.10.014>
- Gorcowska, J. (2022). The Child Protection System in England and Wales. Teoksessa M. Szafranek, M., Fabian, p., Škoviera A. & Gorcowska J. (toim.) Child Protection System – Just think differently? Critical analysis of selected models. Warsaw: University of Warsaw Press. https://wuw.pl/data/include/cms//Child_protection_Szafranek_M_Fabian_P_Skoviera_A_Gorcowska_J_2022.pdf Luettu 24.11.2025.
- Hall, C., & Slembrouck, S. (2001). Parent participation in social work meetings - the case of child protection conferences. *European Journal of Social Work*, 4(2), 143–160. <https://doi.org/10.1080/714052864>

- Haug, M. & Höynck, T. (2017). Removing children from their families due to child protection in Germany. Teoksessa Burns, K., Pösö, T. & Skivendes, M. (toim.) Child welfare removals by the state. New York: Oxford University Press.
- Hestbæk, A-D. (2011). Denmark, A Child Welfare System Under Reframing. Child protection systems. International trends and orientations. United States of America, New York: Oxford University Press.
- Hiltunen, T. (2015). Äitiys, huostaanotto ja voimaantumisen. Jyväskylän yliopisto: väitöskirja. https://jyx.jyu.fi/jyx/Record/jyx_123456789_47882 Luettu 6.10.2025.
- Hoikkala, S. & Heinonen, H. (2013). Samalla puolella? Näkökulmia perheiden jälleenyhdistämiseen lastensuojelussa. Lastensuojelun Keskusliitto. Julkaistu 1.10.2023. https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/Samalla_puolella_Nakokulmia_perheiden_jalleenyhdistamiseen_lastensuojelussa.pdf Luettu 27.10.2025.
- Holmi, L. & Kekkonen, E. (2023). Lasten suojelemisen nykytila ja tulevaisuus. Selvitys kuntien ja kuntayhtymien lasten ja perheiden sosiaalihuollon tai lastensuojelun asiakastyön ammattilaisten näkemyksistä lastensuojelun ja lasten suojelemisen nykytilasta ja tulvaisuudesta. Lastensuojelun Keskusliiton verkkojulkaisu 1/2023. <https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/2023/01/20220116LastensuojelunNykytilaJaTulevaisuusSelvitys.pdf> Luettu 23.10.2025.
- Huhtanen, R. (2016). Vapaaehtoinen tai tahdonvastainen huostaanotto? Teoksessa Enroos, R., Heino, T. & Pösö, T. (toim.) Huostaanotto lastensuojelun vaativin tehtävä. Tampere: Vastapaino.
- Isola, A-M., Kaartinen, H., Leeman, L., Lääperi, R., Schneide, T., Valtari, S. & Keto-Tokoi, A. (2017). Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Työpaperi 33/2017. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y Viitattu 76.10.2025.
- IFSW (2018). Global Social Work Statement of Ethical Principles. <https://www.ifsw.org/global-social-work-statement-of-ethical-principles/> Luettu 5.11.2025.
- Ivan, G. (2021). Child protection in Canada and England: A Comparative Analysis. *Journal of Politics and Law*. Vol 14, Issue 1 (March (2021)). <https://doi.org/10.5539/jpl.v14n1p100>

- Johnson, S. P., & Sullivan, C. M. (2008). How Child Protection Workers Support or Further Victimize Battered Mothers. *Affilia*, 23(3), 242-258. [How Child Protection Workers Support or Further Victimize Battered Mothers - Susan P. Johnson, Cris M. Sullivan, 2008](#) Luettu 30.11.2025.
- Kangasniemi, M., Utriainen, K., Ahonen, S-M., Pietilä, A-M., Jääskeläinen, P. & Liikanen, E. (2013). Kuvailuva kirjallisuuskatsaus: eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsenettyyn tietoon. *Hoitotiede* 2013, 25 (4), 291–301. Julkaistu 13.5.2013. <https://journal.fi/hoitotiede/article/view/128286/77409> Luettu 9.11.2025
- Kiili, J., Moilanen, J., Uisma, A-M. & Hedman, J. (2025). Osallisuuden käsite lapsiperheiden sosiaalipalveluissa. Teoksessa Pirskanen, H., Tammelin, M., Alakärppä, O. & Mänttari-van der Kuip, M. (toim.) (2025). *Osallisuus sosiaalityössä*. Tampere University Press. <https://doi.org/10.61201/tup.1037>
- Koivisto, J., Isola, A-M. Lyytikäinen, M. (2018). Osallisuus kuuluu kaikille. Innokylän innovaatiokeskus. Terveystieteiden tutkimuskeskus. Työpöytä 9/2018. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136074/URN_ISBN_978-952-343-077-8.pdf?sequence=1 Luettu 6.10.2025.
- Križ, K., Free, J. & Kuel, G. (2017). How children are removed from home in the United States. Teoksessa Burns, K., Pösö, T. & Skivendes, M. (toim.) *Child welfare removals by the state*. New York: Oxford University Press.
- Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) (1990:52). https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-199052-med-sarskilda-bestammelser-om-var_d_sfs-1990-52/ Luettu 5.10.2025.
- Laitinen, M. & Niskala, A. (). *Sosiaalityön suhde asiakkuuteen*. Teoksessa Laitinen, M. & Niskala, A. (toim.) *Asiakkaat toimijoina sosiaalityössä*. Tampere: Vastapaino.
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021). <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/saaduskokoelma/2021/612> Luettu 7.10.2025.
- Lastensuojelulaki (417/2007). Julkaistu 19.4.2007. <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2007/417> Luettu 27.9.2025.
- Lov om barnevern (barnevernsloven) (LOV-2021-06-18-97). <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2021-06-18-97> Luettu 5.10.2025.
- Lundström, T., Sallnäs, M., Pålsson, D. & Wiklund, S. (2025). People processing in the Swedish child welfare system: services to whom, on what grounds and what type?

- European Journal of Social Work. Department of Social Work, Stockholm University, Stockholm, Sweden. <https://doi.org/10.1080/13691457.2025.2553100>
- Malja, M., Puustinen-Korhonen, A., Petrelius, P. & Eriksson, P. (2019). Lastensuojelun laatusuositus. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen julkaisuja 2019:8. Julkaistu 31.10.2019 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-4067-3>
- Mänttari-van der Kuip, M. (2022). Palvelujärjestelmään liittyvät rakenteelliset haasteet ja työntekijöiden toimintamahdollisuudet julkisen sektorin lastensuojelutyössä. Janus vo. 30 (1) 2022. <https://journal.fi/janus/article/view/107864/68049> Luettu 29.11.2025.
- Naujanienė, R., Ruškus, J., Laitinen, M., Motiečienė, R. & Eidukevičiūtė, J. (2021). Considering Family and Child Welfare in Lithuania in Terms of Social Sustainability Pursuant to Observations of Everyday Professional Practice. Sustainability 2021, 13, 8751. <https://doi.org/10.3390/su13168751>
- Paatela, S., Paananen, H. & Tynkkynen, L-K. (2025). Hyvinvointialueiden organisaatiot, päätöksenteko ja itsehallinto. Teoksessa Tynkkynen, L-K., Paatela, S., Aalto, A-M., Keskimäki, I., Nykänen, E., Peltola, M., Sinervo, T., Tammi, T. & Viita-Aho, M. (toim.) Tilannekuvia hyvinvointialueilta. -muutokset palvelujärjestelmässä sote-uudistuksen vuosina. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 3/2025. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/151017/RAP2025_003_Tilannekuvia%20hyvinvointialueilta_s.pdf?sequence=10&isAllowed=y Luettu 8.11.2025.
- Paju, P., Westman, R. & Kuokkanen, J. (2025). Miten lasten suojelun kustannukset kertyvät II. Lastensuojelun Keskusliiton verkkojulkaisu 1/2025. <https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/2025/01/2025MitenLastenSuojeJunKustannuksetKertyvatIISelvitys.pdf> Luettu 5.10.2025.
- Parton, N. & Berridge, D. (2011). Child protection in England. Teoksessa Gilbert, N., Parton, N. & Skivens, M. (toim.) International trends and orientations. United States of America, New York: Oxford University Press.
- Petrelius, P (2016). Lastensuojelun lapsi- ja perhekohtaisen arvioinnin kansainvälinen tutkimus. Teoksessa P. Petrelius, H. Tulensalo, A-M Jaakola & J. Hietamäki (toim.) Lapsen elämäntilanteen ja tuen tarpeiden lapsikeskeinen, monitoimijainen arviointi. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Työpäpöri 33/2016. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-749-7> Luettu 23.11.2025.
- Pitkänen, M. (2011). Vastuun paikka! Vanhempien tukeminen lapsen huostaanotossa. Socca ja Heikki Waris -instituutin julkaisusarja nro 26, 2011. <https://socca.fi/wp->

- content/uploads/2025/03/Vastuun_paikka_Vanhempien_tukeminen_lapsen_huostaanotossa.pdf Luettu 27.10.2025.
- Pösö, T. (2016). Johdanto: Mistä puhutaan, kun puhutaan huostaanotosta? Teoksessa Enroos, R., Heino, T. & Pösö, T. (toim.) Huostaanotto lastensuojelun vaativin tehtävä. Tampere: Vastapaino.
- Raivio, H. & Karjalainen, J. (2013). Osallisuus ei ole keino tai väline, palvelut ovat! Osallisuuden rakentuminen 2010-luvun tavoite- ja toimintaohjelmissa. Teoksessa T. Era (toim.), Osallisuus – oikeutta vai pakkoa? (s. 12–34). Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/64153/JAMKJULKAISUJA1562013_web.pdf?sequence=1 Luettu 27.10.2025.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2006). Analyysi ja tulkinta. KvaliMOTV – *Menetelmäopetuksen tietovaranto*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietovarasto.
https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3.html Luettu 15.2.2026.
- Saarikallio-Torp, M., Heino, T., Hiilamo, H., Hytti, H. & Rajavaara, M. (2010). Lapset huostassa, vanhemmat ahdingossa. Teoksessa Hämäläinen, U. & Kangas, O. (toim.) Perhepiirissä. Helsinki: Kelan tutkimusosasto.
<https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/ae1c1d8c-6f38-4652-aa1e-7e9554f309e5/content> Luettu 1.11.2025.
- Salminen, J., Lehtonen, P., Rikala, S., Kuusisto, A-K., Luoma-Hakola, H., Puumala, E., Sointu, L., Wallin, A. & Häikiö, L. (2021). Osallisuuden kehät: Näkökulmia hyvinvoinnin muotoutumiseen. <https://journal.fi/focuslocalis/issue/view/7929/1264> Luettu 5.11.2025.
- Salminen, A. (2023). Mikä on kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja joihinkin hallintotieteellisiin sovelluksiin. Julkaistu 4/2023.
<https://osuva.uwasa.fi/server/api/core/bitstreams/12594b89-5f96-4a7d-932f-04215239659f/content> Luettu 27.9.2025.
- Schofield, G., Moldestad, B., Höjer, I., Ward, E., Skilbred, D. T., Youg J. & Havik, T. (2011). Managing Loss and a Threatened Identity: Experiences of Parents of Children Growing Up in Foster care, the Perspectives of their Social Workers and Implications for Practice. *The British Journal of Social Work*, Volume 41, Issue 1, January 2011, Pages 74–92, <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcq073>

- Schreiber, J., Fuller, T. & Pacey, M. S. (2013). Engagement in child protective services: Parent perceptions of worker skills. United States: University of Illinois at Urbana-Champaign. Julkaistu 8.2.2013. <http://dx.doi.org/10.1016/j.childyouth.2013.01.018>
- Shiffman, J., Kamya, I., Koon, A., Meraj, S., Min, S., Nakanjako, R., Walakira, E. J.; Zulu, J.M. & Shawar, Y. R. (2025). The governance of national care systems for orphans and vulnerable children in Cambodia, Uganda, Zambia and other low and formerly low-income countries: Findings and implications. *Children and Youth Services Review*. Julkaistu 7.11.2025. Published by Elsevier Ltd.
- Skivenes, M. & Søvig, H. (2017). Child welfare decision-making in cases of removals of children. Teoksessa Burns, K., Pösö, T. & Skivendes, M. (toim.) *Child welfare removals by the state*. New York: Oxford University Press.
- Skivenes, M. & Thoburn, J. (2016). Pathways to permanence in England and Norway. A critical analysis of documents and data. *Children and Youth Service Review*, Volume 67. <https://doi-org.ezproxy.utu.fi:2443/10.1016/j.childyouth.2016.05.020>
- Skivenes, M. & Thoburn, J. (2017). Citizens' views in four jurisdictions on placement policies for maltreated children. *Child and Family Social Work*, 22(4). <https://doi-org.ezproxy.utu.fi:2443/10.1111/cfs.12369>
- Snyder, H. (2019). Literature review as a research methodology. An overview and guidelines. *Journal of Business Research*, 104, 333–339. Julkaistu 11/2019. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2019.07.03>
- Socialtjänstlagen (SoL) (2001:453). https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/socialtjanstlag-2001453_sfs-2001-453/ Luettu 5.10.2025.
- Sosiaalihuoltolaki (1301/2014). Julkaistu 31.12.2014. <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2014/1301> Luettu 2.10.2025.
- Spratt, T. & Callan, J. (2004). Parents' Views on Social Work Interventions in Child Welfare Cases. *The British Journal of Social Work*, 34(2), 199–224. <http://www.jstor.org.ezproxy.utu.fi:2048/stable/23720347>
- Svensson, G. & Höjer, S. (2017). Placing children in state care in Sweden. Teoksessa Burns, K., Pösö, T. & Skivendes, M. (toim.) *Child welfare removals by the state*. New York: Oxford University Press.
- Suomen perustuslaki (731/1999). Julkaistu 17.6.1999. <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/1999/731> Luettu 8.11.2025.
- Taskinen, S. (2010). *Lastensuojelulain soveltaminen*. Helsinki: WSOYpro.

- TENK (2019). Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019.
https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf Luettu 26.1.2026.
- TENK (2023). Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan HTK-ohje 2023.
https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf Luettu 26.1.2026.
- THL (2024a). Työskentely lapsen ja läheisten kanssa huostaanottovaiheessa. Päivitetty 15.5.2025. <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/huostaanotto/tyoskentely-lapsen-ja-laheisten-kanssa-huostaanottovaiheessa> Viitattu 27.9.2025. <https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen> Luettu 26.10.2025.
- THL (2024b). Osallisuuden edistäminen. Päivitetty 21.11.2024.
<https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen> Luettu 28.10.2025.
- THL (2024c). Osallisuuden osa-alueet ja edistämisen periaatteet. Päivitetty 27.11.2024.
<https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-osa-alueet-ja-osallisuuden-edistamisen-periaatteet> Luettu 5.4.2026.
- THL (2025). Lastensuojelu 2024. Yhä harvempi lastensuojeluilmoitus johtaa lastensuojelun asiakkuuteen. THL:n tilastoraportti 23/2025. Julkaistu 29.4.2025.
<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/151397/Lastensuojelu%202024.pdf?sequence=1&isAllowed=y> Luettu 27.9.2025.
- Thrana, H. M. & Fauske, H. (2013). The emotional encounter with child welfare services: the importance of incorporating the emotional perspective in parents' encounters with child welfare workers. *European Journal of Social Work*, 2014 Vol. 17, No. 2, 221–236.
<https://doi.org/10.1080/13691457.2013.798628>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Tynkkynen, L-K., Paatela, S., Aalto, A-M., Keskimäki, I., Nykänen, E., Peltola, M., Sinervo, T., Tammi, T. & Viita-Aho, M. (2025). Tiivistelmä. Teoksessa Tynkkynen, L-K., Paatela, S., Aalto, A-M., Keskimäki, I., Nykänen, E., Peltola, M., Sinervo, T., Tammi, T. & Viita-Aho, M. (toim.) Tilannekuvia hyvinvointialueilta. -muutokset palvelujärjestelmässä sote-uudistuksen vuosina. Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin tutkimuskeskus.

Raportti 3/2025.

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/151017/RAP2025_003_Tilannekuvia%20hyvinvointialueilta_s.pdf?sequence=10&isAllowed=y Luettu 8.11.2025.

Vierula, T. (2016). Huostaanoton käynnistämät suhteet ja prosessit vanhempien henkilökohtaisessa elämässä. Teoksessa Enroos, R., Heino, T. & Pösö, T. (toim.) Huostaanotto lastensuojelun vaativin tehtävä. Tampere: Vastapaino.

Liitteet

Liite 1. Aineistohaussa otsikon ja tiivistelmän perusteella jatkoon valitut, dublikaattien poistot ja tutkimusaineistoon mukaan valitut.

Scopus					
Haku 21.1.2026					
Käytetyt hakutermit:		("parent* participation" OR "parent* involvement" OR "family engagement" OR "family participation") AND ("Child removal" OR "Out-of-home care" OR "Child protection intervention" OR "Out-of-home placement" OR "Care order")			
Rajaus:		2016–2025, Social Sciences, Article, English			
Tulokset/jatkoon/mukaan		715 artikkelia/22 jatkoon/7 mukaan			
N.	Tutkimus	Tekijä(t)	Julkaisutiedot	Tutkimus /artikkelityyppi	Mukaan (Kyllä /Ei)
1	'What Are We to Each Other?': Relational Participation as Processes of Positioning, Confirming and Manifesting Relationships	Ravn, Mona Kragelund	Social Sciences. 2025, 14(3), 177; DOI: 10.3390/socsci14030177	Fokusryhmä-haastattelu	Ei
2	'I was putting her first': Birth parents' experiences of 'consent' to adoption from care in England	Lewis, Shirley	Child & Family Social Work. August 2022, Volume 27, Issue 3, pp. 490–499, DOI: 10.1111/cfs.12901	Haastattelu-tutkimus	Kyllä
3	'Wishes and feelings': Misunderstandings and missed opportunities for participation in child protection proceedings	Dillon, Jo	Child and Family Social Work. November 2021, Volume 26, Issue 4, pp. 664–676, DOI: 10.1111/cfs.12847	Laadullinen pitkittäistutkimus	Ei

4	Understanding a Parent's Visitation Capacity After a Care Order	Gerds-Andresen, Tina & Eriksen, Anette Ødegård	Social Sciences. 2025, 14(4), 221; DOI: 10.3390/socsci14040221	Puolistrukturoitu haastattelu	Kyllä
5	Battling parenting: The consequences of secure care interventions on parents	_Allgurin, Monika & Enell, Sofia	Child & Family Social Work. July 2022, Volume 28, Issue 1, pp. 108–116, DOI: 10.1111/cfs.12945	Haastattelu-tutkimus	Ei
6	Participation of Children, Birth Parents and Foster Carers in the Matching Decision. Paternalism or Partnership?	Zeijlmans, Kirti; López López, Mónica; Grietens, Hans & Knorth, Erik J.	Child Abuse Review. April 05, 2019, Volume 28, Issue 2, pp. 139–151, DOI: 10.1002/car.2544	Puolistrukturoitu haastattelu	Ei
7	'My children are my world': Raising the voices of birth mothers with substantial experience of counselling following the loss of their children to adoption or foster care	Morgan, Hannah CM; Nolte, Lizette; Rishworth, Barbara & Stevens, Clarissa	Sage Journals. July 8, 2019, Volume 43, Issue 2, DOI: 10.1177/03085759198489	Puolistrukturoitu haastattelu	Kyllä
8	Contact between children absent in state care and their families: The parents' perspective	Clapton, Gary; Simpson, Jennifer & Grant, Catriona	Sge Journals. December 13, 2022, Volume 46, Issue 4, DOI: 10.1177/03085759221138	Ryhmä-haastattelu	Ei
9	Parent–professional interviews in child protection: Comparing viewpoints	Boutanquoi, Michel ; Ansel, Dominique & Bournel-Bosson, Maryse	Child and Family Social Work. December 23, 2019, Volume 25, Issue S1, pp. 107–115, DOI: 10.1111/cfs.12722	Haastattelu-tutkimus	Ei
10	Asserting the right to care – Birth parents' arguments in	Juhasz, Ida Benedicte	Journal of Social Work. August 24, 2022, Volume 23, Issue 1, DOI: 10.1177/14680173221109691	Tapaustutkimus, määrällinen	Ei

	newborn care orders				
11	Parents' and child welfare workers' understandings of consent to emergency placements	Storhaug, A.S., Fylkesnes M.K., Langsrud E. & Christianse n, Ø.	Nordic Social Work Research. March 22, 2023, Volume 15, Issue 1, pp. 29–40, DOI: 10.1080/2156857X.2023.2193823	Haastattelu-tutkimus	Ei
12	Parents' experiences of child protection practice in Denmark	Petersen, Stina Krogh	Child and Family Social Work. March 22, 2018, Volume 23, Issue 4, pp. 609–616, DOI: 10.1111/cfs.12451	Haastattelu-tutkimus	Ei
13	Child protection assessment: The point of view of service users in an Italian study	Corradini, Francesca & Panciroli, Chiara	Child and Family Work. February 9, 2021, Volume 26, Issue 3, pp. 467–475, DOI: 10.1111/cfs.12829	Haastattelu-tutkimus	Ei
14	Parents at war: A positioning analysis of how parents negotiate their loss after experiencing child removal by the state	Otterlei, Marte Tonning & Engebretsen, Eivind	Qualitative Socila Work. September 22, 2021, Volume 21, Issue 4, DOI: 10.1177/14733250211048546	Puolistrukturoitu haastattelu	Kyllä
15	Parents' voices on parental engagement in child protective services	Toros, Karmen; Falch-Eriksen, Asgeir & Lysa, Olha	Journal of Children's Services. June 13, 2025, Volume 20, Issue 2, pp. 47–62, DOI: 10.1108/JCS-08-2023-0046	Kyselytutkimus	Ei
16	"Everything is fear based": Mothers with experience of addiction, child removal and support services	Russell, Lynda; Turner, Fiona; Turner, Fiona & Minnis, Helen	Children and Youth Services Rewiev. March 2025, Volume 170,	Haastattelu-tutkimus	Kyllä
17	'If Only I Could Have Said, If Only Somebody Was Listening': Mothers' Experiences of	Siverns, Kate & Siverns, Kate	Adoption Quarterly. 2021, Volume 24, Issue 3, pp. 207–228, DOI: 10.1080/10926755.2021.1908473	Haastattelu-tutkimus	Kyllä

	Placing Their Child into Care				
18	Participatory discourse: Engagement in the context of child protection assessment practices from the perspectives of child protection workers, parents and children	Arbeiter, Ere & Toros, Karmen	Children and Youth Services Review. March 2017, Volume 74, pp. 17–27, DOI: 10.1016/j.childyouth.2017.01.020	Puolistrukturoitu haastattelu	Ei
19	“At the Mercy of our System”: Structural and programmatic changes for supporting parents with children in out-of-home care	Rousson, Ashley N.; Merelas, Sophia; Tajima, Emiko A.; Orlando, Laura; Lund, Julia J. & Barkan, Susan	Children and Youth Services Review. August 2025, Volume 175, Article number 108370, DOI: 10.1016/j.childyouth.2025.108370	Fokusryhmä-haastattelu	Ei
20	With their children placed in kinship care, did parents get the services they needed?	Cheng, Tyrone C. & Lo, Celia C.	Children and Youth Services Review. February 2021, Volume 121, Article numer 105850, DOI: 10.1016/j.childyouth.2020.105850	Pitkittäis-tutkimus	Kyllä
21	Parents' experiences of family team meetings in child welfare	Rockhill, Anna	Child and Family Social Work. August 2021, Volume 26, Issue 3, DOI: 10.1111/cfs.12818	Haastattelu-tutkimus	Ei
22	“My Kids, They Safe.”: Lived Experiences of Parents Receiving Child Neglect Allegations	Yoo, Hana & Abiera, Kelsey	Child and Youth Services. July 7, 2020, Volume 41, Issue 2, DOI: 10.1080/0145935X.2019.1662719	Puolistrukturoitu haastattelu	Ei
Pro Quest					
Haku: 24.1.2026					
Käytetyt hakutermit:		("parent* participation" OR "parent* involvement" OR "family engagement" OR "family participation" OR parenting OR "birth parent*") AND			

	("child removal" OR "Out-of-home care" OR "Child protection intervention" OR "Out-of-home placement" OR "Care order")				
Rajaus:	2016–2025, Peer reviewed				
Tulokset/jatkoon/ mukaan	281 artikkelia / 9 jatkoon/5 mukaan				
N.	Tutkimus	Tekijä(t)	Julkaisutiedot	Tutkimus/ artikkelityyppi	Mukaan (Kyllä /Ei)
1	Parents' involvement in care order decisions: a cross-country study of front-line practice	Berrick, Jill; Dickens, Jonathan; Pösö, Tarja & Skivenes, Marit	Child and Family Social Work. February 22, 2016, Volume 22, Issue 2, pp. 626–637, DOI: /10.1111/cfs.12277	Kyselytutkimus	Ei
2	Understanding a Parent's Visitation Capacity After a Care Order	Gerds-Andresen, Tina & Ødegård Eriksen, Anette	Social Sciences. April 1, 2025, 14(4), 221, DOI: 10.3390/socsci14040221	Puolistrukturoitu haastattelu	DUPLI-KAATT II-> POIS
3	From Fear and Distrust to Trust and Collaboration: Exploring Transitions in the Quality of Relationships in the Encounters Between Immigrant Parents and Child Welfare Services	Terrefe, T.A.	Springer Nature Link. May 29, 2024, Volume 7, pp. 477–499, DOI: 10.1007/s42448-024-00201-3.	Puolistrukturoitu haastattelu	Ei
4	"They Tarred Me with the Same Brush": Navigating Stigma in the Context of Child Removal	McGrath, Joanne; Lhussier, Monique; Crossley, Stephen & Forster, Natalie	International Research and Public Health. June 17, 2023, Volume 20, Issue 12, DOI: 10.3390/ijerph20126162	Puolistrukturoitu haastattelu	Kyllä
5	Wor(l)ds struggle against wor(l)ds: Public discourse around	Šumskienė E, Charenkova J, Gvaldaitė L. &	Family Relations. August 15, 2022, Volume 72, Issue 3, pp. 857–875, Doi: 10.1111/fare.12753	Haastattelu-tutkimus	Kyllä

	children's removal from families in Lithuania	Seniutis, M.			
6	Exploring moral injury among parents with children in out-of-home care	Wissö T, Melke A, & Josephson I.	Child and Family Social Work. January 2, 2024, Volume 29, Issue 3, pp. 679–688	Haastattelu-tutkimus	Kyllä
7	Life after an out-of-home placement: What biological parents in foster care tell us about parenthood	Ruwayda SS. & De Wilde L.	Child and Family Social Work. June 7, 2021, Volume 27, Issue 2, pp. 112–120, DOI: 10.1111/cfs.12857	Puolistrukturoitu haastattelu	Kyllä
8	To understand the incomprehensible: A qualitative study of parents' challenges after child removal and their experiences with support services	Syrstad, Ellen & Slettebø, Tor	Child and Family Social Work. June 27, 2019, Volume 25, Issue 1, pp. 100–107, DOI: 10.1111/cfs.12662	Fokusryhmä-haastattelu	Kyllä
9	Collaborative Alliance of Parent and Child Welfare Caseworker	Cheng, Tyrone C. & Lo Cecilia C.,	Sge Journals. July 30, 2019, Volume 25, Issue 2, DOI: 10.1177/10775595198656	Kyselytutkimus	Ei
Ebsco Host					
Haku 24.1.2026					
Käytetyt hakutermit:	("parent* participation" OR "parent* involvement" OR "family engagement" OR "family participation" OR parenting OR "birth parent*") AND ("child removal" OR "Out-of-home care" OR "Child protection intervention" OR "Out-of-home placement" OR "Care order")				
Rajaukset:	2016–2025, Peer reviewed, Sociology Source Ultimate, English, peer reviewed				
Tulokset/jatkoon/mukaan	155 artikkelia/15 jatkoon/2 mukaan				

Nr	Tutkimus	Tekijä(t)	Julkaisutiedot	Tutkimus-/ artikkelityyppi	Mukaan (Kyllä/ Ei)
1	Collaborative Alliance of Parent and Child Welfare Caseworker	Cheng, Tyrone C. & Lo Cecilia C.,	Sge Journals. July 30, 2019, Volume 25, Issue 2, DOI: 10.1177/10775595198656	Kyselytutkimus	DUBLI-KAATT I ->POIS
2	Child removal as the gateway to further adversity: Birth mother accounts of the immediate and enduring collateral consequences of child removal.	Broadhurst, Karen & Mason, Claire	Saga Journals. December 19, 2019, Volume 19, Issue 1, DOI: 2443/10.1177/1473325019893412	Haastattelututkimus	Ei
3	'My children are my world': Raising the voices of birth mothers with substantial experience of counselling following the loss of their children to adoption or foster care	Morgan, Hannah CM; Nolte, Lizette; Rishworth, Barbara & Stevens, Clarissa	Sage Journals. July 8, 2019, Volume 43, Issue 2, DOI: 10.1177/03085759198489	Puolistrukturoitu haastattelu	DUBLI-KAATT I-> POIS
4	Mothering after child removal: Living under the rule of Greek gods.	Honey, Anne; Mayes, Rachel & Miceli, Melissa	Child & Family Social Work. August 2018, Volume 23, Issue 3, p. 417–426, DOI:	Haastattelututkimus	Kyllä
5.	Wor(l)ds struggle against wor(l)ds: Public discourse around children's removal from families in Lithuania	Šumskienė E, Charenkova J, Gvaldaitė L. & Seniutis, M.	Family Relations. August 15, 2022, Volume 72, Issue 3, pp. 857–875, Doi: 10.1111/fare.12753	Haastattelututkimus	DUBLI-KAATT I-> POIS
5	Parents at war: A positioning analysis of how parents	Otterlei, Marte Tonning &	Qualitative Social Work. July 2022, Volume 21, Issue 4, p. 765–782, DOI:	Puolistrukturoitu haastattelu	DUBLI-KAATT

	negotiate their loss after experiencing child removal by the state.	Engebretsen, Eivind	2443/10.1177/14733250211048546		I-> POIS
6	Informed consent" in consensual child welfare: some reflections on its controversial nature	Enroos, R., Korpinen, J. & Pösö, T.	European Journal of Social Work. 2021, Volume 24, Issue 5, p. 852–863, DOI: 2443/10.1080/13691457.2021.1901658	Haastattelututkimus	Ei
7	Supportive practices: perceptions of interventions targeting parents whose children are placed in out-of-home care.	Shanks, E., & Weitz, Y. S.	Adoption & Fostering, Volume 44, issue 4, p. 349–362, DOI: 2443/10.1177/0308575920968239	Puolistrukturoitu haastattelu	Ei
8	Parents' involvement in care order decisions: a cross-country study of front-line practice	Berrick, Jill; Dickens, Jonathan; Pösö, Tarja & Skivenes, Marit	Child and Family Social Work. February 22, 2016, Volume 22, Issue 2, pp. 626–637, DOI: /10.1111/cfs.12277	Kyselytutkimus	DUBLI-KAATT I-> POIS
9	Parental Participation in Statutory Child Protection Intervention in Scotland.	Jackson, S., Kelly, L., & Leslie, B.	British Journal of Social Work. 2017, Volume 47, Issue 5, p. 1455–1463, DOI: 2443/10.1093/bjsw/bcw090	Haastattelututkimus	Kyllä
10	Defending parenthood: A look at parents' legal argumentation in Norwegian care order appeal proceedings.	Juhasz, I. B.	Child & Family Social Work, 2018, Volume 23, Issue 3, p. 530–538, p. 2443/10.1111/cfs.12445	Dokumentti-analyysi	Ei
11	Mothers Apart: An Action Research Project Based on Partnership between a Local Authority and a	Lewis, B. S., Bell, L., Herring, R., Lehane, L., O, F. S., Quinn, K., & So, T.	Social Work Review . 2017, Volume 16, Issue 3, p. 5–15,	Dokumentti-analyysi	Ei

	University in London, England.				
12	Birth Parents and the Collateral Consequences of Court-ordered Child Removal: Towards a Comprehensive Framework.	Broadhurst, K., & Mason, C.	International Journal of Law, Policy & the Family, 2017, Volume 31, Issue 1, p. 41–59, DOI: 2443/10.1093/lawfam/ebw013	Dokumentti-analyysi	Ei
13	Navigating parenthood: A qualitative exploration of the experience of mothers with a Borderline Personality diagnosis.	Tzikas, N., Midgley, N., & Taylor, B. L.	Journal of Child & Family Studies, 2025, Volume 34, Issue 7, p. 1808–1819, DOI: 2443/10.1007/s10826-024-02952-6	Haastattelu-tutkimus	Ei
14	Parental Involvement in Child Protection Services and Parenting Experience as Alcohol and Other Drug Use: An Interpretative Phenomenological Analysis.	Goddard, K., Montague, J., & Elander, J.	British Journal of Social Work. 2023, Volume 53, Issue 6, p. 3034–3054, DOI: 2443/10.1093/bjsw/bcad092	Haastattelu-tutkimus	
15	Life after an out-of-home placement: What biological parents in foster care tell us about parenthood	Ruwayda SS. & De Wilde L.	Child and Family Social Work. June 7, 2021, Volume 27, Issue 2, pp. 112–120, DOI: 10.1111/cfs.12857	Puolistrukturoitu haastattelu	DUBLI-KAATT I-> POIS
Science Direct					
Haku 24.1.2026					
Käytetyt hakutermit:	("parent participation" OR "family engagement" OR "birth parent") AND ("child removal" OR "Out-of-home care" OR "Child protection intervention" OR "Out-of-home placement" OR "Care order")				
Rajaus:	2016–2025, Research Articles, Social Sciences				

Tulokset/jatkoon/ mukaan		122 artikkelia/3 jatkoon/0 mukaan			
Nr	Tutkimus	Tekijä(t)	Julkaisutiedot	Tutkimus-/ artikkelityyppi	Mukaan (Kyllä/Ei)
1.	"Everything is fear based": Mothers with experience of addiction, child removal and support services	Russell, Lynda; Turner, Fiona; Turner, Fiona & Minnis, Helen	Children and Youth Services Review. March 2025, Volume 170,	Haastattelu-tutkimus	DUBLI-KAATT I-> POIS
	Achieving agreement on service needs in child protection. Comparing children's, mothers' and practitioners' views over time and between approaches	Aaltio, Elina & Kannasoja, Sirpa	Journal of Children Services. February 8, 2023, Volume 18, Issue 1, DOI: 10.1108/JCS-12-2021-0052	Kyselytutkimus	Ei
	Participatory discourse: Engagement in the context of child protection assessment practices from the perspectives of child protection workers, parents and children	Arbeiter, Ere & Toros, Karmen	Children and Youth Services Review. March 2017, Volume 74, p. 17–27, DOI: 10.1016/j.childyouth.2017.01.020	Haastattelu-tutkimus	Ei
Finna					
Haku 25.1.2026					
Käytetyt hakutermit:		(Huostaanotto OR Huostaanottoprosessi) AND ("vanhemman osallisuus" OR Vanhemmuus OR "vanhemmuuden tukeminen")			
Rajaus:		2016–2025, tieteelliset artikkelit			
Tulokset/jatkoon/ mukaan		0 artikkelia/0 jatkoon/0 mukaan			